

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 15 · 9. november
Sesjonen 2023–2024

Møte torsdag den 9. november 2023 kl. 10

President: Masud Ghara khani

Dagsorden (nr. 15):

1. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om tre representantforslag om vann og avløp (Innst. 35 S (2023–2024), jf. Dokument 8:139 S (2022–2023), Dokument 8:177 S (2022–2023) og Dokument 8:183 S (2022–2023))
2. Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Endringer i forsvarsloven mv. (militær disiplinærmyndighet) (Innst. 32 L (2023–2024), jf. Prop. 133 L (2022–2023))
3. Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Lov om militær politimyndighet (militærpolitiloven) (Innst. 33 L (2023–2024), jf. Prop. 134 L (2022–2023))
4. Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Per-Willy Amundsen, Hans Andreas Limi, Silje Hjemdal, Himanshu Gulati, Marius Arion Nilsen, Dagfinn Henrik Olsen, Sylvi Listhaug og Christian Tybring-Gjedde om å nedsette en tverrpolitisk arbeidsgruppe med mål om å etablere en økonomisk opptrappingsplan for Forsvaret (Innst. 24 S (2023–2024), jf. Dokument 8:238 S (2022–2023))
5. Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marius Arion Nilsen, Terje Halleland, Helge André Njåstad, Erlend Wiborg, Dagfinn Henrik Olsen, Per-Willy Amundsen, Christian Tybring-Gjedde, Bengt Rune Strifeldt og Himanshu Gulati om styrket suverenitet, sysselsetting og energisikkerhet på Svalbard (Innst. 31 S (2023–2024), jf. Dokument 8:253 S (2022–2023))
6. Redegjørelse av justis- og beredskapsministeren om høye asylankomster fra Ukraina (Det vil bli foreslått debatt umiddelbart etter redegjørelsen)
7. Interpellasjon fra representanten Sveinung Stensland til justis- og beredskapsministeren: «Regjeringen har varslet at de vil gjennomføre en såkalt tillitsreform i offentlig sektor. Samtidig ser vi at politiet detaljstyres med bemanningskrav på nye politikontor og at politifaglige anbefalinger settes til side til fordel for distriktspolitiske hensyn. Det er behov for å redusere den politiske detaljstyringen av politiet, og sikre mer langsiktig og forutsigbar styring.

Hvordan vil statsråden arbeide for å redusere detaljstyringen av politiet, og vil statsråden ta initiativ til en langtidsplan for politiet?»

8. Referat

Presidenten [10:00:19]: Det foreligger en rekke permisjonssøknader:

- fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe om permisjon for representantene Tellef Inge *Mørland* og Sverre *Myrli* i tiden fra og med 14. til og med 16. november, begge for å delta på seminar ved NATOs parlamentariske forsamling i Sarajevo, Bosnia-Hercegovina.
- fra representantene Gro Anita *Mykjåland*, Une *Bastholm* og Bård Ludvig *Torheim* om permisjon i tiden fra og med 14. til og med 16. november, alle for å delta i den oppnevnte stortingsdelegasjonen til USA
- fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe om permisjon for representanten Kari *Henriksen* i tiden fra og med 12. til og med 21. november for, som spesialrepresentant for Sør-Kaukasus, å delta på reise til Aserbajdsjan, Georgia og Armenia med OSSEs parlamentarikerforsamling
- fra Senterpartiets stortingsgruppe om permisjon for representanten Per Martin *Sandtrøen* i tiden fra og med 12. til og med 17. november for å delta på fagkomitéreise med NATOs parlamentariske forsamling til Canberra og Sydney i Australia

Disse søknader foreslås behandlet straks og innvilget. – Det anses vedtatt.

Første vararepresentant for Akershus, Kristoffer Robin Haug, befinner seg for tiden utenlands og er av den grunn forhindret fra å møte i Stortinget under representanten Une Bastholms permisjon.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter foreslås innkalt for å møte i permisjonstiden:
  - For Aust-Agder: Ramani *Nordli* og Kenneth Engvoll *Løland* 14.–16. november
  - For Vest-Agder: Kai Steffen *Østensen* 14.–21. november
  - For Akershus: Ragnhild Male *Hartviksen* og Signe Bakke *Sølberg* 14.–16. november
  - For Hedmark Ole Mathias *Rønaasen* 14.–16. november
  - For Nordland: Marianne Dobak *Kvensjø* 14.–16. november

Presidenten [10:01:52]: Representanten Guri Melby vil framsette et representantforslag.

Guri Melby (V) [10:02:09]: På vegne av representanten Sveinung Rotevatn og meg selv har jeg æren av å levere et representantforslag om mer fleksible og framtidrettede arbeidstidsordninger.

Presidenten [10:02:20]: Representanten Lars Haltbrekken vil framsette et representantforslag.

Lars Haltbrekken (SV) [10:02:34]: På vegne av stortingsrepresentanten Freddy André Øvstegård og meg selv vil jeg framsette et representantforslag om å redusere søppeleksporten.

Presidenten [10:02:46]: Representanten Anne Kristine Linnestad vil framsette et representantforslag.

Anne Kristine Linnestad (H) [10:02:59]: På vegne av representantene Mudassar Kapur, Mari Holm Lønseth, Liv Kari Eskeland og meg selv vil jeg fremme forslag om tiltak for lavere gebyrer innen vann- og avløpssektoren.

Presidenten [10:03:11]: Representanten Torgeir Knag Fylkesnes vil framsette et representantforslag.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [10:03:27]: På vegner av representantane Lars Haltbrekken, Kari Elisabeth Kaski og meg sjølv vil eg setje fram eit representantforslag om tiltak for å betre helsa til oppdrettsfisk.

Presidenten [10:03:37]: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:03:44]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om tre representantforslag om vann og avløp (Innst. 35 S (2023–2024), jf. Dokument 8:139 S (2022–2023), Dokument 8:177 S (2022–2023) og Dokument 8:183 S (2022–2023))

Presidenten [10:04:03]: Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 min til hver partigruppe og 3 min til medlemmer av regjeringen. Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil sju replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 min.

Anne Kristine Linnestad (H) [10:04:35] (ordfører for saken): Jeg vil takke komiteen for godt samarbeid. Komiteen er samstemt i at rent drikkevann og et avløpssystem som fungerer, er avgjørende for et velfungerende samfunn, og at det er store etterslep på vedlikehold, oppgraderinger og investeringer over hele landet.

Det er allikevel en delt innstilling, og jeg vil nå gå over til Høyres syn i saken.

Høyre mener at det kan være riktig å utarbeide en nasjonal handlingsplan innenfor VA, altså vann og avløp, men før en eventuell handlingsplan skal kunne utarbeides, må det foreligge en objektiv oversikt over vedlikeholdsbehov og investeringsbehov. Når oversikten foreligger, kan staten vurdere hvilke tiltak staten kan anbefale kommunene å prioritere for å unngå både over- og underinvesteringer og sikre at vedlikeholdsetterslep et hentes inn mest mulig effektivt.

Vann og avløp er på selvkostområdet. Størrelsen på de kommunale gebyrene er sammensatt av mange faktorer, og de påvirkes av den generelle prisstigningen på kjemikalier og energi, planlagte utbedringer, investeringer osv. Det enkelte kommunestyret vedtar de kommunale gebyrene i sine årlige budsjetter, og kostnadene belastes den enkelte husstand direkte.

Helseministeren viser i sine svar til komiteen til at hun vinteren 2022 nedsatte en interdepartemental arbeidsgruppe som jobber med en tverrsektoriell handlingsplan, og det er bra. Dessverre vil ikke denne planen bli lagt fram for Stortinget før sent i høst eller i løpet av vinteren 2024.

Det er dyrtid. Lånerenten kan øke ytterligere i desember, og stadig flere innbyggere får problemer med å klare å betale regningene sine. Derfor ber vi Stortinget vedta at det skal utarbeides en objektiv nasjonal oversikt over behovene, som skal legges til grunn for en eventuell nasjonal handlingsplan for å gi kommuner og innbyggere en reell oversikt for å unngå unødvendig høye vann- og avløpsgebyrer.

Dermed tar jeg opp de forslagene som Høyre er en del av.

Presidenten [10:06:31]: Representanten Anne Kristine Linnestad har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Rune Støstad (A) [10:06:50]: Dette er en svært viktig sak som dessverre har fått for lite nasjonal oppmerksomhet de siste årene. Rent drikkevann og et godt og sikkert avløpssystem er helt avgjørende for at folk skal kunne leve et godt liv i hele landet. Dessverre har vi enorme utfordringer innenfor vann og avløp, og det er et gedigent etterslep som krever milliardinvesteringer i norske kommuner. Derfor er det gledelig at dagens regjering har et stort fokus på vann og avløp, og at regjeringen prioriterer dette området.

Vann er det viktigste næringsmiddelet vi har. Ifølge organisasjonen Norsk Vann bruker hver person i Norge 140 liter vann per dag, og rundt 10 liter går med til matlaging. Det gir et bilde av hvor viktig dette er. Derfor er

det også viktig at vi i større grad har et stort fokus på dette i årene framover.

Med uværet «Hans» og andre naturkatastrofer de siste årene har vi opplevd store skader på kritisk infrastruktur, også på ledningsnett og rensesystem innenfor vann og avløp. Arbeidet som blir gjort på dette området framover, blir også viktig med tanke på både beredskap og trygghet for folk i hele landet.

Det er kommunene som må løse denne store utfordringen. Det er et stort og krevende løft for veldig mange. Derfor må vi gjøre dette arbeidet i god dialog med kommunene, og jeg vet at regjeringen har et stort fokus på det.

Det er bra at vi får et ambisiøst avløpsdirektiv. Samtidig må det være mulig å få gjennomført dette innenfor de kommunale budsjettene. Derfor er det svært viktig at regjeringen fortsetter sitt gode arbeid med å fremme norske interesser overfor EU.

Avslutningsvis vil jeg takke komiteen for samarbeidet om saken. Min opplevelse er at vi har en felles forståelse av alvoret i situasjonen, og jeg tror også at vi har en felles oppfatning av hva som skal til for å møte utfordringene. Samtidig er jeg trygg på at regjeringen kommer med gode svar, både når vi får på plass de nasjonale målene for vann og helse, og når vi får på plass en tverrsektoriell gjennomføringsplan – kanskje skjer det allerede før jul.

Kathrine Kleveland (Sp) [10:09:41]: Rent vann og gode sanitærforhold, FNs bærekraftsmål nr. 6, er en viktig forutsetning for god helse. Et fungerende vann- og avløpsnett er samfunnskritisk infrastruktur, og det er store utfordringer knyttet til utbedring og oppgradering i hele landet, både praktisk og økonomisk. Riksrevisjonen har vist at nesten en tredjedel av det rensede drikkevannet i Norge lekker ut av rørene. I lang tid er det gjort for lite, og vi ser et stort etterslep på vann- og avløpsnettet.

Jeg er glad for at helseministeren i sine svarbrev til komiteen er tydelig på at det jobbes med nye mål for vann og helse med en tverrsektoriell plan. Det er behov for store investeringer i hele avløpssektoren i Norge. Regjeringen vil bidra slik at kommunene gjør kloke investeringer. Regjeringen har bevilget penger til en tilskuddsordning for kommunenes planlegging av nitrogenfjerning. Den vil være på plass i høst, og utbetalingerne vil skje over nyttår.

Jeg er imidlertid bekymret over EUs revidering av avløpsdirektivet. En samlet komité viser til at det kan få store økonomiske konsekvenser for norske kommuner og innbyggere om det ikke tas hensyn til særnorske forhold ved implementering i Norge. La det ikke være noen tvil: Strengere renskrav og bedre rensing er bra for hel-

se og miljø, men EUs direktiv er ikke godt nok tilpasset norsk spredt bebyggelse, vår lange kystlinje og vårt varierte terreng. Norsk tilpasning er også viktig for å kunne holde kostnadene nede i alle kommuner. Senterpartiet forventer at avløpsdirektivet tilpasses norske forhold.

Tilstanden i Oslofjorden er et eksempel på hvor alvorlig konsekvensene av dårlig avløpsrensing kan bli. Ordførerne i Vestfold minner meg jevnlig på dette, og jeg er glad for at det i statsbudsjettet for 2023 ble bevilget 12,5 mill. kr til tiltak for å redusere utslipp fra avløp til Oslofjorden.

Vi er med rette stolte av vårt norske vann, men jeg innser at vi fortsatt har store oppgaver foran oss når det gjelder vann og avløp.

Helge André Njåstad (FrP) [10:12:20]: Me har ei innstilling frå komiteen med ikkje mindre enn tre ulike Dokument 8-forslag til behandling i dag, og det er mange ulike forslag frå ulike parti. Så registrerte eg på morgonen at me skal få eit fjerde i komiteen ganske raskt, når Høgre òg har fremja eit representantforslag i dag. Så komiteen får i alle fall fokusert på vatn og avløp vidare, og det er bra.

Dessverre er det einaste me er einige om, at vatn er viktig, og at det er viktig å ha eit avløpsdirektiv som er berekraftig. Me er ikkje einige om nokon av løysingane, så det einaste som komiteen her føreslår, er at alle dei gode forslaga ikkje blir vedtekne. Det synest Framstegspartiet sjølv sagt er synd, for me er med på ei rekkje forslag. Me er sjølv sagt med på våre eigne, men det er òg sånn at me stemmer for gode forslag frå andre parti. For det er heilt openbert at me i den situasjonen me står i, er nøydd til å gjera noko overfor norske forbrukarar, som ligg an til å få ei kjemperekning i framtida viss ingenting blir gjort.

Grunnen til at det blir ei kjemperekning, er samansett. Det er sjølv sagt fordi det har vore eit stort vedlikehaldsbehov, som det skal gjerast noko med, det er nye krav, spesielt frå Brussel, og det er behov for å gjera store investeringar på dette feltet. Samtidig skal dette gjerast innanfor eit sjølvkostprinsipp, som i seg sjølv gjer at ein kanskje ikkje har fokus på like effektiv drift som ein har viss ein er i ein konkurransesituasjon og må finna dei gode løysingane. Difor hadde Framstegspartiet håpt at fleire skulle vera med på at ein i alle fall kan ha ein benchmarking-modell, som gjer at ein samanliknar ulike kommunar, sånn at dei som driv effektivt, kan læra av dei andre, at ein kan strekkja seg, og at forbrukarane kan stilla krav til kommunen sin om at ein må driva effektivt i eit felt.

Hovudutfordringa er likevel det som skjer i Brussel. Eg vart litt optimistisk då eg hørde på representanten Kleveland, som seier at dette sjølv sagt må vera tilpassa

norske forhold. Då synest eg det er rart at ein har tenkt å stemma imot forslaget frå Raudt og Framstegspartiet, om at ein «ber regjeringa sikre at nytt avløpsdirektiv blir tilpasset særnorske forhold. Ho brukte orda «norske forhold», så viss me hadde endra det til «norske forhold», hadde me då kanskje fått fleirtal. Men eg registrerer at det er berre Raudt og Framstegspartiet som vil tilpassa det «særnorske forhold». Beklagar: Sosialistisk Venstreparti var òg einig i det forslaget. Då kunne me fått fleirtal for det – og sendt ei tydeleg melding om at ein i Brussel ikkje skal påleggja norske kommunar og norske forbrukarar ei ekstrarekning, ved at anten Senterpartiet, Arbeidarpartiet eller Høgre hadde stemt for det. Då hadde ein i alle fall gjeve ein klar instruks til regjeringa om at ein skal bestemma avløpsdirektivet for norske forbrukarar i Noreg og ikkje i Brussel, for dette vil bli ei stor kostnadsbombe, og det er Framstegspartiet veldig kritisk til.

Med det tek eg opp dei forslaga som Framstegspartiet er ein del av.

Presidenten [10:15:11]: Representanten Helge André Njåstad har tatt opp de forslagene han refererte til.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [10:15:29]: Vatn og avløp er kritisk felleseigd infrastruktur finansiert ved sjølvkost. Men det er dyrtid, og dyrtida rammar også kommunane. Auka rente gjev rekordhøge gebyr i kommunane som har store lån. I fleire kommunar er det varsla over 100 pst. auke i gebyra på grunn av auka rente og strengare krav.

Miljødirektoratet melde seinast denne veka at vi ikkje er i rute med å betre miljøtilstanden i Oslofjorden. Problemet med forureining av fjorden handlar i stor grad om vatn og avløp.

Ifylgje Norsk Vann har kommunane eit etterslep på investeringar på minst 320 mrd. kr. For mange røyr lek og er i dårleg stand.

Klimaendringane vil gje hyppigare flom- og tørkeperiodar, og i ein flomsituasjon gjev dårlege røyr fare for forureining av drikkevatn. I tørkeperiode kan problemet verte for lite vatn, både til alminneleg forsyning og til f.eks. brannsløkking.

Konklusjonen i Riksrevisjonens rapport om myndighetene sitt arbeid med trygt drikkevatn, frå februar i år, er klar:

- Folk har stort sett trygt drikkevatn no, men nasjonale mål frå 2014 om å redusere lekkasjar og fornye leidningsnett er ikkje nådd.
- Verkemidla for drikkevatn har ikkje ført til betre måloppnåing.
- Det er for lite samordning mellom departementa.

- Informasjon om drikkevatn som blir samla inn, er ikkje tilstrekkeleg og vert ikkje innhenta på ein effektiv måte.

Difor er det med stoltheit vi har fremja forslag i denne saka, for det trengst ein nasjonal handlingsplan for koordinert innsats for å ivareta vasskraftkretsløpet og unngå feilinvesteringar. EUs avløpsdirektiv må tilpassast norske forhold for at vi skal unngå store feilinvesteringar. Alle norske kommunar må vere knytte til ein kunnskapsdelingsportal innan 2026, meiner vi, for ved å dele kunnskap kan ein spare kostnader og lære av andre. Regjeringa må ta ansvar for å fremje nødvendige tiltak for å sikre kompetanse i sektoren i åra som kjem. Det hastar med å fylgje opp anbefalingane i NOU 2015: 16, og regjeringa har eit soleklart ansvar for å setje av ressursar til dette viktige arbeidet.

Det skal takast eit stort løft i kommunane i åra som kjem. Difor meiner vi det er nødvendig at regjeringa greier ut ei rentekompensasjonsordning for kommunane, som kan vere med på å lette børa av store investeringar i vatn og avløp. SV meiner at vi ikkje har noko val. Stortinget må be regjeringa ta tak i dette, for det handlar om grunnleggjande sikkerheit, helse og miljø.

Med dette fremjar eg dei forslaga vi er med på i denne saka.

Presidenten: Da har representanten Birgit Oline Kjerstad tatt opp de forslagene hun refererte til.

Tobias Drevland Lund (R) [10:18:35]: Det norske vann- og avløpsnett står foran store behov for oppgraderinger, og det er bl.a. snakk om investeringar for bortimot flere hundrevis av milliarder kroner i årene framover for å sikre rent vann og god håndtering av avløpsvann. I tillegg kommer behovet for å bygge nye rensesetjastasjonar, og det nye avløpsdirektivet i EU med tilhørende krav forventes å kunne utløse enda større investeringsbehov. Hvem må betale prisen for dette? Det er innbyggerne – gjennom økte kommunale avgifter. I det skriftlige innspillet til huseierne til denne saken står det at vanngebyrene har økt med 56 pst. i perioden 2010–2022, ifølge bostedsindeksen laget av analysemiljøet Samfunnsøkonomisk analyse på oppdrag fra Huseierne. Avløpsgebyrene har økt med 52 pst. i samme periode, og til sammenligning har konsumprisindeksen steget med 33 pst. i denne perioden.

I Rødt er vi veldig redde for at nødvendige oppgraderinger av vann- og avløpsnett og bedre rensing vil medføre et gebyrsjokk for innbyggerne i landets kommuner. Også Rødt støtter selvkostprinsippet, men det bør være åpenbart for alle at her må staten på en eller annen måte ta mye større ansvar og legge til rette for investeringar på vann- og avløpsområdet, og ikke kun basere seg på at landets kommuner skal kunne løse denne

voksende problematikken gjennom å lempe dette over på innbyggerne gjennom økte avgifter og kommunale gebyrer. De som taper på mangelfulle grep, er innbyggerne. Er det noe folk i Norge ikke trenger nå, er det skyhøye kommunale avgifter – på toppen av økt rente, matpriser som stiger og vinterens skyhøye strømpriser, som vi igjen ser vokse nå.

EU vedtok nylig det nye direktivet for vann og avløp, og der stilles det strengere krav til rensing, noe som i utgangspunktet er bra. Men det er forskjell på å bo i Brussel og å bo i Båtsfjord. Jeg skulle ønske at regjeringen allerede her i dag sa at de kunne være med på forslaget fra Rødt, Fremskrittspartiet og SV, som sier at vi skal tilpasse det nye vann- og avløpsdirektivet særnorske forhold.

Vi har lyttet til debatten, og representanten Kleveland brukte i sitt innlegg begrepet «norske forhold», så jeg vil da på vegne av disse partiene endre forslag nr. 5 fra «særnorske forhold» til «norske forhold», og håper da at vi får med oss regjeringen på det. Det er jo viktig at vi klarer å få tilpasset dette til norske forhold, og at man ikke innfører krav som både er unødvendige og gir liten miljøeffekt ute i kommunene.

Det er hele 13 ulike forslag som Rødt er med på her i dag, alt fra å lage en nasjonal handlingsplan til at det ikke innføres krav om renseanlegg for lokalsamfunn som har få innbyggere og god rensegrad. Det er skuffende at ingen av forslagene ser ut til å kunne få flertall, men det er enda ikke for sent å snu, og vi håper at regjeringen plukker opp hansken og starter jobben, som flere av partiene her i denne salen er utålmodige etter å sette i gang. Både folk og miljøet vårt er helt avhengig av det.

Med det viser jeg til de forslagene Rødt er med på.

André N. Skjelstad (V) [10:21:54]: I europeisk sammenheng – og i den store verden – er det ganske unikt at vi i Norden har rent grunnvann. Det er en ganske spesiell situasjon, og vi er heldige i så måte. Det vi ikke er like heldige med, er at vi har et formidabelt etterslep med hensyn til investeringsbehovene. Norsk Vann regner med at vi har opptil 350 mrd. kr i etterslep. Det er klart at dette er krevende, og det er krevende så lenge vi har den typen kommunal struktur som vi har, for dette ligger på kommunene. Det er enda mer krevende når vi vet at det i dagens regjering er et parti som har allergi mot å gjøre noe med den kommunale strukturen. Det er selvfølgelig med på å føre til at etterslepet ikke blir gjort noe med, for den strukturen er egentlig helt avgjørende for å kunne løfte investeringsgraden rundt i norske kommuner, noe en selvfølgelig har unnlatt å snakke om i utredningene fra regjeringen. Det er også en vesentlighet i dette.

Det er ikke til å komme fra at det er en god del for så vidt fornuftige forslag i denne saken, men det er også en

del forslag i denne saken som krever at det kanskje brukes litt mer tid. Vi har for vår del sympati for å tenke rundt det som gjelder rentekompensasjon, men vi kommer ikke til å støtte det, for det bør vurderes nærmere hvordan dette i så fall skal gjøres. Det vi vet, er at selv om dette holder på å bli dyrt, er det ingen tvil om at veldig mange kommuner har et vann- og ledningsnett som mange plasser har ligget der fra før krigen. Det er utfordrende når vi også vet at mange av disse rørledningene kanskje er i en sånn forfatning at de burde vært skiftet ut for lenge siden, og at de per i dag ikke hadde blitt godkjent. Det er det ingen som helst tvil om.

Jeg ser at enkelte partier ønsker å løfte at dette er forskjellig ut fra hvor i landet en er, og det er det vel ingen som helst tvil om. Jeg tror det også vil kreve en runde, det å kunne se dette i en helhet. For å vise det som imidlertid har vært det viktigste grepet for å få fart i dette, kan jeg ta eksemplet med min lille kommune, som het Verran en gang i tiden, og som etter hvert ble en del av Steinkjer. Gjennom det fikk vi til å løfte et nytt ledningsnett i deler av den kommunen. Hadde vi ikke sett muligheten til å bli en større kommune, kunne vi ikke gjort det løftet. Selv om selvfølgelig også gebyrsatser vil kunne utgjøre noe, var dette helt nødvendig for å kunne ta et slikt grep og få et stort løft på både vann og avløp. Men jeg skjønner at allergien i dagens regjering er for stor mot akkurat det.

Statsråd Ingvild Kjerkol [10:25:07]: Jeg er glad for at vann- og avløpsområdet får oppmerksomhet på Stortinget. Kort tid etter at regjeringen tiltrådte, satte vi disse utfordringene på dagsordenen. Hovedutfordringene innenfor drikkevannsområdet er dårlig ledningsnett og høy lekkasjegrade. Situasjonen er tilsvarende på avløpsområdet.

I tillegg er mange av avløpsrenseanleggene gamle og overholder ikke dagens rensekrav. Det må investeres både for å ta igjen etterslepet og for å gjennomføre nye krav som vil komme med revidert avløpsdirektiv. Et ambisiøst direktiv med strengere krav er i utgangspunktet positivt og vil bidra til redusert forurensing fra avløp. Samtidig har vi forståelse for at gjennomføringen kan være krevende. Klima- og miljødepartementet har ved flere anledninger spilt inn våre vurderinger overfor EU, og vi vil fortsette å jobbe for å ivareta norske interesser overfor EU i arbeidet fram mot endelig revidert avløpsdirektiv.

Vann og avløp er samfunnskritiske funksjoner, og vi må være forberedt på å møte et endret trusselbilde og endret klima. Derfor er vannforsyning et av de sentrale risikoområdene som også vil bli omtalt i den kommende helseberedskapsmeldingen.

For å møte dette sammensatte utfordringsbildet på en helhetlig måte besluttet regjeringen vinteren 2022 å opprette et interdepartementalt samarbeidsforum for vann og avløp og iverksette arbeidet med å revidere de nasjonale målene for vann og helse fra 2014. Det skal også utarbeides en tverrsektoriell gjennomføringsplan. Dette arbeidet pågår for fullt og planlegges å være ferdig innen utgangen av 2023. Deretter vil jeg påse at målene og den tverrsektorielle gjennomføringsplanen gjøres kjent.

Med utgangspunkt i innstillingen oppfatter jeg det slik at regjeringen og Stortinget deler situasjonsforståelse og har felles mål om å møte utfordringene på best mulig måte.

God dialog med kommunene er avgjørende i dette arbeidet, siden det er kommunene som i hovedsak eier og driver vann- og avløpsanleggene. Vi ønsker å tilrettelegge for at kommunene kan gjøre gode investeringer og iverksette hensiktsmessige tiltak som vil føre til tryggere vannforsyning og bedre avløpshåndtering på en kostnadseffektiv måte.

Presidenten [10:27:38]: Det blir replikkordskifte.

Anne Kristine Linnestad (H) [10:27:52]: For to uker siden stilte jeg et spørsmål til klima- og miljøministeren om en strategi for å oppnå det som representanten Kleveland nå bekrefter at regjeringen vil sikre, selv om hun ikke brukte det samme ordet: at avløpsdirektivet fra EU vil gi særnorske muligheter eller rettigheter og tilpasninger. Hvilken strategi har nå helseministeren som klima- og miljøministeren ikke kunne vise til?

Statsråd Ingvild Kjerkol [10:28:30]: Først vil jeg si at det ikke er første gang representanten Linnestad tar opp vannforsyning i Stortinget, og det setter jeg stor pris på. Vi trenger politikere, både i denne sal og i norske kommunestyre, for å løse disse store samfunnsutfordringene som også har en ekstra sikkerhetsdimensjon knyttet til tiden vi lever i.

Representanten spør hvordan vi agerer overfor EU. Europakommisjonen har lagt fram forslag til et revidert avløpsdirektiv som vil medføre strengere krav til avløpsområdet, og det skal nå forhandles mellom Rådet og Europaparlamentet før endelig vedtak i EU. Vi ser gjennom dette avløpsdirektivet at det kan være krevende i en norsk sammenheng, med vår lange kystlinje, spredte bosetning og varierende topografi. Sammenlignet med de fleste EU-landene er vi også annerledes og har et kaldere klima. Gjennom alle våre kanaler jobbes det, og Klima- og miljødepartementet har ansvar for nedstrøms, mens Helse- og omsorgsdepartementets ansvar er for drikkevannsforsyningen.

Anne Kristine Linnestad (H) [10:29:44]: I avløpsdirektivet refereres det til tettsted og til 1 250 PE, eller personekvivalenter. Det er altså hvor mange ganger man eventuelt drar i snoren over et gitt tidsrom. Nå er det ikke sånn at 1 250 PE er 1 250 innbyggere, det er faktisk ikke mer enn 1 000. Hvordan definerer EU egentlig et tettsted? Hva vil det ha å si for våre små kommuner, som i utgangspunktet ikke har mange innbyggere, men som f.eks. gjennom hyttefelt, i perioder av året, vil overstige 1 000 innbyggere?

Statsråd Ingvild Kjerkol [10:30:26]: Dette er nettopp en av de tingene som gjør at vi i Norge har litt andre forutsetninger, og det er også disse interessene vi målbærer i dialogen med EU, sånn at vi i størst mulig grad sikrer og påvirker et direktiv som vil være gjennomførbart og hensiktsmessig i Norge. Vi ser annerledes ut, og derfor er det også viktig at direktiver som skal implementeres i Norge, er relevante for de utfordringene som finnes her.

Helge André Njåstad (FrP) [10:31:12]: No har både representanten Kleveland og statsråden sagt at ein skal tilpassa direktivet til norske forhold. Regjeringspartia er ikkje med på forslaga i innstillinga, men det har no kome eit justert forslag frå representanten Lund: Vil statsråden då leva godt med at regjeringspartia støttar det forslaget som Raudt har endra i salen i dag?

Statsråd Ingvild Kjerkol [10:31:34]: Jeg stoler på representantene fra regjeringspartiene sin vurdering i denne saken, og jeg opplever at vi for alle praktiske formål jobber mot samme mål. Klima- og miljødepartementet har ved flere anledninger allerede spilt inn våre vurderinger overfor EU, og vi vil fortsette å jobbe for å ivareta norske interesser overfor EU i arbeidet fram mot endelig revidert avløpsdirektiv.

Helge André Njåstad (FrP) [10:32:09]: Då oppfattar eg det slik at det er stor konsensus om at den endra ordlyden no er felles for Stortinget, at ein ønskjer å tilpassa det norske forhold. Noko anna ville vore mildt sagt oppsiktsekkjande. Mitt spørsmål går likevel på at ein har hatt innspel til EU, det har ein no sagt, men har ein òg utfordra handlingsrommet for korleis ein kan sikra at vedtak tilpassa Noreg skal gjerast i denne sal og ikkje i Brussel? Har regjeringa teke eigne initiativ for å finna ut kva handlingsrom ein har for å kunna stå opp mot EU-systemet i saka om avløpsdirektivet?

Statsråd Ingvild Kjerkol [10:32:41]: Jeg skulle gjerne svart utførlig på det spørsmålet, men vannområdet er mitt ansvar i den andre enden. Det handler om drikkevannsforsyningen, og det er ikke Helse- og omsorgsdepartementet som har den løpende dialogen med EU

knyttet til det endelig reviderte avløpsdirektivet. Her stoler jeg på gode kollegaer i Klima- og miljødepartementet, som ved flere anledninger har spilt inn våre vurderinger, og som fortsetter den jobben for å ivareta norske interesser overfor EU i arbeidet fram mot endelig revidert avløpsdirektiv.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [10:33:36]: Felles verkeleghetsforståing både i komiteen, i Stortinget generelt og i regjeringa gjev eit grunnlag for å danne fleirtal som verkeleg kan ta fatt i dette. Eg lurar på: Vil statsråden vurdere finansieringsordningar som kan vere med og få fart på investeringane og lette den tunge børa som kommunane har med desse investeringane? Og kva vil regjeringa gjere for å sikre at det blir nok kompetanse i vass- og avløpssektoren framover?

Statsråd Ingvild Kjerkol [10:34:10]: Nå omtaler vi kommunenes ansvar knyttet til det å sikre trygt og godt drikkevann både i folkehelsemeldingen, som Stortinget har behandlet, og i den planen som kommer mot slutten av året, som handler om å oppdatere målene for vann og helse, og som skriver seg helt tilbake til 2014. Det skal også utarbeides en tverrsektoriell gjennomføringsplan. Det betyr at man vil se på ulike virkemidler. Så skal jeg ganske snart også legge fram en helseberedskapsmelding for Stortinget, hvor også drikkevann er en av de sårbarhetene der vi må sikre oss i en stadig mer urolig verden. Drikkevann er for alle praktiske formål noe vi nesten tar for gitt i Norge, og vi trenger økt oppmerksomhet på det når vi ser de store utfordringene med dårlig ledningsnett og høy lekkasjegrad.

Tobias Drevland Lund (R) [10:35:26]: Som jeg sa i innlegget mitt, og som også flere replikanter har vært inne på, sier de nye og strengere utslippsreglene til EU at også mindre tettsteder kommer til å bli omfattet. Det kan bli dyrt både for kommunene og ikke minst for innbyggerne og kan ha en svært usikker miljøeffekt og stjele ressurser fra andre viktige tiltak. KS, Huseierne og Norsk Vann har allerede advart mot implementeringen av dette direktivet.

Mitt spørsmål til statsråden er: Hvis man ikke får gjennomslag i dialog med EU om tilpasninger til norske forhold når dette direktivet skal implementeres, vil det være aktuelt å bruke vetoretten – altså hvis ikke Norge når gjennom i disse forhandlingene?

Statsråd Ingvild Kjerkol [10:36:12]: Utfordringene vi ser ved gjennomføringen av direktivet og norske posisjoner på forslag til revidert direktiv, spiller vi nå inn overfor EUs institusjoner ved flere anledninger. Det vi jobber med, er å påvirke det endelige direktivet. Gjennomgående for de norske innspillene er at vi har gitt

støtte til forslaget om et mer moderne og ambisiøst avløpsdirektiv. Samtidig har vi uttrykt bekymring for at kravene i forslagene er uforholdsmessige for små tettsteder og gir utfordringer sånn som den norske topografien er. Det er det vi jobber med nå. Å bidra med hypotetiske antakelser hvis vi ikke får gjennomslag for våre bekymringer, synes ikke jeg er riktig å gjøre nå.

Ola Elvestuen (V) [10:37:22]: Først: At Norge skulle stille opp med veto mot strengere miljøkrav, ville jeg si var oppsiktsvekkende, så det håper jeg virkelig man ikke tenker på i det hele tatt. Men her har vi jo et etterlep på vann og avløp. Egentlig henger vi 30 år etter våre naboer Danmark og Sverige. Vi henger også etter på andre områder som kan begrense kostnadene til vann og avløp, f.eks. på å ha flere tiltak som gjelder overvann. I 2015 ble det laget en NOU med tiltak for overvann, og vi venter bl.a. på et overvannsgebyr. Det er det selvfølgelig en bekymring for, for da tenker man høyere gebyr, men poenget med et overvannsgebyr er å komme med tiltak over bakken som gjør at det man gjør for å dekke behovene under bakken, blir billigere. Så når kan vi forvente at overvannsgebyret kommer på plass? Har regjeringen en framdriftsplan for det?

Statsråd Ingvild Kjerkol [10:38:21]: Jeg har ikke noen nyhet å komme med om overvannsgebyret, dessverre. Men alle tiltak vurderes jo med mål om å sikre nødvendige investeringer i både ledningsnett og avløpsrenseanlegg, fordi behovene er så store, som representanten klokkelig påpeker. Dette er jo et kommunalt ansvar, og det er også regulert innenfor selvkostprinsippet, så her bør vi være kreative og se på løsninger som kan bidra til at vi får gjort disse helt nødvendige investeringene. Det er det regjeringen ser på, og vi vil også peke ut retning på det i helseberedskapsmeldingen, som kommer om kort tid.

Presidenten: Da er replikkrunnen avsluttet.

De talerne som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [10:39:33]: Eg skal ikkje halde noko langt innlegg no, men eg må knyte nokre ord til innlegget til representanten Skjelstad. Han sa at det er for tidleg å stemme for ei rentekompensasjonsordning i dag. Då vil eg gjere både representanten Skjelstad og resten av Stortinget merksame på at det vi foreslår, er:

«Stortinget ber regjeringen utrede en rentekompensasjonsordning for vann og avløp, og komme tilbake til Stortinget med et forslag om dette i statsbudsjettet for 2025.»

Det er sjølvsagt slik at Stortinget gjev ei bestilling, og så er det departementet, som har kompetansen på dette, si oppgåve å kome med eit forslag som kan vere med på å løyse noko av denne floken for kommunane, som står overfor veldig store investeringar.

Ola Elvestuen (V) [10:40:48]: Jeg vil også knytte noen ord til temaet vann og avløp. Det framstilles litt som om dette er et behov som har dukket opp fordi vi får et nytt avløpsdirektiv fra EU. Det er det jo ikke. Norge har hengt etter på vann og avløp de siste 30 årene. Nitrogenrensing er standard i Sverige og Danmark, og det har det vært siden 1990-tallet. Vi valgte å ikke stille krav om det. Det ser vi resultatet av i dag, bl.a. i Oslofjorden, hvor det er en krise – fjorden er i ferd med å dø. Avrenningen fra landbruket er altfor stort, og nitrogenrensingen er ikke kommet på plass. Det er vel seks anlegg som har nitrogenrensing i dag, og, som jeg sa, dette er standard i Danmark og Sverige. Så det er ikke en overraskelse at det nå er store behov for å få på plass renseanlegg.

Dette vil koste, og det er viktig for de større stedene at man hele tiden er oppmerksomme på at vann- og avløpsgebyrene må ligge på riktig nivå, slik at det blir høy nok utskiftningsgrad på bl.a. ledningsnett. Utskiftningsgraden i mange norske kommuner i dag er ekstremt lav. Det er kommuner som har en utskiftningsgrad som er så lav at det vil ta 1 000 år å skifte ut ledningsnett. Utskiftningsgraden bør være opp mot 2 pst., slik at det skjer i løpet av en femtiårsperiode – i hvert fall 1–2 pst.

Man må også huske at det er ingenting som er dyrere enn å ha et dårlig nett og å være dårlig forberedt, også på de klimaendringene som kommer. Man må forbedre overvannshåndteringen. Da vil jeg også etterlyse overvannsgebyret. Kommunene må ha en helhetlig tenkning, og tiltak over bakken – og her vil mange av de små tiltakene avhjelpe – gjør at man trenger færre og ikke så store investeringer under bakken. Så man må ta med seg at dette er både en måte å få færre utgifter på når det blir mye nedbør, ved at man får færre skader, og en måte å sørge for at investeringsbehovet blir mindre. Så det er nødvendig å ha et overvannsgebyr, som det var en utredning av så langt tilbake som i 2015. Jeg er ganske sikker på at hvis den politiske viljen er til stede, er det klart til å kunne vedtas umiddelbart. Det er ett ledd i prosessen med å få dette på plass.

Helt til slutt: Jeg vokste opp på Toten på 1970-tallet, og staten tok en helt tydelig lederrolle i å få på plass Mjøsaaksjonen og drive den framover. Nå trenger vi en statlig lederrolle for å lede arbeidet med å rense Oslofjorden.

Tobias Drevland Lund (R) [10:44:05]: Jeg skal ikke kjede salen for mye, men jeg kunne ikke dy meg etter at

representanten Elvestuen var her oppe. Han nevnte viktigheten av nitrogenrensing. Det er noe Rødt er helt enig i. Det er derfor vi, sammen med Fremskrittspartiet, fremmer et forslag om det her i dag. Vi «ber regjeringen legge frem en modell for et spleiselag for investeringer i nitrogenrensing av avløpsvann i områder som blir pålagt nye rensekrav». Hvis Venstre er veldig opptatt av det samme – som jeg har inntrykk av etter representanten Elvestuens innlegg – burde de støtte dette forslaget fra Fremskrittspartiet og Rødt, som jeg mener er viktig og riktig.

Det er ingen som er imot bedre rensing, men rensekravene må være forholdsmessige, og de må tilpasses norske forhold. Det er forskjell på å bo i Båtsfjord og i Brussel. I de europeiske storbyene og i storbyene i Norge er det helt klart bra at det skal være strengere rensekrav, men når det er snakk om mindre tettsteder, tettsteder med bortimot 1 000 innbyggere, må kravene der være annerledes enn i de største byene. Det forstår jo alle – det er sunt folkevett.

Jeg må bare få rettet opp inntrykket hvis noen tror at Rødt f.eks. er imot bedre rensekrav. Det er vi ikke, men det må tilpasses de lokale forholdene, topografien og de norske forholdene.

Jeg håper at regjeringspartiene etter denne debatten og etter de kloke ordene fra representanten Kleveland, som tok til orde for at dette må tilpasses norske forhold, vil støtte forslag nr. 5, som nå handler om å tilpasse direktivet til «norske forhold», ikke «særnorske forhold», som det sto før. Det er ordrett det representanten sa, og det var også noe liknende statsråden var inne på i sitt innlegg og i replikkvekslingen. Det er ikke for sent å snu. Jeg håper regjeringspartiene blir med oss og de andre partiene på dette.

Ola Elvestuen (V) [10:46:09]: Jeg skal ikke bruke 3 minutter, men siden jeg fikk en direkte utfordring, må jeg svare på den. Etter politisk erfaring fra både kommune og storting vet jeg at den enkleste måten å sørge for at ingenting skjer i Norge, er å holde på å diskutere hvilket nivå som skal ha ansvaret. Så et spleiselag og så en lang diskusjon om hvordan det skal se ut, kommer Venstre ikke til å gå inn på. Her har man et ansvarsområde, ansvaret er tydelig. Om staten skal ta et større ansvar? Som jeg sa: Staten bør ha en lederrolle når det gjelder å drive fram det som er nødvendig for Oslofjorden, og det er hele Østlandet. Det er et enormt område som må gjøre det. Så kan det være – som det er på en del andre områder, enten det dreier seg om nett, bredbåndsutvikling eller noe annet – statlig støtte til de områdene som trenger det mest. Men å få på plass en generell fordelingsnøkkel før man setter i gang – da tror jeg man bare utsetter ting. Man vil da få en kontinuerlig

diskusjon, som gjør at man ikke får noen framdrift, og det er framdrift vi trenger, særlig i de mest sentrale områdene, for å få på plass nye renseanlegg.

Anne Kristine Linnestad (H) [10:47:39]: Det er ingen i salen som er uenig i at det er forskjell på å bo i Brussel og i Båtsfjord. Samtidig blir det en utfordring om Stortinget skal pålegge regjeringen å sikre at man skal ta særlige hensyn til norsk forhold, i en situasjon hvor vi bare kan påvirke, og hvor det faktisk er en forhandling. Så det er det med å sikre det som er litt vanskelig for Høyre. Jeg skulle veldig gjerne ha hørt fra representanten Kleveland før vi går til votering. Kan hun begrunne hvordan hun kan si at det er en selvfølge, når statsråden ikke kan si det? Det skulle jeg gjerne hatt en større diskusjon om.

Jeg kan ikke unngå å vise til den mulige oppsplittingen av Kristiansand kommune, hvor statsforvalteren i Agder helt tydelig sier at gjør man det, påfører man innbyggerne i Søgne og Songdalen høyere gebyrer. Det er egentlig også en tverrpolitisk enighet i denne salen om at det skal vi la være å gjøre.

Presidenten [10:48:56]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1.

Etter ønske fra utenriks- og forsvarskomiteen vil sakene nr. 2 og 3 bli behandlet under ett.

Sak nr. 2 [10:49:07]

Innstilling frå utanriks- og forsvarskomiteen om Endringer i forsvarsloven mv. (militær disiplinærmyndighet) (Innst. 32 L (2023–2024), jf. Prop. 133 L (2022–2023))

Sak nr. 3 [10:49:07]

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Lov om militær politimyndighet (militærpolitiloven) (Innst. 33 L (2023–2024), jf. Prop. 134 L (2022–2023))

Presidenten [10:49:30]: Etter ønske fra utenriks- og forsvarskomiteen vil presidenten ordne debatten slik:

5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen. Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil sju replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerstolen utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Ingrid Fiskaa (SV) [10:49:53] (ordfører for sak 2): Eg vil starta med å takka komiteen for godt samarbeid og legg med dette fram ei innstilling frå ein samla komité.

Temaet er militær disiplinærmyndighet og inneber endringar i forsvarsloven, men òg fleire andre lovar, og oppheving av den eigne loven om militær disiplinærmyndighet, som òg blir kalla disiplinærloven.

Forslaget inneber ikkje store materielle endringar i lovverket, men er i hovudsak å vidareføra gjeldande rett om militær disiplinærmyndighet. Endringane vil bety ei forenkling av regelverket og å flytta aktuelle disiplinærreglar og disiplinærlovar til forsvarsloven. På den måten bidrar me òg til å samla regelverket om verneplikt og teneste i Forsvaret i ein felles lov. Dette er i tråd med føremålet bak samanslåinga av vernepliktsloven, heimevernloven, forsvarspersonelloven og militærnektarloven til forsvarsloven i 2016.

Av faktiske endringar som bør nemnast, er forslaget om å fjerna arrest som refsingsmiddel i fredstid og krigstid, å innføra klagetilgang for den som er personleg fornærma i ei disiplinærsak, og å forenkla klage- og kontrollordninga i disiplinærsaker.

Dessutan er det endringar i den påtalemesissige behandlinga av militære straffesaker. Generaladvokatembetet blir føreslått avvika som eigen etat, og oppgåvene er føreslått vidareførte, delvis i den sivile påtalemyndigheita og delvis i Forsvaret. Forslaget inneber å avvika den militære rettargangsordninga og at ordninga med eit særskilt militært rettsvesen fell vekk. Når det gjeld forslaget om å avvika generaladvokatembetet som eigen etat, understrekar komiteen at det då er viktig å vidareføra den fagkompetansen og det overblikket som generaladvokatembetet har i dag. I motsett fall vil endringa medføra ei svekking samanlikna med dagens ordning.

Marit Arnstad (Sp) [10:52:46] (ordfører for sak nr. 3): Som saksordfører for Innst. 33 L for 2023–2024 vil jeg få lov til å starte med å takke komiteen for godt samarbeid om en innstilling der det er bred enighet om intensjonene og de mange forslagene i proposisjonen.

Forslaget til ny lov om militær politimyndighet har også vært på bred høring, og det har vært mange gode innspill til proposisjonen. I en tid med en vesentlig forverret sikkerhetspolitisk situasjon i Europa er det viktig at Norge kan gjøre tiltak for å beskytte vårt forsvar og vår militære evne. Tiltak som skal forebygge og hindre at landets forsvarsevne og beredskap utsettes for uønskede hendelser, er viktig. Den typen uønskede hendelser kan skje ved både utilsiktede og tilsiktede handlinger. Militær politimyndighet er et av Forsvarets viktigste verktøy for å kunne skjerme og beskytte egen operativ evne i fredstid.

Komiteen viser i sin innstilling til at det i proposisjonen foreslås regler for å sikre en effektiv og uavhengig etterforskning og tiltak som vil tydeliggjøre sporvalget mel-

lom disiplinærsak og straffesak ved mistanke om lovbrudd. Reguleringen av etterforskning er nært knyttet til proposisjonens forslag om å nedlegge generaladvokatembetet som etat. Dette innebærer at den påtalemessige behandlingen av enkeltsaker med tilknytning til Forsvaret vil bli overført til sivil påtalemyndighet, og at militære etterforskere underlegges denne påtalestyringen. Ved å overføre ansvaret for militære straffesaker til sivil påtalemyndighet vil disse straffesakene også ivaretas av en organisasjon som har kapasitet og kompetanse til å håndtere straffesaker i fred, krise og krig.

Det foreslås også en lovfesting av retten til militær inspeksjon. I proposisjonen presiseres det at militær inspeksjon ikke iverksettes på bakgrunn av mistanke om en konkret straffbar eller refsbar handling, men heller som et forebyggende, kontrollerende virkemiddel. Det er særlig de sikkerhetsmessige aspektene som kjenneegner militær virksomhet som gjør inspeksjonen til et relevant verktøy for å redusere risikoen for bevisste eller ubevisste sikkerhetstruende hendelser.

La meg få lov til å understreke at formålet med en sånn inspeksjon, som er nedfelt i § 19 første ledd, er nokså klart, og komiteen forutsetter sjølsagt at en slik inspeksjon blir gjennomført i tråd med formålet.

Videre klargjøres regler som har til hensikt å styrke sikkerheten og beskytte beredskap og forsvarsevne. Straffebestemmelsen for brudd på loven foreslås skjerpet for å ta høyde for en skjerpet sikkerhetspolitisk situasjon.

Militær politimyndighet er viktig for å kunne opprettholde et godt sikkerhetsnivå og for å forebygge og forhindre ulykker. Ofte trener og øver Forsvaret i områder der sivilbefolkning ferdes, og det er spesielt viktig å fokusere på sikkerhet der hvor det foregår potensielt farlig aktivitet som skyteøvelser eller manøver med stridskjøretøy. Det er å håpe at forebyggende tiltak, ro, orden og sikkerhet i områder der den typen aktivitet gjennomføres, kan bidra til å redusere risikoen for ulykker eller skader – både for de militære som deltar i aktivitetene, og for befolkningen som helhet.

Når det gjelder behandling av proposisjonen, er komiteen enig om at det overordnede formålet er å gi større forutberegnelighet og å styrke rettssikkerheten. De foreslåtte endringene vil gi bedre oversikt, systematikk og sammenheng i regelverket. Målet er at den nye loven skal kunne bidra til en enklere og mer effektiv rettsanvendelse, og at tidligere uavklarte rettsspørsmål blir løst.

Hårek Elvenes (H) [10:56:45]: Prop. 133 L og Prop. 134 L markerer et tidsskille i vårt militære rettsvesen. Det foreslås en lov om militær politimyndighet som erstatning for den gjeldende loven om politimyndighet i Forsvaret fra 1988. Forslaget innebærer en av-

vikling av den militære rettergangsordning i fred, krise og krig, og at ordningen med et særskilt militært rettsvesen bortfaller.

Til grunn for dagens straffesaksordning ligger prinsipielle og praktiske hensyn. Disse hensynene er i dag lite framtreddende. Generaladvokatembetet ligger stort sett på siden av det ordinære sporet for straffesaksbehandling og har få eller ingen forutsetninger for å utføre påtalefaglig etterforskningsledelse i tråd med dagens krav fastsatt av Riksadvokaten.

Det foreslås å avvikle Generaladvokatembetet som en egen etat, og at samtlige oppgaver overføres til den sivile påtalemyndighet og Forsvaret. Vel å merke overføres de fleste oppgavene til Forsvaret. Det har i de senere år vært en nedgang i antall militære straffesaker. Det ilegges også færre refselsler årlig som medfører kontroll for Generaladvokatembetet. Denne ordningen med et eget ledd i påtalemyndigheten som kun er påtalemyndighet i straffesaker, er på mange måter et unntak fra den ordinære strukturen med enhetlig påtalemyndighet.

Det er behov for regler som sikrer en enhetlig behandling av militære og sivile straffesaker, og som sikrer at alle straffesaker behandles med samme krav til kvalitet, effektivitet og rettssikkerhet. Det militære disiplinærsystemet skal videreføres. Refselsesmidlene videreføres i det alt vesentlige, men med den viktige endring at arrest utgår som refselsesmiddel i både fredstid og krigstid.

Det er flere grunner til at et militært disiplinærsystem fortsatt er nødvendig. Folkeretten stiller krav om at styrkene skal være underlagt en ansvarlig kommando og et internt disiplinærsystem som skal sørge for etterlevelse av krigens folkerett. Den sentrale begrunnelsen om et eget militært disiplinærsystem begrunnet ut fra behovet for å opprettholde disiplin og for å sikre et effektivt forsvar er fortsatt gjeldende. Dette behovet kan ikke dekkes gjennom statsansattlovens sanksjonssystem.

Et sentralt punkt er forslaget om å ta ut arrest som refselsesmiddel – kanskje mer kjent som kakebu – i fredstid og i krigstid. Utviklingen innenfor menneskerettighetene og rettspraksis fra Den europeiske menneskerettsdomstol, EMD, har nødvendiggjort en ny vurdering av de ulike refselsesmidlene.

Arrest er suspendert av forsvarssjefen som prinsipielt refselsesmiddel i fredstid med virkning fra 1. januar 2018, bl.a. begrunnet ut fra dårlig tilgang på arrestlokaler. Hovedbegrunnelsen for å avvikle arrest som refselsesmiddel er at illeggelse og gjennomføring må skje i tråd med de krav som følger EMK. For at arrest og dermed frihetsberøvelse skal være lovlig, må kravene til dom oppfylles. Det krever en kompetent og uavhengig

domstol. Vi har ingen slik i dag. Man må da enten opprette dette spesielt for arrestinstituttet eller bestemme at arrest skal ilegges av de ordinære domstoler. Det siste er valgt som løsning.

Til slutt må jeg bemerke og opplyse om at frihetsinnskrenkning som ikke omfatter arrest, fortsatt opprettholdes, eksempelvis forbud mot til visse tider på dagen eller hele døgnet å forlate leiren eller et fartøy.

Presidenten [11:01:13]: Flere har ikke bedt om ordet til sakene nr. 2 og 3.

Sak nr. 4 [11:01:18]

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Per-Willy Amundsen, Hans Andreas Limi, Silje Hjemdal, Himanshu Gulati, Marius Arion Nilsen, Dagfinn Henrik Olsen, Sylvi Listhaug og Christian Tybring-Gjedde om å nedsette en tverrpolitisk arbeidsgruppe med mål om å etablere en økonomisk opptrappingsplan for Forsvaret (Innst. 24 S (2023–2024), jf. Dokument 8:238 S (2022–2023))

Presidenten [11:01:44]: Etter ønske fra utenriks- og forsvarskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til sju replikker med svar etter medlemmer av regjeringen. De som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inn-til 3 minutter.

Bengt Fasteraune (Sp) [11:02:10] (ordfører for saken): Representantforslaget som vi i dag behandler, viser til forsvarskommisjonen og tar opp viktige problemstillinger knyttet til styrkingen av norsk forsvarsevne. Jeg vil takke komiteen for samarbeidet om saken og samtidig takke for godt samarbeid og en konstruktiv forsvarsdebatt generelt i en tid med varige endringer i våre sikkerhetspolitiske omgivelser.

Å sikre trygghet og frihet for det norske folk er Stortingets viktigste oppgave. Tiden er overmoden for å prioritere grep som styrker operativ evne på kort, mellomlang og lang sikt.

Kort tid etter at Senterpartiet gikk inn i regjering, og før Russlands invasjon av Ukraina, satte vi ned en forsvarskommisjon og en totalberedskapskommisjon. Målet var å vurdere Norges sikkerhetspolitiske utfordringer og samlede beredskapsressurser, for så å gjøre målrettede tiltak. Dette var framtidrettede og riktige tiltak, som vi i dag tydelig ser viktigheten av. Debatten om forsvar

og beredskap er revitalisert, og vi har fått betydelig faglig og allmenn innsikt i hvor skoen trykker.

Den sikkerhetspolitiske situasjonen nå er på sitt mest alvorlige siden 1945. Dette alvorret er grundig beskrevet i både rapportene fra forsvarskommisjonen og totalberedskapskommisjonen, i fagmilitært råd og i NSMs sikkerhetsfaglige råd. Forsvarskommisjonen kommer også med tydelige anbefalinger om at Stortinget bør prøve å oppnå brede forlik i arbeidet med langtidsmeldingen i tiden framover.

Å styrke og bygge opp et tidsriktig forsvar har gjennom den alvorlige situasjonen i vår egen bakgård fått en helt ny dimensjon. Samtidig er det viktig å ivareta en balansert politikk basert på kontinuitet, stabilitet og handlefrihet. Dette vil koste mye penger over lang tid. Arbeidet må gjøres riktig, slik at vi ruster opp organisasjonen, som over lang tid har vært beredt på å ruste ned. Den sikkerhetspolitiske situasjonen krever enda bedre og bredere involvering politisk så vel som faglig for å få på plass en langtidsplan som ivaretar våre sikkerhetspolitiske behov på en best mulig måte.

Regjeringens arbeid med ny langtidsplan for forsvarssektoren vil konkretisere opptrappingsplanen for hvordan vi skal styrke Forsvaret videre. Også innspillene fra forsvarskommisjonen og totalberedskapskommisjonen samt forsvarssjefens fagmilitære råd og Nasjonal sikkerhetsmyndighets vurderinger vil være med på å danne et solid kunnskapsgrunnlag for hvordan Norges forsvarsevne skal styrkes i en krevende tid.

Regjeringen har begynt arbeidet med ny langtidsplan for forsvarssektoren, og denne planlegges lagt fram til våren. De nevnte rapportene danner et gjennomarbeidet og faglig grunnlag for ny langtidsplan. Regjeringen har på bakgrunn av de nevnte endringene i våre sikkerhetspolitiske omgivelser invitert til en bred politisk forankringsprosess for neste langtidsplan. Dette arbeidet har allerede startet opp.

Nils-Ole Foshaug (A) [11:05:22]: Å sikre trygghet og frihet for folket er vår viktigste oppgave. Sikkerhet danner fundamentet alle andre samfunnsoppgaver hviler på. Det sikkerhetspolitiske landskapet har dramatisk endret seg i løpet av de siste årene, og Norge trenger et sterkt forsvar tilpasset den nye situasjonen, moderne utrustet og med høykompetent personell.

Arbeidet med å styrke Norges forsvarsevne og samfunnets motstandskraft har regjeringen startet, og vi må sørge for at vi har et sterkt forsvar som vil ivareta Norges sikkerhet, trygghet og handlefrihet, våre interesser og verdier.

Den forverrede sikkerhetssituasjonen nødvendigvis gjør et forsvarspolitisk taktskifte. Det betyr at vi må pri-

oritere økte bevilgninger til Forsvaret selv om det vil kunne innvirke på andre områder.

Forsvarskommisjonen, totalberedskapskommisjonen, fagmilitært råd og NSMs sikkerhetsfaglige råd gir regjeringen og Stortinget et solid grunnlag for å utvikle og bygge opp Forsvaret. Når vi til neste år skal vedta en ny langtidsplan for Forsvaret, vil det være den viktigste langtidsplanen for Norge i etterkrigstid.

Vanligvis er det regjeringen som legger fram forslag til ny langtidsplan for Stortinget til behandling. Denne gangen er framgangsmåten endret, og i lys av et dramatisk bakteppe og betydningen av en forutsigbar langtidsplan som kan vise retning for en lengre periode, har regjeringen invitert alle partiene til en bred politisk forankringsprosess. Et bredt forlik om neste langtidsplan har vært regjeringens uttalte mål hele tiden, og invitasjonen til alle partier for å skape en forankringsprosess viser etter mitt syn et solid lederskap av regjeringen i en krevende tid.

Forslaget fra Fremskrittspartiet har gode intensjoner, men ettersom regjeringen allerede har igangsatt forankringsprosessen i Stortinget, blir representantforslaget litt som å slå inn åpne dører.

Hårek Elvenes (H) [11:08:11]: Forsvarskommisjonen har talt, og forsvarssjefen har lagt fram sitt fagmilitære råd. Det er betydelig sammenfall mellom de anbefalingene som kommer fra kommisjonen, og det rådet som forsvarssjefen gir. Vårt nasjonale forsvar må styrkes. Den styrkingen som har pågått over flere år, må fortsette med uforminsket kraft. Vi må ta høyde for at vår nabo Russland er uforutsigbar og farlig. Dette må ligge til grunn for dimensjoneringen av vårt eget forsvar i overskuelig framtid. Skal vi klare å bygge opp et forsvar til det nivået som det bør være på, må det være samsvar mellom struktur, oppgaver og finansiering. Finansieringen avgjøres gjennom de årlige budsjettene i Stortinget, og vi må sørge for en finansiering av Forsvaret som kan stå seg over ulike stortingsflertall.

Regjeringen har respondert positivt på Høyres oppfordring om å jobbe fram et bredt forlik når det gjelder den neste langtidsplanen – et forlik og et arbeid med et forlik som starter på et tidligere tidspunkt enn ved de siste langtidsplanene. I så måte er Nansen-pakken og den prosessen som der ble gjort, med involvering av Stortinget på et tidligere tidspunkt, et godt eksempel. Det er viktig at den prosessen som nå er startet, blir en reell prosess og ikke en skinnprosess.

Om forslaget til Fremskrittspartiet kan det sies at det har gode intensjoner og mange gode tanker i seg, men nå har man jo startet opp en prosess som vil ivareta de hensynene som Fremskrittspartiet peker på i sitt forslag, på en god måte. Det er jo regjeringen som sitter på

det faglige grunnlaget og på utredningskapasiteten, og som har et ansvar for å holde Stortinget informert. Å starte en form for gruppearbeid fra Stortingets side i god tid før langtidsplanen legges fram, vil ikke være et faglig godt grunnlag å jobbe fram politiske vedtak fra.

Med det tar jeg opp Høyres forslag.

Presidenten [11:11:00]: Da har representanten Hårek Elvenes tatt opp forslaget han refererte til.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [11:11:22]: Dette forslaget fra Fremskrittspartiet er altså å nedsette en tverrpolitisk arbeidsgruppe. Det har en litt underlig forhistorie, for det er et forslag som alle slutter seg til, men som kun Fremskrittspartiet vil stemme for. Ikke bare slutter de seg til forslaget, de har allerede deltatt i en tverrpolitisk arbeidsgruppe som skal gjøre akkurat det som dette forslaget sier. Men vi har enda høyere ambisjoner. Vi ønsker å arbeide med Forsvaret både operativt og finansielt, slik at vi både får mer ressurser og kan gjøre fornuftige ting med Forsvaret.

Når vi har en situasjon hvor Fremskrittspartiet fremmer et forslag, og alle er enige, men allikevel ikke stemmer for, fordammer det debatten i Stortinget. Det fordammer denne salen, og folk utenfor forstår ikke hvorfor man ikke kan være enige om det man er enige om, når man faktisk jobber med det man enige om allerede. Men la det ligge.

Det viktigste er Forsvarets intensjoner, som allerede er ivaretatt. Jeg gjentar de punktene som vi ønsker at vi skal jobbe etter. Det gjelder styrking av forsvarsøkonomien, styrking av styring, ledelse og ressursbruk, styrking av Forsvarets egne evne, styrking av totalforsvaret og det sivilt-militært samarbeid og styrking av alliert og internasjonalt samarbeid. Det er vi alle enige om, og det er det vi holder på med å snakke om i den tverrpolitiske arbeidsgruppen.

Det som er litt bekymringsfullt, er at i det første møtet som statsministeren hadde med de parlamentariske lederne – vi plebeierne fikk sitte bak på en stol – sa statsministeren ganske tydelig, og poengterte hele tiden, at det er regjeringens langtidsplan, det er regjeringens langtidsplan, det er regjeringens langtidsplan. Jeg lurer litt på hva slags innspill forsvarsministeren egentlig ønsker å få. Ønsker han å høste innspill fra partiene, trekke ut det han mener er relevant, legge frem en langtidsplan hvor han har tatt det beste fra alle, og så ta all kredden selv? Er det slik han ønsker å gjøre det, eller ønsker han at det faktisk skal være et felles tverrpolitisk dokument som vi alle står bak? Eller skal vi ikke stå bak, og skal han bare plukke ut noen av de tingene som regjeringen ønsker? Der synes jeg forsvarsministeren må tenke seg om.

Dessuten har vi ikke fått noen invitasjon etter dette møtet med statsministeren. Tiden går, og budsjettet skal

vedtas nå snart, men vi får ikke noen invitasjon til det neste møtet. Da lurer vi på: Når skal vi egentlig få den invitasjonen? Dette skal jo legges frem om ikke altfor lenge, så da burde vi ha fått den invitasjonen. Det burde vært møte nummer to, tre og fire allerede, men nå har det gått en måned siden det første møtet, og vi har ikke fått noen invitasjon. Så jeg ser frem til at forsvarsministeren kanskje kan invitere fra talerstolen her i dag.

Med det tar jeg opp Fremskrittspartiets forslag.

Presidenten [11:14:06]: Da har representanten Christian Tybring-Gjedde tatt opp forslaget han refererte til.

André N. Skjelstad (V) [11:14:24]: Bare i 2023 har vi fått en rekke råd og anbefalinger fra bl.a. forsvarskommisjonen, forsvarssjefens fagmilitære råd og Forsvarsanalysen 2023 fra Forsvarets forskningsinstitutt – alle med en klar melding: Forsvaret er for lite og har store mangler og etterslep. Forsvaret må styrkes.

I en tid med flere konflikter, store usikkerheter og flere samtidige sikkerhetspolitiske utfordringer har også prisene på råvarer og materiell gått opp. Våre allierte styrker sine forsvarsbudsjetter og legger opp til store investeringer og anskaffelser og et økt øvings- og treningsnivå. Her hjemme synes ikke alvoret å ha sunket helt inn.

Regjeringen presenterer sitt forslag til statsbudsjett som et historisk økonomisk løft til Forsvaret, men når beløpet justeres for prisstigning og en trekker fra det som er gitt til Ukraina, er det i realiteten bare omkring en og en halv milliard ekstra som tilføres sektoren. Venstre er bekymret for regjeringens manglende kriseforståelse og sminking av forsvarsbudsjettet i en tid hvor det kreves ytterligere skyts for å styrke Forsvaret opp til det nivået det burde ha vært.

Neste år skal langtidsplanen for forsvarssektoren legges fram. Venstre har store forventninger til regjeringen og til innholdet i deres anbefalinger. Det er et viktig arbeid med langtidsplanen både før, under og etter for å sikre et bredt forlik. Her skal Venstre være konstruktiv, men samtidig tydelig på at forsvar av Norge må prioriteres. Så de rådene og anbefalingene regjeringen nå har fått, må få stor betydning i arbeidet.

Den sikkerhetspolitiske situasjonen vi står i nå, og straksbehovet i Forsvaret krever likevel at arbeidet med å styrke Forsvaret starter i statsbudsjettet for 2024. Med økte bevilgninger i budsjettet for neste år kan vi starte på den tunge snuoperasjonen med å styrke Forsvaret. I en tid hvor vi skal ruste opp og ressursene er knappe, skaper det lange ledetider for anskaffelse av forsvarsmateriell. Derfor kan vi ikke vente og stå i kø for å investere i ammunisjon og annet kritisk materiell.

Venstre mener at personellet er det viktigste i Forsvaret. Her må vi starte arbeidet for å sørge for at flere

blir værende i Forsvaret, og at forsvarssektoren rekrutterer den kompetansen den trenger, eksempelvis på teknologisiden. Heimevernet er den forsvarsgrenen som har økt betydelig og fått en rolle som følge av en endret sikkerhetspolitisk tid, og yter også viktig bistand til sivilsamfunnet. Likevel har ikke Heimevernet de ressursene de trenger for å kunne øve personell i den skalaen det er vedtatt.

Så i sum mener Venstre at intensjonene som Fremskrittspartiet fremmer gjennom representantforslaget, er gode, men ønsker å ivareta dette gjennom de prosessene som det allerede er lagt opp til, med å knytte det til prioriteringene i vårt alternative budsjett for 2024, forhandlinger om ny langtidsplan og et eventuelt forsvarsforlik. Vi har på den bakgrunn, sammen med Høyre, fremmet forslag om å vedlegge representantforslaget protokollen.

Dag-Inge Ulstein (KrF) [11:17:35]: Det er et alvorlig bakteppe som er utgangspunktet for denne saken, med krig og økt trusselnivå som også rammer oss.

Som vi hører flere sier, er nok ikke kriseforståelsen i egen befolkning tilstrekkelig, og det er alvorlig. Derfor må vi virkelig stå sammen i slike saker, for vi kommer til å stå i krevende prioriteringsdiskusjoner de neste årene. Derfor blir et slikt bredt forlik så avgjørende, at det kan stå seg over tid, og det er bakgrunnen for at vi stemmer som vi gjør i denne saken.

Flere har nevnt allerede at forslaget til Fremskrittspartiet slik det foreligger, har gode intensjoner. Fra Kristelig Folkepartis side stoler vi på regjeringen når de har invitert oss og har startet en god prosess nettopp med dette, og at en vil ivareta de innspillene som kommer, på en god måte. Vi har vært tydelige, og kommer til å være det også, på at det må bli en reell involvering, og at det også blir en realistisk og ansvarlig opptrapping, som er helt nødvendig med tanke på det bakteppet jeg viste til.

Statsråd Bjørn Arild Gram [11:19:01]: Som flere har vært inne på, er vi i en mer alvorlig sikkerhetspolitisk situasjon; det er stort alvor, krig i Europa, mer pågående trusselaktører og økt bruk av sammensatte virkemidler. Det er ikke noen som helst tvil om at det nå er behov for å bruke mer av samfunnets samlede ressurser på forsvar, sikkerhet og beredskap.

Vi har tatt ut en fredsgevinst over en tredveårsperiode. Det var naturlig å gjøre det etter den kalde krigens slutt. Men vi må konstatere her vi står nå, at nedbyggingen har gått for langt. Det er mye som er bra i Forsvaret. Vi investerer tungt for moderne kapabiliteter. Vi har dyktige soldater og ansatte i Forsvaret, men vi ser også at vi har utfordringer ikke minst når det gjelder robusthet og utholdenhet i strukturen vår. Og vi sitter med en god del ubalanser.

Situasjonen har gjort at vi har måttet håndtere dette her og nå. Vi har gjort både omprioriteringer og satsinger for å håndtere en mer alvorlig sikkerhetspolitisk situasjon, men det er også viktig at vi nå evner å tenke mer langsiktig samtidig. Vi står overfor en mer langvarig konfrontasjon og en endret verden, som vi må forholde oss til så langt vi kan se framover. I denne sammenhengen har vi bedt om veldig grundige råd fra de to kommisjonene, fra forsvarssjefen og fra vernepliktige. Vi mottar innspill fra NATO, Nasjonal sikkerhetsmyndighets råd mv. som grunnlag for å legge fram en ny langtidsplan neste år.

Jeg mener at budsjettet for neste år, det siste året i gjeldende langtidsplanperiode, også bygger bro inn mot en ny langtidsplanperiode, ikke minst med en kraftig satsing på personellet, med så fort som mulig å komme i gang med å utdanne flere av dem vi trenger til å jobbe i Forsvaret framover, bl.a.

Jeg mener også at den situasjonen vi står i, både sikkerhetspolitisk og når det gjelder det disse prioritetsutfordringene fører med seg i statsbudsjettssammenheng, tilsier et arbeid for og et ønske om et bredt forlik. Nå er vi i gang. Vi har hatt et første møte mellom de parlamentariske lederne, statsministeren og flere av oss fra regjeringen. Ifølge min kalender, i hvert fall, har vi nå jobbet med flere datoer for møter i de kommende månedene for å ha en grundig prosess med komiteen.

Det er min intensjon i den prosessen å ha en veldig åpen og ærlig tilnærming, legge fram de vurderingene og dilemmaene vi møter, og bruke det som en reell prosess inn i en forankring som kan legge grunnlag for et bredt forsvarsforlik.

Presidenten [11:12:07]: Det blir replikkordskifte.

Hårek Elvenes (H) [11:22:21]: Som kjent har NATO fastsatt et mål om at medlemslandene skal bruke i hvert fall 2 pst. av bruttonasjonalprodukt til forsvarsutgifter. Så framgår det av en del dokumenter at i regjeringens beregning av de norske forsvarsutgiftenes andel av bruttonasjonalprodukt, regner man inn også den militære støtten til Ukraina. Det er jo en støtte som det store flertallet i Stortinget står bak, selvsagt også Høyre. Sikkerhetspolitisk er det en fornuftig investering, men spørsmålet er om det gir et riktig bilde av den økonomiske satsingen på vårt eget nasjonale forsvar, eller om dette til en viss grad også vil lede om hva man legger ned av økonomisk innsats i vårt eget forsvar. Så jeg vil spørre ministeren: Når man nå regner inn disse utgiftene til Ukraina, gir det et korrekt bilde av hvor mye man da satser på vårt eget nasjonale forsvar?

Statsråd Bjørn Arild Gram [11:23:27]: Først vil jeg si at jeg er veldig glad for at regjeringen har lagt fram et

mål om å nå 2-prosentmålet, og med budsjettet som er lagt fram for neste år, er vi foran skjemaet til å nå det i 2026.

Når det gjelder praksis for beregning av utgifter innenfor 2-prosentmålet, opplever jeg at det vi gjør i Norge, er i tråd med praksis også i de fleste andre NATO-landene. Så reises det et relevant spørsmål om på hvilken måte dette har betydning for vårt forsvar, men jeg vil advare veldig mot en tilnærming som tenker at bevilgningene til å støtte Ukrainas forsvarskamp på et vis ikke har betydning også for vårt forsvar. For det mener jeg de har på en rekke områder. Ikke minst ser vi det i den betydelige innsatsen vi nå gjør for å trene ukrainske soldater. Det er viktig for at de skal ha ferdigheter i striden, men det gir jo også en betydelig kompetanseoppbygging tilbake til det norske forsvar, og vi har flere sånne effekter.

Hårek Elvenes (H) [11:24:31]: I departementets uttalelse til dette forslaget skriver departementet: «og det er derfor avgjørende at vi vurderer hvilket ambisjonsnivå som er det riktige for den videre utviklingen av forsvarssektoren» – ambisjonsnivå. Kan ministeren fortelle hva han tenker om ambisjonsnivået? Når han beskriver ambisjonsnivået, er han på et ambisjonsnivå som de faglige utredningene legger seg på, eller tenker ministeren i sitt stille sinn på et ambisjonsnivå som er noe annet?

Statsråd Bjørn Arild Gram [11:25:08]: Jeg synes det er litt tidlig nå, lenge før vi er ferdige med arbeidet, å presentere nærmere vurderinger av ambisjonsnivået. Det er både fordi vi er inne i et arbeid – vi har mottatt omfattende råd, og det er ganske kort tid siden høringsprosessen var ferdig – og fordi vi har invitert til en prosessdialog med Stortinget, som flere nå har gitt uttrykk for at skal være reell. Men det er ikke noen tvil om at situasjonen tilsier at mer av samfunnets ressurser nå må brukes på forsvar, sikkerhet og beredskap, som jeg var inne på i innlegget mitt. Vi har fått særdeles ambisiøse råd når det gjelder bruk av ressurser på forsvarsformål. Det kommer til å kreve mye både av regjeringen og av hele det politiske miljøet å forholde seg til det og legge fram en plan som svarer ut de behovene som er – selvsagt innenfor en ansvarlig økonomisk ramme, som et hvert budsjett må ta utgangspunkt i.

Hårek Elvenes (H) [11:26:13]: Senterpartiet i opposisjon hadde jo veldig klare tanker om hva dette ambisjonsnivået burde være, representert ved sin tidligere forsvarspolitiske talsmann. Partiet er jo det samme, og man viderefører den politikken som også var i forrige periode, vil jeg tro. Spørsmålet er om Senterpartiet har forlatt det ambisjonsnivået som partiet pekte på i for-

bindelse med forhandlingene om den forrige langtidsplanen.

Statsråd Bjørn Arild Gram [11:26:42]: Jeg synes egentlig ikke det er et så relevant spørsmål. Vi er i en mer alvorlig sikkerhetspolitisk situasjon. Vi skal trappe opp forsvarsbevilgningene. Det er helt nødvendig; det er vi i full gang med. Det var denne regjeringen som la fram en forpliktende plan/ambisjon om å nå 2-prosentmålet. Det gjorde ikke foregående regjering, så det er jo rett at det har vært høyere ambisjoner fra Senterpartiet enn det Høyre hadde i forsvarspolitikken, og det følger vi opp nå i regjering.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [11:27:30]: Statsråden bruker en litt underlig logikk: Det er viktig for Norges forsvar at Ukraina styrker sitt forsvar. Ergo kan vi putte det inn på vårt forsvarsbudsjett. Det kunne vi gjort med det britiske forsvarsbudsjettet og det amerikanske forsvarsbudsjettet også, for det er jo veldig viktig at de også styrker sitt forsvarsbudsjett, men det blir ikke noe særlig mer logisk av den grunn. Det vi skal gjøre med vårt forsvarsbudsjett, er å styrke kampkraften og forsvarsevnen vår – ikke andre lands forsvarsevne og kampkraft. Det er også sånn NATO regner.

Så påstanden fra statsråden er at dersom man tar våpen fra våre lagre – utrangerte, planlagt utrangerte og operative – og gir disse til Ukraina, så vil det på mystisk vis gi Norge økt kampkraft og forsvarsevne. Er det korrekt forstått?

Statsråd Bjørn Arild Gram [11:28:13]: Jeg mener definitivt – av mange årsaker – at det er viktig at vi støtter Ukraina. Det er viktig for Norges sikkerhet, trygghet, beredskap og forsvarsevne. Det er opplagt at Ukrainas forsvarskamp har betydning for det trusselbildet vi møter, med en mer aggressiv og uforutsigbar nabo.

Det jeg i tillegg ville bemerke, er at den støtten vi gir til Ukraina, faktisk har positive ringvirkninger også for det norske forsvaret. Det er en betydelig treningsmisjon som pågår, det er mange hundre instruktører. Det er en betydelig andel av det norske forsvaret som nå er ute og trener ukrainske soldater, og som opparbeider seg bedre kompetanse og kunnskap, noe som har direkte betydning for oss. Vi henter også betydelige erfaringer gjennom denne treningsmisjonen fra de kamphandlingene som pågår i Ukraina. Dessuten er det en indirekte virkning av de donasjonene vi gjør, at vi i en del tilfeller gjenanskaffer mer moderne, oppdatert utstyr.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [11:29:18]: Dette forstår jeg rett og slett ikke, at det får positive virkninger for det norske forsvaret at vi styrker Ukrainas forsvar. Det er en logikk som man ikke bruker innenfor noen

andre områder. Jeg skjønner også at det er bra for Ukraina at de får et bedre forsvar, og at det også kan være bra på sikt for NATO, men det kan ikke være sånn at vi skal bruke det på vårt forsvarsbudsjett, for det ville jo gjort at vi kunne brukt hverandres forsvarsbudsjett akkurat som vi selv ønsket. Sånn kan vi ikke ha det, og det tror jeg ikke statsråden egentlig mener, men han sier det for å komme seg litt unna.

Men la meg gå tilbake til det som statsråden var inne på, og som jeg var inne på i mitt innlegg: denne tverrpolitiske gruppen som skal komme til et forlik. Jeg vil gjerne få det helt klart: Det er et forlik, og det er ikke som statsministeren sa, at det skulle bli regjeringens forslag, basert på noen innspill. Det er altså et forlik som partiene slutter seg til eller ikke slutter seg til, men de som slutter seg til det, kan alle sammen presentere en ny langtidsplan for Forsvaret, hvor alle partiene som har sluttet seg til den, i et forlik, kan stå sammen. Er det korrekt?

Statsråd Bjørn Arild Gram [11:30:16]: Først vil jeg replisere til den bemerkningen som representanten innledet med. Jeg har prøvd, også nokså konkret, å forklare representanten på hvilken måte jeg mener at støtten til Ukraina – utover at det gjør noe med våre sikkerhetspolitiske rammebetingelser – i en del tilfeller også har en positiv tilbakevirkning på den norske forsvarsevnen. Det gikk jeg gjennom tre konkrete eksempler på.

Når det gjelder prosessen med langtidsplanen, så viser jeg til det statsministeren sa. Prosessen er ikke lagt opp sånn at det nå skal ferdigforhandles et forlik før framleggelsen i komiteen, men vi skal ha en bred forankringsprosess. Det mener jeg er viktig. Vi skal ha en felles situasjonsforståelse og ha en reell dialog, som blir viktig i regjeringens arbeid med ny langtidsplan. På den måten håper jeg at vi skal legge grunnlaget for et bredt forlik i Stortinget når den skal behandles her.

Svein Harberg hadde her overtatt presidentplassen.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [11:31:18]: Det er altså positivt for det norske forsvaret at vi trener ukrainske soldater i Norge – ok. Så det er positivt for det amerikanske forsvaret når vi trener i USA, så de kan legge det inn i sitt forsvarsbudsjett. Det er et nytt prinsipp. Jeg har aldri hørt dette prinsippet før, men det er jo ganske interessant.

Vi må tilbake til dette med forlik eller ikke forlik. I to av innleggene i salen i dag ble det sagt at man skal ha et bredt forlik. Nå sier statsråden at man ikke skal ha et forlik, for man skal få innspill. Og hvis man da får innspill og trekker ut det klokeste som har kommet fra de andre partiene, og så legger frem sin egen langtidsplan, er man

jo sikret at det ikke blir noe kritikk i etterkant, for man har brukt opp det fornuftige og smarte som andre partier har kommet med. Kan vi bli enige om at vi legger frem et bredt forlik som vi kan slutte oss til, slik at ikke regjeringen på egenhånd legger frem en langtidsplan slik det har blitt gjort tidligere? Dette er en helt spesiell sikkerhetspolitisk situasjon som trenger et bredt forlik, slik at alle partiene som ønsker å være med på det, er med på det, og at vi legger det frem samtidig – som et bredt forlik.

Statsråd Bjørn Arild Gram [11:32:20]: Da viser jeg til det jeg sa i stad. Vi ønsker et bredt forlik om en ny langtidsplan. Jeg mener at den mest hensiktsmessige måten å jobbe fram det på, er at Forsvarsdepartementet og komiteen jobber tett sammen i månedene framover. Det gir et godt grunnlag for at regjeringen kan presentere en plan som forhåpentligvis kan gi et bredt forlik i Stortinget, ikke så ulikt måten det ble jobbet på med Nansen-programmet.

Presidenten [11:32:52]: Replikordskiftet er omme. Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4.

Sak nr. 5 [11:33:01]

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marius Arion Nilsen, Terje Halleland, Helge André Njåstad, Erlend Wiborg, Dagfinn Henrik Olsen, Per-Willy Amundsen, Christian Tybring-Gjedde, Bengt Rune Strifeldt og Himanshu Gulati om styrket suverenitet, sysselsetting og energisikkerhet på Svalbard (Innst. 31 S (2023–2024), jf. Dokument 8:253 S (2022–2023))

Presidenten [11:33:29]: Etter ønske fra utenriks- og forsvarskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil sju replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen. De som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Bengt Fasteraune (Sp) [11:34:03] (ordfører for saken): Representantforslaget tar opp viktige problemstillinger innen suverenitetshevdelse, sysselsetting og energisikkerhet. Jeg vil begynne med å takke komiteen for samarbeidet og gode refleksjoner. Dette er temaer som det er svært viktig å debattere i den sikkerhetspolitiske situasjonen vi nå står i.

Sikkerhetspolitikk og nordområdepolitikk kan ikke lenger skilles. Norsk suverenitet på Svalbard er utvetydig, og grunnleggende nasjonale interesser skal ivaretas

gjennom forutsigbarhet og korrekt behandling av saker og situasjoner som måtte oppstå.

De overordnede mål for svalbardpolitikken er en konsekvent og fast håndhevelse av suvereniteten, en korrekt overholdelse av Svalbardtraktaten og kontroll med at traktaten blir etterlevd. Opprettholdelse av norske samfunn på øygruppen er også svært viktig. Bevaring av ro og stabilitet i området samt bevaring av områdets særegne villmarksnatur vil bli presisert i den kommende meldingen. Disse målene med dagens sikkerhetspolitiske bakteppe vil være viktigere enn noen gang og må følges opp med konkrete politiske tiltak.

I arbeidet med innstillingen understreker komiteen viktigheten av at norsk svalbardpolitikk gjenspeiler dagens geopolitiske situasjon. Det siste året har vist oss en rekke utfordringer på øygruppen, spesielt knyttet til kommunikasjon og beredskap. Justisministeren har tidligere vært ute og kommentert denne sårbarheten og har bl.a. pekt på at det er planlagt et nytt norsk satellittsystem i 2024, spesialdesignet for å gi dekning i nordområdene.

Men sikkerhet handler også om folk. Vi må sørge for at folk ønsker å bosette seg og leve på Svalbard. For å sikre dette trenger vi både trygge rammer for oppvekst, god sysselsetting og gode løsninger innen energi og kommunikasjon m.m.

Svalbard har et unikt arktisk miljø som vi må ta vare på. Tidligere denne høsten ble kullproduksjonen avsluttet på Svalbard. Dette markerer slutten på en over 100 år gammel kullhistorie. Kullet skal byttes ut med diesel som en overgangsløsning og på vei til målet om at Longyearbyen skal være selvforsynt med grønn fornybar energi innen 2030. Her må flere muligheter utredes.

Store Norske skal fortsatt forvalte boliger og næringsbygg og har en mulighet til å gå inn i annen aktivitet. De er dermed fortsatt en sentral aktør på Svalbard.

Regjeringen har satt i gang arbeidet med ny stortingsmelding om Svalbard. Den forrige stortingsmeldingen, som ble vedtatt i 2016, ga signaler om et samfunn i omstilling. Den nye stortingsmeldingen, som vil bli lagt fram for Stortinget våren 2024, vil fortsette omstillingsarbeidet og legge grunnlag og føringer for aktiviteten på og forvaltningen av Svalbard i tiden framover.

Nils-Ole Foshaug (A) [11:37:16]: Svalbard er Norges nordligste region, og Norge er det eneste landet som har en moderne og stabilt utbygd infrastruktur med en tilnærmet normal samfunnsstruktur så langt nord. Svalbard har stor strategisk betydning for Norges muligheter i nordområdene og Arktis, og svalbardpolitikken er derfor en viktig del av vår nordområdestrategi.

Med jevne mellomrom kommer det nye svalbardmeldinger, som den gjeldende Meld. St. 32 for 2015–

2016, og til neste år kommer en ny svalbardmelding. Svalbardmeldinger tar for seg alle områder ved den norske svalbardpolitikken.

Forslagene til Fremskrittspartiet er viktige og gode og bør debatteres i Stortinget, men for Arbeiderpartiet blir det feil rekkefølge å diskutere disse forslagene nå når en ny svalbardmelding er på trappene. Jeg ser derfor fram til meldingen som regjeringen kommer med, og til at vi kan diskutere utviklingen av Svalbard i et helhetlig perspektiv.

Hårek Elvenes (H) [11:38:45]: Det overordnede målet med svalbardpolitikken har vært uendret gjennom en årrekke og ligger fast. Kulldriften, som har vært bærebjelken for det norske samfunnet på Svalbard, har fått redusert betydning og fases nå gradvis ut. Dette skaper utfordringer, men også muligheter.

Opprettholdelse av norske samfunn på øygruppen er grunnleggende i norsk svalbardpolitikk, på linje med en konsekvent håndhevelse av norsk suverenitet. Unik natur, beliggenhet, lange polartradisjoner og god tilgjengelighet gjør Svalbard til et attraktivt område for både norsk og utenlandsk forskning.

Det har vært kullgruve drift på Svalbard siden tidlig på 1900-tallet. I starten av 1990-årene ble Longyearbyen beskrevet som et ensidig industristed. Med de spesielle forholdene som er på Svalbard, er det kostbart å drive kullgruvevirksomhet. Utover på 2000-tallet utviklet det seg en betydelig usikkerhet knyttet til lønnsomheten i Store Norske Spitsbergen Kulkompani.

Det er og blir et mål at Longyearbyen skal være et levedyktig samfunn, men ikke et livsløpssamfunn. Turisme har lange tradisjoner på Svalbard, og den moderne turismen økte betraktelig i løpet av 1990-årene. Svalbards sårbare natur og begrensede infrastruktur setter naturlige begrensninger for omfanget av turismen. Kulldriften på Svalbard har en lang og svært stolt historie, men nå ser vi et lokalsamfunn som gradvis omstilles til ny, spennende virksomhet, bl.a. forskning, undervisning, turisme og romvirksomhet.

En ny utfordring kan fort bli at Longyearbyen blir attraktiv for aktivitet som ikke fremmer norsk svalbardpolitikk. Sammensetningen av befolkningen er endret, og den norske andelen av befolkningen i Longyearbyen har de siste årene vært synkende. Longyearbyen skal være et livskraftig norsk lokalsamfunn og administrasjonssentrum. Norske myndigheter har et særskilt ansvar for å fremme virksomhet som ivaretar norsk svalbardpolitikk. Det er i bunn og grunn årsaken til at vi har bosetning på Svalbard.

Marius Arion Nilsen (FrP) [11:41:31]: Jeg vil oppklare en feil, noe som ble sagt av saksordføreren. Kullproduksjonen er ikke stengt ned, det skjer i 2025. Kull-

kraftverket ble derimot stengt ned torsdag 19. oktober. Det vi debatterer her i dag, er et tema som får altfor lite oppmerksomhet her i stortingssalen. Verdens realiteter med krig i Ukraina, polarisering av verden og knapphet på innsatsfaktorer virker det ikke som man har tatt inn over seg i svalbardpolitikken. Som jeg sa: Torsdag den 19. oktober ble kullkraftverket stengt ned. En del av kullkapitlet på Svalbard ble da lukket. Akkurat dette var en grei beslutning. Kullkraftverket var utdatert, det var kostbart, og det er på tide med en ny energikilde der oppe. Men regjeringens planer om å lukke kullevinteret fullstendig i 2025, med nedlegging av kullgruvevirksomheten i Adventdalen og hundrevis av arbeidsplasser på øygruppen, er uklokt. Det er uansvarlig, og det må revurderes.

Vi i Fremskrittspartiet mener at norsk svalbardpolitikk må ta inn over seg den nye sikkerhetspolitiske virkeligheten og endres. Innsatsen for å styrke suvereniteten og sysselsettingen må økes, den kan ikke reduseres, og Norges hevd og kontroll på Svalbard må intensiveres. Dette er ikke bare avgjørende for nasjonale interesser, men også for å møte de arktiske utfordringer i en stadig mer kompleks og usikker geopolitisk verden.

Den sikkerhetspolitiske utviklingen og mer ismelting i Polhavet åpner for økt kommersiell aktivitet i nordområdene, og både Kina og Russland har uttrykt ambisjoner om å frakte gods gjennom Nordøstpassasjen. I tillegg er Svalbard og nordområdene særs rike på sjeldne jordmetaller og mineraler, noe som blir kritisk i tiden framover i det grønne skiftet og i generell elektronikk. Ismelting av Polhavet fører også til at Russlands og USAs nordlig kystlinjer gradvis mister noe av den naturlige beskyttelsen. Dette bør og vil kunne ha påvirkning på sikkerhetspolitiske vurderinger. Svalbard ligger i en utsatt posisjon, nå etter krigen i Ukraina mer enn noensinne, men svalbardpolitikken som føres, gjenspeiler dette i altfor liten grad.

Svalbardtraktaten sikrer vår suverenitet over Svalbard så lenge verdenssamfunnet respekterer det. Men vi ser nå i rettsstriden med EU, den såkalte snøkrabbedommen i vår, at EU angriper Norges forståelse av Svalbardtraktaten. Norge har presisert at Svalbardtraktaten, som forutsetter likebehandling av alle land, ikke gjelder på Svalbards kontinentalsokkel. EU angriper da Norge og mener seg diskriminert fordi Norge har redusert tor skekvoten og satt en nullkvote på snøkrabbe. I tillegg – noe som er veldig kritisk – mener EU at dette får konsekvenser for mineraler på havbunnen.

Nå skal ikke jeg ta EUs parti, det gjør jeg sjelden, for hvis de er like lite etterrettelige på dette området som innen energipolitikken, kan deres konklusjon være tatt på feil grunnlag. Dette viser en meget viktig problemstilling, som undertegnede og Fremskrittspartiet prøver å

løfte fram. Det er flere tolkninger av Svalbardtraktaten, og Norges hevd på områder og ressurser kan utfordres.

Presidenten [11:44:41]: Vil representanten ta opp forslagene i saken?

Marius Arion Nilsen (FrP) [11:44:44]: Det vil jeg.

Presidenten [11:44:45]: Da har representanten Marius Arion Nilsen tatt opp forslagene i saken.

André N. Skjelstad (V) [11:44:54]: Denne høsten, nærmere bestemt 19. oktober, ble kullkraftverket på Svalbard skrudd av. Jeg mener det var en merkedag for bærekraft, framtid og moderne energisystem på Svalbard. I nøyaktig samme periode har utenriks- og forsvarskomiteen behandlet Fremskrittspartiets representantforslag om å sikre kulldrift på Svalbard ut 2025. Jeg opplever forslaget som ganske frakoblet virkeligheten. Det virker som en tenker en bare kan drive videre på Gruve 7, men den gruva er utdrevet i 2025. Det er ikke bare knyttet til beslutningen om å legge ned, det er rett og slett ikke noe mer å drive på. Om man skulle ha fortsatt gruvedriften, måtte man i realiteten åpnet en ny gruve, med de kostnadene det medfører.

I tillegg til å være feil medisin mener jeg også at forslaget feiler i diagnosen det stiller. Energiforsyningen er Longyearbyens hjerte og lunger, og det er avgjørende at det fortsatt arbeides bredt med å finne framtidens langsiktige energiløsninger. I overgangsordningen skal Svalbard nå driftes på diesel. Det er veldig mye bedre enn kull, men det må etableres nye og mer bærekraftige energikilder med mål om å ta ned utslippene så vel som energikostnadene for dem som bor på Svalbard. Jeg tror i den forbindelse at f.eks. muligheten for rask etablering av solenergi og vindkraftanlegg bør utredes.

Jeg vil bare understreke at oppvarmingen på Svalbard er seks ganger høyere enn den globale temperaturøkningen. Isbreene smelter raskere enn før og vil føre til havnivåstigning. Permafrosten tiner i et høyt tempo, og faren for kraftig nedbør, snø- og jordskred vil øke. Sammen med økt interesse for turisme, for ikke å glemme den militærstrategiske betydningen av Svalbard, vil dette stille norske myndigheter overfor mange krevende problemstillinger i tiden framover. Derfor vil jeg også nevne at Venstre i forrige stortingssesjon fremmet forslag om en oppstartsbevilgning til å utrede et nytt havneanlegg på Svalbard, som det dessverre ikke er flertall for i denne salen.

For å oppsummere mener Venstre at det er helt essensielt med forutsigbar, forsvarlig og bærekraftig forvaltning av Svalbard. Svalbardpolitikken må være oppdatert og gjenspeile dagens geopolitiske situasjon. Vi mener at forslagene til Fremskrittspartiet i dette repre-

sentantforslaget ikke er den riktige måten å oppnå det på.

Dag-Inge Ulstein (KrF) [11:47:27]: Norsk suverenitet på Svalbard er avgjørende, ikke minst at den blir mulig å etterleve i en tid der sårbarhetene øker og det er hybride trusler som vi dessverre er blitt altfor godt kjent med. Da må vi gjøre alt vi kan for å begrense den sårbarheten. Vi har dessverre blitt altfor godt kjent med at energi og sikkerhet henger sammen. Energisikkerheten på Svalbard er sårbar, og det er noe av bakgrunnen for at vi løfter fram kjernekraft som et av alternativene.

Som vi har hørt, er det ikke mange uker siden kullkraftverket ble faset ut, og det ble lagt om til diesel etter mer enn 100 års aktivitet. 2030 kommer altfor raskt, og det er altså bakgrunnen for de forslagene vi er med på. Kristelig Folkeparti har også foreslått et utvalgsarbeid som skal være med på å sikre konsesjonsprosessene. Vi trenger både investering, forskning og pilotering, og Svalbard vil kunne være et godt sted for nettopp det.

Dette er bakgrunnen for de forslagene vi er med på. Vi ber regjeringen vurdere ytterligere å styrke kommunikasjon og beredskap på Svalbard, spesielt innenfor energi. Vi ber om å få utredet muligheten til å benytte kjernekraft eller flytende naturgass og biogass som framtidig energiløsning på Svalbard, i forbindelse med arbeidet med den endelige energiplanen for Svalbard. Vi ber også om at man utreder muligheten for oppbygging av den nødvendige infrastrukturen for ladekapasitet for skip med strøm fra kjernekraftverk eller gasskraftverk, LNG og LBG, og/eller bruk av bunkersløsninger for LNG og LBG.

Statsråd Emilie Mehl [11:49:49]: Representantforslaget er oversendt utenriksministeren. Jeg er ansvarlig statsråd for koordinering av svalbardpolitikken og uttaler meg i egenskap av det på vegne av regjeringen.

Regjeringen har varslet at det vil legges fram en ny melding til Stortinget om Svalbard våren 2024. I meldingen vil problemstillingene som representantene tar opp i forslaget, bli adressert. Det gjelder energiomstilling, beredskap, kommunikasjon, Store Norske Spitsbergen Kulkompani mv.

Meldingen er resultatet av en lengre prosess med en samlet gjennomgang av svalbardpolitikken. Det er en gjennomgang som vil legge grunnlag og føringer for aktiviteten på og forvaltningen av Svalbard i de kommende år. Jeg understreker at målene for svalbardpolitikken skal ligge fast og har ligget fast over tid.

Flere av representantforslagene dreier seg om bergverksvirksomhet på Svalbard og spesielt Store Norges rolle. Staten er eier i Store Norske for å bidra til at samfunnet i Longyearbyen opprettholdes og videreutvikles

på en måte som understøtter de overordnede målene i norsk svalbardpolitikk.

Styret i Store Norske har vedtatt å forlenge driften i Gruve 7 fram til sommeren 2025 som følge av endret markedssituasjon for kull. Det innebærer at Store Norske får produsert de tilgjengelige kullreservene i Gruve 7 på forretningsmessige betingelser, og at det ikke er behov for driftstilskudd fra staten i den gjenværende driftsperioden.

Det vil være svært kostbart å etablere en ny gruve, og vi kan ikke uten videre legge til grunn at denne vil kunne drives uten underskudd, slik situasjonen har vært for Gruve 7 i mange år. Forlengelse av driften i Gruve 7 for en begrenset tidsperiode endrer ikke regjeringens syn på kulldrift generelt eller på at kulldriften på Svalbard skal avvikes.

Forslagsstillerne tar opp kommunikasjon mellom Svalbard og fastlandet. Regjeringen prioriterer dette. Blant annet er det etablert et reservesatellittsamband i tilfelle det blir utfall på fiberkabelforbindelsen. Neste år vil etter planen et nytt norsk satellittsystem, Arctic Satellite Broadband Mission, settes i drift og tilby bredbåndsforbindinger i nordområdene. Dette vil styrke kommunikasjonsmulighetene med Svalbard i betydelig grad.

Når det gjelder framtidig energiforsyning i Longyearbyen, er det Longyearbyen lokalstyre som er ansvarlig for etableringen av den. Lokalstyret har utarbeidet en energiplan for Longyearbyen som ble overlevert Olje- og energidepartementet og Justis- og beredskapsdepartementet i mars. Departementene og lokalstyret vurderer nå den videre prosessen med å få på plass en ny energiløsning.

Vi kommer tilbake med en ny svalbardmelding i 2024. Der vil Stortinget få presentert rammene for svalbardpolitikken og forvaltningen av øygruppen i årene som kommer.

Presidenten [11:52:43]: Det blir replikkordskifte.

Hårek Elvenes (H) [11:52:57]: Vi ser en utvikling på Svalbard der Svalbard på mange måter blir mer og mer interessant for utenlandske interesser. Den norske stat måtte bruke sin forkjøpsrett da det kom et areal til salg; vi så at utenlandske interesser var interessert. Vi ser også at andelen nordmenn i befolkningen i Longyearbyen er synkende. Jeg vet at man har innført en ny lov om grensekontroll, men spørsmålet til ministeren er:

Hvilken politikk vil regjeringen føre og hvilke tiltak vil man sette inn for å opprettholde den norske bosettingen i Longyearbyen? Norsk bosetting i Longyearbyen er et helt sentralt element i norsk svalbardpolitikk. Den utviklingen vi ser nå, er foruroligende med tanke på at utlendingene er i flertall og den norske befolkningen er synkende. Så spørsmålet er:

Bekymrer dette ministeren, og hva vil ministeren gjøre?

Statsråd Emilie Mehl [11:53:54]: Jeg har ikke den informasjonen foran meg, men jeg tror ikke det er en riktig påstand at utlendingene er i flertall. Men det er helt riktig at det er en mye høyere andel utenlandske innbyggere som bor i Longyearbyen enn tidligere, og at det har vært grunnlaget for noen grep som er tatt. Vi har bl.a. gjort endringer i valgreglene – reglene om hvem som kan stemme ved valg til lokalstyret. Det ble gjeldende fra det valget som var i oktober i år på Svalbard. Det innebærer at personer som ikke har norsk statsborgerskap, må ha bodd en tid på fastlandet for å kunne stemme ved valg. Det er et eksempel på en regel som vi har innført fordi vi mener det er viktig å sikre norsk tilknytning hos dem som skal ha innflytelse på øygruppen.

Hårek Elvenes (H) [11:54:51]: Jeg registrerer at det ikke var noen tanker om konkrete tiltak i form av økt virksomhet som kan bidra til at andelen nordmenn i befolkningen økes. Vi ser også at skipstrafikken rundt Svalbard er økende, spesielt cruisetrafikken og særlig i høysesongen, med flere forskjellige typer fartøy, og med fare for at ulykker kan skje samtidig. Beredskapen på Svalbard er ikke tilpasset en slik høy cruisetrafikk. I 2022 kom det en NOU om utfordringer og anbefalinger knyttet til cruisetrafikken, som påpeker en del alvorlige utfordringer. Spørsmålet til ministeren er:

Hvordan vil man følge opp de utfordringene som er påpekt i den NOU-en, med tanke på at beredskapen ikke skal bli utfordret inntil det uhåndterlige?

Statsråd Emilie Mehl [11:55:45]: Beredskap og sikkerhet knyttet til reiselivet er noe som også har vært et tema i f.eks. arbeidet med feltsikkerhetsforskriften. Det har også en side til ferdsel rundt på øya og miljøregelverket. Beredskap er også noe som blir viktig å vurdere når vi skal legge fram en ny svalbardmelding i 2024. Beredskap kan både handle om hva slags beredskapsressurser som er til stede og tilgjengelig, og det kan handle om hva slags begrensninger man eventuelt skal legge på cruisetrafikken for å unngå at man får veldig alvorlige hendelser i områder hvor det er vanskelig å komme til med redning.

Marius Arion Nilsen (FrP) [11:56:41]: Det er godt å høre at regjeringen arbeider med en svalbardmelding. Jeg ser fram til å lese den. Det er mye å ta tak i, så det blir spennende å se.

Man har nevnt Store Norske, som har drevet kullvirksomhet siden 1916, og som skal stenge ned kullvirksomheten etter at Gruve 7 er blitt tømt i 2025. Man plan-

legger da å begynne med arktiske energisystemer og utleie av boliger og flere ting. Når det gjelder disse arktiske energisystemene, har man jo sitt største nedslagsfelt i nordlige russiske områder, så mye av forretningsvirksomheten er falt bort med det. Man ser nå at regjeringen har endret på lokalstyrestemmeregulene, og utlendinger har ikke lenger stemmerett hvis de ikke har bodd i Norge i flere år. Nordmenn er nå så vidt en majoritet på Svalbard.

Er regjeringen bekymret for at en større andel utenlandske borgere kan være utfordrende for Norges suverenitet?

Statsråd Emilie Mehl [11:57:46]: Det er et viktig mål i svalbardpolitikken – som både har vært gjeldende og som skal fortsette å gjelde – at Longyearbyen skal være et attraktivt samfunn også for nordmenn og norske familier. Det er viktig for regjeringen at personer som engasjerer seg og har mulighet til å bli valgt til lokalstyret, eller som stemmer i lokalstyret, har en tilknytning til Norge. Det er mange årsaker til det. Det handler både om at Svalbard i stor grad er finansiert av skattebetalere på fastlandet, og det handler om kunnskap om Norge. Det er bakgrunnen for disse endringene i reglene.

Marius Arion Nilsen (FrP) [11:58:31]: Jeg takker for svaret. Jeg kan bore litt mer i det senere, for jeg har en del andre ting jeg også er nysgjerrig på. Energiplan ble nevnt her. Instruksen fra regjeringen var fornybar energi, ikke fossilfri energi. Kjernekraft og gasskraft, hvor vi har et stort fortrinn – vi er selvforsynte – utelates. Ikke minst ville det kunne etablert og muliggjort vesentlig med infrastruktur i nord, men det har ikke blitt vurdert.

Er det virkelig Svalbard som skal være testlaben for dette? Bør man ikke tenke mer helhetlig, strategisk og geopolitisk, og da ikke minst fokusere på Nord-Norge, som jeg antar at Senterpartiet er interessert i? Hvorfor har man ikke vurdert gasskraft og kjernekraft som energiløsning på Svalbard?

Statsråd Emilie Mehl [11:59:27]: Som Stortinget tidligere både har blitt orientert om og har sluttet seg til, er det gjennomført en lang rekke utredninger om en framtidig energiløsning for Svalbard. Så er det Longyearbyen lokalstyre som er ansvarlig for infrastruktur i Longyearbyen, bl.a. energiforsyningen. Det er noe som er slått fast i svalbardloven. Lokalstyret leverte en energiplan til Olje- og energidepartementet og Justis- og beredskapsdepartementet i vår, og vi er nå i prosess med å vurdere den videre veien for å få på plass en ny energiløsning på bakgrunn av det.

Marius Arion Nilsen (FrP) [12:00:05]: Jeg fortsetter i dette sporet, for selvforsyning og forsyningssikkerhet er meget viktig. Diesel importerer vi i stor grad. Russland har tidligere vært en meget stor eksportør og leverandør av diesel til Europa. Det som blir sagt av statsråden når det gjelder instruks, svalbardlov og at lokalstyret er ansvarlig for dette, er helt riktig, men man har fått et oppdrag om å utrede en energiplan der det er fornybar energi som skal fases inn, der man ikke har vurdert fossilfri energi eller gasskraft. Da hadde man hatt vesentlig større kontroll på verdikjeden og større forsyningssikkerhet. Så jeg spør igjen:

Hvorfor vurderer man ikke, sett i lys av hensynet til forsyningssikkerhet, den økende geopolitiske uroen og økende problemer når det gjelder verdikjeder og leveranser, spesielt av energi fra bandittstater og andre land vi ikke ønsker å være avhengig av?

Statsråd Emilie Mehl [12:01:06]: Det er ingen tvil om at det som ligger bak, og det som har ligget til grunn når man har utredet mulige nye energiløsninger, er at det skal være sikkert, skånsomt og effektivt. Så er det ikke riktig av meg, som justis- og beredskapsminister, å gå inn i detaljerte spørsmål om den utredningen som har vært. Det har vært en lang prosess over mange år, og nå er vi i ferd med å finne ut hva veien videre skal være for å få på plass en ny energiløsning, noe som Longyearbyen trenger.

Marius Arion Nilsen (FrP) [12:01:42]: Jeg har et nytt tema, så nå skal jeg ikke grave mer i energiplanen. Det er riktig, som statsråden sier, at det er noen annens ansvarsområde, men statsråden svarer jo her for hele svalbardpolitikken.

Jeg bet meg merke i det som ble svart ut fra departementet når det gjaldt forslaget om å legge til rette for leting og utvikling av mineral-, metall- og gullvirksomhet på Svalbard. Det svares ut i liten grad. Det svares mer ut når det gjelder utmark og hevd på områder, så jeg vil spørre nå:

Kommer det til å bli tatt opp i svalbardmeldingen som kommer neste år, om man ønsker å legge til rette for bergverksdrift for mineraler og metaller og annen bergverksindustri, eller har snøkrabbedommen, der EU blandet seg inn og sa at de også har rett på og hevd på områdene rundt, gitt regjeringen kalde føtter, slik at de vil utsette det?

Statsråd Emilie Mehl [12:02:43]: Innholdet i svalbardmeldingen får representanten vite om når vi legger fram svalbardmeldingen.

Presidenten [12:02:50]: Replikordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Marius Arion Nilsen (FrP) [12:03:07]: Det er ikke meningen å være en møteplager, så jeg skal være kjapp nå. Det var mye man hadde å si om denne saken, og man fikk bare tatt tak i det med suverenitetshevdelse og tilstedeværelse i forrige innlegg.

Det er riktig, som det ble sagt fra podiet her i sted, at Gruve 7 snart er tom. En ny utvidelse av kullgruvedriften på Svalbard må da nødvendigvis åpne en ny gruve. Det vil koste. Så har kullprisene hatt en meget høy periode, der de lå oppimot 440 dollar per tonn, før de nå er gått et stykke ned igjen, men fremdeles er høyere enn de siste 10–15 årene.

Gruve 7 har vært en fast, trofast og stabil leverandør til Clariant, et tysk selskap som driver med metallurgisk industri. Det er i stor grad høyverdig kull som leveres fra Svalbard. Dette ønsker vi selvfølgelig å fortsette med. Det vil sørge for at man ikke må importere kull fra Columbia, der man driver med barnearbeid, har vesentlig dårligere sikkerhetskultur og i vesentlig mindre grad fokuserer på miljø. Kull kommer fremdeles til å trenges lenge, akkurat som olje og gass fremdeles kommer til å trenges lenge. Derfor ønsker vi at man skal fortsette med kulldriften på Svalbard. Det er også en sysselsetting på rundt 200 menn der som det blir vanskelig å erstatte. I den situasjonen vi nå ser – med flere aktører, deriblant Tyrkia, som nylig har ratifisert Svalbardtraktaten, og Kina og Russland som ønsker økt tilstedeværelse – er det meget feil og meget uklokt at vi i Norge går motsatt vei.

Det ser ikke ut som vi får et flertall her i dag, hvis ikke jeg har klart å overbevise noen med min møteplaging nå, men jeg håper selvfølgelig at vi får så mange som mulig med. Dette er en viktig sak. Hvis ikke ser vi i så fall fram til at vi skal behandle svalbardmeldingen for 2024. Selv om den ikke havner innenfor mitt komitéfelt, er det meget mulig at jeg blir med og har noen ord da også. Takk for debatten.

Presidenten [12:05:21]: Da ser det ut som alle vil bruke den anledningen som kommer, for flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5.

Sak nr. 6 [12:05:29]

Redegjørelse av justis- og beredskapsministeren om høye asylankomster fra Ukraina (Det vil bli foreslått debatt umiddelbart etter redegjørelsen)

Statsråd Emilie Mehl [12:05:53]: Jeg vil takke for muligheten til å redegjøre for migrasjonssituasjonen knyttet til Ukraina, og så vil jeg si noe om det generelle migrasjonsbildet i Europa.

Putins brutale angrepskrig mot Ukraina fører til omfattende menneskelige lidelser. Russiske luftangrep fortsetter å ramme sivil infrastruktur i tettbefolkede områder, og det foregår harde kamper på bakken i de østlige og sørlige delene av Ukraina. Millioner av mennesker er sendt på flukt fra sine hjem. Om lag 4,2 millioner mennesker har i dag midlertidig beskyttelse i Europa. I tillegg anslår FNs høykommissær for flyktninger at over fem millioner ukrainere er internt fordrevne. Kapasiteten i Ukrainas nærområder er under stort press, og mange land blir satt på prøve.

Tyskland er det landet som har tatt imot flest ukrainere – over en million. Polen har tatt imot nest flest med 960 000 og Tsjekkia tredje flest med 374 000. Seks land – Italia, Spania, Bulgaria, Romania, Slovakia og Nederland – har tatt imot mellom 100 000 og 190 000 ukrainere.

Den ukrainske flyktnings situasjonen skjer i en kontekst med en stor økning av asylsøkere til Europa fra andre land enn Ukraina. Krigen i Ukraina og pandemien har ført til forverrede levekår i svært mange land i Europas nærområder. 2022 hadde det høyeste ankomstnivået til Europa siden 2016, og nivået kan bli enda høyere i år. Rundt 855 000 personer har så langt i år søkt om asyl i Europa, altså i tillegg til fordrevne fra Ukraina. De største nasjonalitetene er Syria, Afghanistan og Tyrkia. De største mottakerlandene i absolutte tall er Tyskland med ca. 230 000 søkere, Frankrike med ca. 130 000, Spania med ca. 130 000 og Italia med ca. 100 000. Italia har fått rekordhøye tall for irregulære ankomster over den sentrale middelhavsrueten, med 130 000 ankomster.

I absolutte tall ligger Norge omtrent midt på treet blant europeiske land både når det gjelder antall ukrainere vi har tatt imot så langt, omtrent 67 000 – som jeg kommer tilbake til – og antall asylsøkere fra andre nasjonaliteter, med rundt 3 800 søkere hittil i år. Relativt til folketall er vi imidlertid en betydelig bidragsyter.

Jeg deltar i diskusjonene med andre justis- og innenriksministre i Europa og Norden om migrasjonssituasjonen. Det er stor enighet om at det er behov for et paradigmeskifte i samarbeidet med opprinnelses- og transitlandene, og at det nå må jobbes mer med forebyggende tiltak. EU har kommet et skritt videre i arbeidet med den nye pakten om asyl og migrasjon, og vi avventer utfallet av forhandlingene i Europaparlamentet. Norge skal ha kontroll over egen asyl- og innvandringspolitikk. Samtidig er vi tjent med samarbeid bl.a. knyttet til tiltak i tredjeland og retur.

Vi har nå også fått en helt ny situasjon på Gaza. Det er for tidlig å si hvordan utviklingen blir, men det er ikke usannsynlig at vi på sikt vil kunne få en økt tilstrømming av asylsøkere fra Midtøsten, avhengig av hvordan konflikten utvikler seg.

Det samlede bildet er altså et stort migrasjonspress på alle yttergrensene, og at asyl- og mottakskapasitet i mange land er sprengt. Dersom Europa ikke lykkes med både å håndtere ankomstsituasjonen i volum og å enes om felles regler og håndtering, kan det få konsekvenser for Norge gjennom økte sekundærbevegelser. Vi må i Europa også fortsette å stå sammen med Ukraina.

Ukraina går nå inn i sin andre vinter under Russlands okkupasjonskrig. Det er lite som tyder på at det blir en løsning på konflikten i nær framtid. I områder nær frontlinjen er den humanitære og sikkerhetsmessige situasjonen krevende med store skader på boliger, sivil infrastruktur, strøm og vannforsyning og problemer med tilgang på medisiner. Humanitære organisasjoner jobber intenst med å få på plass provisoriske isolasjonsløsninger, diesellaggregater og annen midlertidig infrastruktur i forberedelse til vinteren. Det er lite som skal til for at store grupper står uten en elektrisk varmekilde.

Den ukrainske offensiven har så langt ikke medført store endringer i frontlinjene. De russiske angrepene med langdistansemissiler og droner fortsetter, og situasjonen er også krevende i områder som ikke er direkte rammet av krigshandlinger på bakken. Arbeidslivet er hardt rammet, og det er mange med lav inntekt. Antallet som lever under fattigdomsgrensen, har økt drastisk etter invasjonen, og det er fare for at antallet vil øke ytterligere.

Norges solidaritet med Ukraina er stor. Jeg vil benytte anledningen til å takke alle som har bidratt, og som fortsetter å bidra, til å hjelpe Ukraina. Solidariteten som norske kommuner, næringsliv, organisasjoner og enkeltpersoner har vist, er historisk. Vi har gitt, og fortsetter å gi, avgjørende bistand til ukrainere som lever i det krigsherjede området. Det er donert enorme mengder klær, medisinsk utstyr, kraft- og elmateriell, kjøretøy, fyringsved og annet materiell. Norge anses som en bærebjelke i ordningen med medisinsk evakuering av alvorlig syke og sårede ukrainere. Hele Norge har stått på og funnet rom til å gi både store og små bidrag, og det skal vi være stolte av.

Her i Norge har norske kommuner bosatt om lag 50 000 fordrevne fra Ukraina så langt. I samme periode er det bosatt over 7 000 fra andre land. Bosettingen har gått i et tempo som vi ikke tidligere har sett. Kommunene har lagt ned en formidabel innsats både med hensyn til bosetting og som vertskap for asylmottak. Det var ikke gitt at Norge skulle klare å håndtere over 70 000 asylankomster på under to år. Som et eksempel var det ventet en stor belastning på fastlegeordningen, men takket være styrking av fastlegeordningen og velvilje i helsetjenesten lokalt har man funnet gode løsninger.

Håndteringen er i tillegg gjort i ordnede former med lite konflikt om hvordan vi møter ukrainere. Ansatte i

mitt departement forteller meg at de aldri før har vært vitne til et så omforent ordskifte rundt en flyktningkrise.

Ukrainerne selv gir tydelige tilbakemeldinger om at de føler seg ivaretatt i Norge. Tilbudet de får her, er av en høy kvalitet. Botiden i asylmottak har vært svært kort for denne gruppen. Det betyr at de aller fleste ukrainere mellom 18 og 55 år får tilbud om å delta i introduksjonsprogrammet kort tid etter at de kommer hit. Dette er avgjørende for at de raskt skal bli aktive deltakere i det norske samfunnet fram til en trygg retur til Ukraina er mulig å gjennomføre. Målet er at flest mulig skal komme raskt i arbeid og forsørge seg selv så lenge de er her.

Det siste året har det gradvis kommet flere ukrainere til Norge enn til våre nærmeste naboland. Relativt til befolkningsstørrelse kommer det også svært mange ukrainere til Norge nå, sammenlignet med andre europeiske land. I august 2022 fikk Norge omtrent 1,5 pst. av alle ukrainske fordrevne til Europa. Ett år senere har andelen gått fra 1,5 pst. til 3 pst.

De siste ukene har denne trenden forsterket seg. Siden midten av august har Norge mottatt flere fordrevne fra Ukraina enn Sverige, Danmark og Finland til sammen. Ankomstene til Norge har nesten doblet seg fra et nivå på 550 ankomster i uken i første halvdel av 2023 til et nivå på i snitt 1 000 ankomster i uken siden august.

Dette er en ny situasjon. Da krigen startet, reiste flere fordrevne ukrainere til både Sverige, Finland og Danmark. Over tid har en gradvis større andel fordrevne valgt Norge som destinasjonsland. Omtrent 30 pst. av dem som kommer, oppgir å ha hatt opphold i et annet europeisk land før de kom til Norge. Dette er basert på et frivillig spørreskjema, og tallet kan derfor være høyere.

Sverige opplever at antall ukrainere som oppholder seg der, reduseres. Sverige har fått over 60 000 fordrevne fra Ukraina totalt, men en del av disse har reist ut av landet. Statistikken jeg har tilgang på, tyder på at det nå er ca. 39 000 personer med midlertidig beskyttelse i Sverige, og det er ukjent hvor resten har reist.

Demografien på fordrevne fra Ukraina skiller seg også fra det vi har sett med andre flyktningkriser de siste årene. Ved krigens start kom det klart flest kvinner og barn. Gradvis har dette utjevnet seg. Av de voksne som kommer til Norge nå, er det nesten like mange menn som det er kvinner. Alderssammensetningen er også ulik det som er normalt for andre flyktninggrupper. Blant fordrevne fra Ukraina kommer det personer i alle aldre.

Det er vanskelig å fastslå med sikkerhet hvorfor en stadig større andel ukrainere velger Norge som destinasjonsland, enten de kommer rett fra Ukraina eller de beveger seg videre fra andre land i Europa. Utlendingsdirektoratet og Politiets utlendingsenhet er de første som møter de fordrevne. Disse etatene har kontakt med et

stort antall ukrainere hver eneste dag og følger tett med på hvordan Norge omtales i sosiale medier, for å kunne være forberedt på nye ankomsttrender. UDI og politiet rapporterer om at deres inntrykk er at mange ukrainere oppfatter Norge som et godt sted å slå seg ned. Blant de fordrevne deles det hyppig informasjon og tips om hvor man bør reise.

Med et høyt ankomstnivå kommer det også en rekke utfordringer.

Fortsatt går bosettingen raskt, men over tid kan kommunenes og offentlige myndigheters tjenester komme til å presses på en rekke områder. Disse kapasitetsutfordringene kan ikke løses med penger alene. På kort sikt er tjenestetilbudet lite elastisk. Flere kommuner uttrykker nå bekymring for at deres tjenestetilbud ikke skal strekke til, verken for personer som bor i asylmottak eller for dem som skal bosettes. Bekymringen kan gjelde både det kommunale helsetilbudet, skoler og barnehager, særlig fordi språk også er en utfordring. I tillegg må kommunene skaffe til veie boliger for de fordrevne. Her har kommunene så langt vært kreative og skaffet mange boliger på kort tid, men samtidig får vi rapporter om at det begynner å bli krevende å finne egnet boligmasse til asylmottak eller bosetting flere steder.

Asylankomstene som vi har sett den siste tiden, får også praktiske konsekvenser for den innledende asylfasen. Det er for tiden utfordringer med å håndtere gjennomstrømmingen i ankomstfasen, særlig på Nasjonalt ankomstsenter i Råde kommune, hvor det for tiden ofte er mellom 800 og 1 000 beboere per natt. Anlegget er ikke dimensjonert for dagens ankomstnivå over tid. Vedvarende høye ankomsttall vil føre til at det blir dannet køer, forsinkelser i asylkjeden og logistikkutfordringer knyttet til både helseundersøkelser som tuberkulose-testing, registreringssamtaler og samtidig håndtering av ordinære asylsøkere.

Til tross for at mottakssystemet er satt under press, er det i dag tilstrekkelig med mottaksplasser. Det er særlig to forhold som påvirker hvor stort behovet for mottaksplasser er: Det er hvor høye ankomsttallene er, og hvor mange som bosettes. Kommunenes fantastiske velvilje til å bosette i 2022 og hittil i 2023 har vært avgjørende for å håndtere situasjonen så godt som vi har gjort.

Samtidig har det i den siste tiden kommet flere personer inn i mottakssystemet enn det som er blitt bosatt. I august og september har UDI tildelt 28 nye kontrakter for drift av asylmottak over hele landet, totalt om lag 5 000 mottaksplasser. I tillegg ble det i midten av oktober inngått rammeavtale for drift av akuttinnkvartering med 27 leverandører, som skal levere et stort antall plasser. Det ble gjort avrop på 1 200 plasser fra 1. november, og flere avrop vil bli gjort i tiden framover. For at det skal

være mulig å fortsette oppskaleringen av mottakskapasitet, er vi helt avhengige av et velfungerende marked for mottaksplasser, hvor både de kommunale, ideelle og private driftsoperatørene til sammen klarer å svare på behovet for mottaksplasser.

Situasjonen innebærer også at mange kommuner har blitt vertskommune for et eller flere asylmottak de siste månedene, og flere kommer til å bli det i tiden framover. For å sikre at fordrevne fra Ukraina får tilbud om innkvartering, må asylmottak noen ganger opprettes veldig brått. Nye mottak betyr også nye og uerfarne mottaksoperatører. Utlendingsdirektoratet har gode prosesser for å bistå nye operatører med å komme raskt inn i drift, men erfaring tilsier også at det kan være noen voksesmerter i startfasen forbundet med å oppskalere mottakskapasiteten i et hurtig tempo. Behovet for bygningmasse som benyttes til nye asylmottak, kan også komme i direkte konkurranse med behovet for både private og kommunale boliger og andre typer bygg som i dag brukes som en del av tjenestetilbudet til innbyggerne.

Vi må forberede oss på at det vil komme mange ukrainere til Norge i tiden framover. Det samme kan komme til å gjelde andre asylsøkere. Utlendingsdirektoratet har i sine prognoser for asylankomster anslått at det i 2024 vil komme 30 000 nye fordrevne fra Ukraina og 5 000 andre asylsøkere til Norge. Prognosene er svært usikre, og tallene kan vise seg å bli enten langt høyere eller lavere.

Til nå har gjennomsnittlig botid i mottak vært kort, særlig for personer som kort tid etter ankomst har fått midlertidig kollektiv beskyttelse, noe som gjelder de aller fleste ukrainere. Med dagens ankomstnivå må vi være innstilt på at flere må oppholde seg lenger i mottak før de blir bosatt.

I lys av den siste tidens utvikling er det viktig at vi nå sørger for at vi har nødvendig beredskap. Situasjonen er uforutsigbar og mer sårbar enn det man kan få inntrykk av. Vi må sikre at alle asylsøkerne som kommer til Norge, får et verdig tilbud mens de er her. Samtidig må innvandringspolitikken som føres, være ansvarlig. Innvandringen til Norge skal være kontrollert og bærekraftig, og vi er nødt til å se dette i en helhet.

Hvis ankomstene fortsetter på samme høye nivå, eller øker i styrke, eventuelt også i kombinasjon med at bosettingen går saktere på grunn av de kapasitetsutfordringene jeg har nevnt, kan det utfordre evnen vår til å ta imot asylsøkere på samme måte som i dag.

I slutten av oktober sendte Justis- og beredskapsdepartementet på høring et forslag til beredskapshjemmel i utlendingsloven, hvor det foreslås at statsforvalteren kan pålegge kommuner å etablere og drifte et midlertidig innkvarteringstilbud til asylsøkere dersom det er

nødvendig. Jeg vil understreke at det er en løsning regjeringen ikke ønsker å ta i bruk. Det er en hjemmel vi kun vil kunne ta i bruk når andre tilgjengelige løsninger og beredskapstiltak er forsøkt, det vil si i situasjoner hvor kapasiteten ikke er tilstrekkelig til å ivareta asylsøkernes helt grunnleggende behov.

Jeg vil også være tydelig på at kommunene vil bli kompensert for sin innsats dersom situasjonen skulle tilsi at en slik hjemmel må tas i bruk.

Justis- og beredskapsdepartementet har, i samråd med Arbeids- og inkluderingsdepartementet og Kommunal- og distriktsdepartementet, også gitt et oppdrag til Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, der de er bedt om å kartlegge tilgjengelig kapasitet for innkvartering og bosetting og å utarbeide planverk for en situasjon der kapasiteten til å ivareta asylsøkernes grunnleggende behov er utfordret.

Årsakene til at flere ukrainere nå kommer til Norge, er sammensatte. Det finnes ingen enkle grep som vil løse de utfordringene jeg har nevnt. Overordnet for regjeringens innvandringspolitikk er at alle som har krav på beskyttelse i Norge, skal få et godt tilbud under forutsigbare rammer.

Da vi gikk inn i 2022, planla vi for 3 000 asylsøkere til Norge. Det kom om lag 13 ganger så mange, og i år vil det komme like mange som i fjor. Ingen ville ved inngangen til 2022 trodd at dette kunne gå for seg på en så ryddig måte, og at vi kunne få bosatt så mange på kort tid.

Regjeringen er takknemlig for den innsatsen som er, og fortsatt blir, lagt ned, ikke minst i kommunene. Samtidig må vi være forberedt på at det vil bli vanskeligere når det fortsetter å komme mange, og at det vil kunne kreve mer av oss som fellesskap. Regjeringen vurderer derfor hele tiden forskjellige tilpasninger og tiltak for å møte situasjonen. Hva disse tiltakene er og om det blir aktuelt å gå videre med dem, må vi komme tilbake til. Jeg vil forsikre Stortinget om at regjeringen følger situasjonen tett.

Når det gjelder rammeverket for midlertidig beskyttelse, og hvordan dette skal innrettes framover, gjenstår det også krevende diskusjoner. Midlertidige tillatelser gis for ett år av gangen og kan forlenges i inntil tre år. Dersom det besluttes at gitte tillatelser skal forlenges med ytterligere et tredje år, vil vi i mars 2025 få de første ukrainerne som har hatt midlertidig kollektiv beskyttelse i tre år. Fra dette tidspunktet legger regelverket opp til at søkerne har rett til en tillatelse som danner grunnlag for varig opphold i Norge. Det er imidlertid ikke ønskelig at norsk regelverk skal skille seg vesentlig fra andre europeiske land. Derfor følger vi også tett med på utviklingen i Europa og vurderer behovet for endringer i dette regelverket.

Ingen vet hvordan situasjonen vil utvikle seg, og hvor lenge krigen vil vare. Ordningen med midlertidig

kollektiv beskyttelse legger til rette for at fordrevne fra Ukraina raskt får beskyttelse i Norge. De får et godt tilbud i Norge fram til en trygg retur blir mulig å gjennomføre. Norge vil også bidra til å gjenoppbygge Ukraina når det er mulig, gjennom Nansen-programmet.

La det avslutningsvis være helt klart: Regjeringen legger opp til fortsatt solidaritet med Ukraina. Noe av det viktigste vi gjør nå, er å bidra til at flest mulig kommer i arbeid raskt. Det er bra for den enkelte og for samfunnet, og det avlaster kommunene som har tatt imot mange. Her må vi også gjøre enda mer. Derfor har regjeringen foreslått å spisse introduksjonsprogrammet ytterligere mot arbeid.

Det er likevel viktig for regjeringen å understreke usikkerheten som ligger i dagens ankomstsituasjon og de utfordringene som kan komme. Den siste tidens utvikling kan være forbigående, men den kan også være et tegn på en ny og langvarig trend, som vil komme til å kreve tiltak. Regjeringen har vært tydelig på at vi vil legge opp til brede forlik i innvandringspolitikken, og det står vi ved.

Norge er tjent med en åpen debatt om hvilke tiltak som kan bli nødvendige, både for å ha beredskap til å ta imot dem som kommer, på en verdig måte, og for å gjøre tilpasninger for å håndtere de økte ankomststallene.

Takk for at jeg fikk redegjøre for situasjonen og dele regjeringens situasjonsforståelse.

Presidenten [12:25:39]: Presidenten vil nå i henhold til Stortingets forretningsorden § 45 åpne for en kommentarrunde, begrenset til ett innlegg på inntil 5 minutter for hver partigruppe og avsluttende innlegg fra statsråden.

Siri Gåsemyr Staalesen (A) [12:26:12]: Takk til statsråden for redegjørelsen.

Det er imponerende å se hvordan fagmyndighetene på ulike forvaltningsnivå har kastet seg rundt og håndtert ankomster på et nivå vi aldri har sett tidligere, og hvordan kommuner, frivillige og vanlige folk har gjort en utrolig innsats for å ta imot flyktningene på en trygg og god måte.

Bosettingen ute i kommunene har skjedd i rekordtempo, og som statsråden redegjorde for, ser ukrainerne selv ut til å være godt fornøyd med måten de har blitt tatt imot på. Likevel, selv om mottak av flyktninger hittil har gått over all forventning, må vi, som statsråden understreker, være forberedt på at tiden framover vil bli mer krevende. Dersom de høye ankomststallene fortsetter, vil kapasiteten bli utfordret på flere områder. Fortsatt høye ankomsttall vil også føre til at flere må bo lenger på mottak før de kan bli bosatt i en kommune, og det kommer til å dukke opp nye asylmottak ute i lokalsamfunnene. Vi vet at det ofte kan komme brått på kommu-

ner som plutselig skal levere helsetjenester, barnehage og skoleplasser til mange flere enn normalt.

Dette er viktig, for mye av grunnen til at det har gått så bra å ta imot så mange flyktninger hittil, er at det har vært en solid og bred støtte til å gjøre det, både blant de politiske partiene og i befolkningen. Men dersom folk begynner å merke at kapasiteten er sprengt for grunnleggende velferdstjenester de selv er avhengige av, risikerer vi at denne støtten svekkes. Vi ser tendenser til dette flere steder i Europa allerede. Polen har f.eks. vært det landet som har gitt aller mest støtte til ukrainske flyktninger til nå, men på mandag kunne vi lese en sak i VG om hvordan de store kostnadene og det enorme presset på velferdstjenestene har ført til at støtten i befolkningen har gått drastisk ned det siste året.

Jeg tror ikke vi er på vei dit i Norge nå, men vi har et stort politisk ansvar for å forvalte den tilliten og velviljen som finnes i befolkningen til å ta imot et høyt antall flyktninger, og det skal vi ta på alvor. Derfor er jeg glad for at regjeringen fortløpende tar grep for å håndtere situasjonen til det beste både for flyktningene som kommer, og for de som skal ta imot dem som kommer til lokalsamfunnene sine. Da tror jeg det blir helt avgjørende at samarbeidet mellom de ulike instansene som er involvert i mottak og bosetting, er godt koordinert. Kommuner, statsforvaltere, direktorater og fagetater må samarbeide tett, særlig i en situasjon hvor ting skjer veldig raskt. For eksempel i opprettelsen av nye mottak må det være tett og god dialog. Viktig lokalkunnskap må lyttes til, f.eks. ved opprettelsen av nye mottak. Her har regjeringen en viktig jobb å gjøre med å legge til rette for gode prosesser framover.

Jeg vil understreke at det kanskje aller viktigste målet med det vi gjør nå, er å få ukrainske flyktninger raskt ut i jobb. De siste tallene vi har, viser at seks av ti av de som nå er ferdige med introprogrammet, har gått over i arbeid eller utdanning. Det er bra, men målet må være at de resterende 40 pst. også kommer seg ut i jobb så raskt som mulig. Derfor er jeg glad for at regjeringen nå foreslår å gjøre introduksjonsprogrammet for ukrainere mer arbeidsrettet, i tillegg til at både arbeidsmarkedstiltak og ungdomsgaranti prioriteres i årets budsjettforslag. Dette er tiltak som betyr mye for å få flyktningene ut i jobb.

I denne salen er vi uenige om mye, men når det gjelder krigen i Ukraina og hvordan vi skal ta imot dem som kommer hit, har vi vært veldig samstemte om hovedlinjene. Jeg håper vi vil fortsette å finne fram til gode løsninger, med bred støtte her i denne sal. også framover i en tid som kan bli mer krevende.

Mari Holm Lønseth (H) [12:30:33]: Takk til statsråden for redegjørelsen. Jeg opplever at det er en god situ-

asjonsbeskrivelse, men ikke at det nødvendigvis er veldig mange nye tiltak som varsles til Stortinget her i dag.

Vi står i en alvorlig flyktningkrise. Det har vi gjort i snart to år. Russlands brutale angrepskrig mot Ukraina har tvunget millioner av mennesker ut på flukt, og nesten 70 000 av dem har foreløpig funnet trygghet her i Norge. De skal få beskyttelse her fram til det er trygt å reise tilbake til Ukraina.

For Høyre har det hele veien vært viktig at Norge skal ha god beredskap for å håndtere den store tilstrømmingen av flyktninger og raskt få flyktninger ut i jobb. Allerede 8. mars 2022 fremmet Høyre flere forslag, bl.a. om å innføre en beredskapshjemmel i plan- og bygningsloven for å håndtere en stor flyktningkrise. Da foreslo vi at regjeringen skulle få hjemmel til å fatte beslutninger om unntak fra plan- og bygningslovens normalordning for å kunne skaffe innkvarteringsløsninger raskt. Vi pekte også på behovet for å få på plass et hurtigspor for å få ukrainere raskere i jobb og å sette inn pensjonerte politifolk for å avlaste politiet i registreringsarbeidet.

Forslaget om bedre beredskapshjemler valgte regjeringspartiene å stemme ned her i Stortinget. De kom etter noen måneder selv med midlertidige lovendringer, og nå sendes det også på høring et forslag om å kunne pålegge kommunene å opprette asylmottak og få adgang til å rekvirere ulike former for privat eiendom for å skaffe innkvarteringsplasser. La meg først si at det er en statlig oppgave å sørge for innkvartering av asylsøkere, og det er det også gode grunner til. Det å pålegge kommuner å opprette mottak uten å ta hensyn til kommunens egne ønsker, kapasitet og kompetanse fordi staten ikke å klarer å levere på det man har plikt til, vil kunne være svært krevende. Regjeringen burde heller ha kommet med tiltak for at staten selv skal kunne håndtere de som skal innkvarteres, enn å opprette nye ordninger hvor ansvaret lempes over på andre når staten ikke klarer å håndtere situasjonen. Når det er sagt, har jeg samtidig stor forståelse for at man må ha hjemler som gir mulighet til å agere raskt hvis vi står i en krise. Høyre vil se på høringsinnspillene og ta stilling til det forslaget når det eventuelt kommer til Stortinget.

La meg også si at dersom vi skulle komme i en situasjon der regjeringen mener at det er grunnlag for å ta folks private eiendom for å innkvartere asylsøkere, bør det også vurderes andre tiltak for å redusere ankomstene til landet. Skal vi lykkes med å håndtere den flyktningkrisen vi står i, er vi helt avhengige av at vi fortsatt har folk og kommuner med oss på laget, og vi er også nødt til å sørge for at flere kommer raskere ut i jobb.

Jeg hører også at justisministeren nå – og tidligere – advarer mot at flere kan bli boende lenger på asylmottak. Da er det fra Høyres side viktig å si at det viktigste

man kan gjøre, er å sørge for at bosettingstakten holdes oppe og at bosettingen fortsatt går raskt. Kommunene har nå lagt ned en formidabel innsats, men det er veldig mange kommuner som nå opplever at de nærmer seg en smertegrense for hvor mange de kan ta imot. Det er et stort press på kommunale tjenester, og over hele landet er det mangel på boliger.

Jeg hører at statsråden i redegjørelsen også peker på at man har funnet gode løsninger på fastlegekrisen. Jeg tror det er stor variasjon rundt omkring i landet på hvor godt det nå har fungert, og man trenger også flere tiltak for å håndtere det. Vi ser at en av de største utfordringene er mangel på boliger, men der velger regjeringen ikke å gi noen nye penger til kommunene som tilskudd til utleieboliger neste år. Samtidig har man levert et statsbudsjett hvor man har lagt til grunn ankomst av 25 000 flyktninger totalt. Det betyr at kommunene akkurat nå ikke nødvendigvis har oversikt over hvilken hjelp og støtte de kan forvente seg i neste års statsbudsjett, men at det antakelig også vil tas i revidert nasjonalbudsjett, som det ble gjort i år. Der kunne regjeringen ha kommet med en tilleggsproposisjon for å håndtere de store ankomstene, og det vil selvfølgelig Høyre være klar for å behandle raskt, hvis regjeringen velger å gjøre det.

Avslutningsvis er det viktig at vi forbereder oss på at det kan komme asylsøkere også fra mange andre land. Vi trenger en bedre beredskap for det enn vi har i dag.

Heidi Greni (Sp) [12:36:02]: Jeg vil takke statsråden for en god redegjørelse om situasjonen knyttet til migrasjonen i Europa og tilstrømmingen til Norge, særlig fra Ukraina. Jeg deler statsrådets bekymring over at ikke er noen selvfølge at håndteringen og mottaket av fordrevne fra Ukraina vil foregå like smertefritt i tiden framover som det har gjort fram til nå. Her er regjeringen frampå, og redegjørelsen viser vilje til å ta tak i utfordringsbildet før det blir veldig krevende.

Det er en grusom krig som føres i Ukraina, av vårt naboland mot et av sine naboland. Millioner av ukrainere er sendt på flukt, og fortsatt pågår det russiske luftangrep som rammer sivilbefolkning og infrastruktur. Fortsatt sendes mennesker på flukt fra sine hjem. Det er bare å understreke at situasjonen er helt forferdelig.

Som statsråden trekker fram, gikk vi inn i 2022 med planlagt mottak av 3 000 asylsøkere til Norge. Antallet som kom, var 13 ganger så mange, og så langt er det bostatt omtrent 50 000 fordrevne fra Ukraina. Det er ingen selvfølge at dette har gått i et slikt tempo og har vært så lite konfliktfylt som det faktisk har vært.

Det er viktig for meg å berømme alle som har lagt ned en innsats for at de som har kommet til Norge, har blitt mottatt, bosatt og tatt godt vare på, blitt med i introduksjonsprogrammer og blitt en del av lokalsam-

funn rundt omkring i hele Norge. Særlig kommuner og frivilligheten fortjener en stor takk. Innsatsen som er lagt ned, er historisk. Det gjelder også bistanden som gis til Ukraina. Det norske samfunnet har stått sammen slik at mottak og bosetting av ukrainske flyktninger har gått på best tenkelig vis. Og vi må fortsette å stå sammen. At mange ønsker å komme til Norge, tyder på at ukrainere ser på Norge som et godt land å komme til.

Tilbakemeldinger vi nå får fra ordførere, kommuner og andre, er at det struper seg til. Det er vanskeligere å skaffe egnede boliger, boligreserven er oppbrukt, og de boligene som er tilgjengelige, krever transport inn til introduksjonsprogram, barnehager osv. Kommunene er bekymret for at tjenestetilbudet i kommunene er satt under stort press – helsetjenester, fastlegeordningen, tilbud som gjelder psykisk helse, osv. Vi var på komitéreise i Agder i starten av denne uka, og det var den samme tilbakemeldingen fra samtlige kommuner vi var innom. Det samme sier kommunene i resten av landet.

Derfor er det noen realiteter vi må ta inn over oss, som jeg vil takke statsråden for å peke på: Relativt sett, i forhold til folketallet, er vi en betydelig bidragsyter i Europa med hensyn til å ta imot flyktninger, og det kommer flere til Norge enn til våre naboland. Bør dette fordeles mer jevnt? Den siste tiden har trenden forsterket seg, med et snitt på 1 000 ankomster i uka siden august.

Et høyt ankomstnivå vil føre til en rekke utfordringer. Dersom nivået den siste tiden holder seg, vil det kreve mye av oss. Det er utfordringer vi må løse sammen. Med så høye mottakstall er det ikke vanskelig å se for seg at mottakssystemet kan kollapse, at vi når en grense for hva vi klarer å håndtere, for hvor mange vi kan ta imot, bosette og ivareta på en god måte og ikke minst få raskt ut i arbeid.

Det er derfor viktig at vi har fått denne redegjørelsen i dag, at det er tydelig at regjeringen tar situasjonen på alvor, og at vi alle sammen diskuterer dette. For vi må forberede oss på at det kommer flere framover. Det er en viktig erkjennelse at det ikke er sikkert vi klarer å opprettholde et like godt tilbud som i dag dersom ankomstnivået fortsatt er veldig høyt. Det må derfor ses på tilpasninger, og vi må se på hvordan landene rundt oss innretter seg og møter flyktningene fra Ukraina. Derfor er det godt å høre at andre partier ser ut til å ha samme virkelighetsforståelse av situasjonen som vi har.

Vi trenger en forutsigbar politikk for veien videre – som er forutsigbar for kommunene, for Ukraina, for dem som har kommet til Norge, og for dem som vurderer å komme hit. Det krever en bred politisk oppslutning om retningen også framover.

Erlend Wiborg (FrP) [12:41:19]: Jeg vil takke statsråden for en god redegjørelse om situasjonen, selv om

jeg også savnet en redegjørelse om konkrete tiltak for å løse situasjonen.

La meg aller først slå fast at det er tverrpolitisk enighet om at Norge skal stille opp for Ukraina etter det brutale angrepet de er utsatt for. Norge skal fortsatt hjelpe ukrainere på flukt, men situasjonen er helt åpenbart krevende når det kommer så mange ukrainere til Norge på så kort tid, i tillegg til at vi har en økning i øvrige ankomster. De siste ti ukene har det kommet ca. 1 000 ukrainere til Norge i uken. Hvis man justerer for folketall, er det ti ganger flere enn antallet ukrainere som har kommet til Sverige, og det er fem ganger så mange enn antallet som har kommet til Danmark.

Vi skal fortsatt hjelpe, men vi må ta inn over oss kapasiteten. Det er sånn at flyktninger hjelpes best i sine nærområder, og Ukraina er i vårt nærområde.

Jeg er også veldig glad for at regjeringen har begynt å se det totale antallet innvandrere som kommer, samlet sett. Når vi har så høyt mottak av ukrainere, burde det være en selvfølge at vi reduserer antallet kvoteflyktninger til null, sånn at vi innretter vår kapasitet til å hjelpe ukrainere på flukt. Det andre er antallet øvrige asylsøkere, som øker betydelig. Fremskrittspartiet har tatt til orde for at vi bør opprette asylmottak i tredjeland. Det forslaget har blitt stemt ned av alle andre partier i denne sal, men det er et forslag som vil kunne lette situasjonen her hjemme, samtidig som det ville sørge for at mennesker på reell flukt vil få beskyttelse. Både Danmark og Storbritannia har vedtak om dette, og i de senere dager har vi også sett at Tyskland og Italia nå vurderer liknende løsninger.

Hvis man ser på hvorfor det kommer så mange flere ukrainere til Norge enn til f.eks. Sverige og Danmark, er det nærliggende å tro at Norge fremstår som mer attraktivt, bl.a. på grunn av at vi har vesentlig høyere nivå på ytelsene vi tilbyr i Norge, enn Sverige og Danmark har. Derfor har Fremskrittspartiet tatt til orde for at vi må justere nivået på de ytelsene vi har her i Norge, sånn at de ikke er høyere enn det man mottar i Sverige og Danmark. Hvis man ikke tar de grepene – da ser vi at regjeringen nå har sendt på høring forslag som åpner opp for å rekvirere folks eiendom, tvinge kommuner til å bygge og drive asylmottak. Det er forslag som det er helt uaktuelt for Fremskrittspartiet å støtte. Regjeringen bør legge de forslagene i skuffen med en gang og heller ta tak i utfordringen.

Noe annet som er skremmende, er at når man ser på ukrainerne som kommer – og vi ser at yrkesdeltakelsen blant ukrainere heldigvis er vesentlig høyere enn blant andre innvandrergupper med tilsvarende botid – er sysselsettingen på ca. 11,2 pst., mens Danmark har sysselsatt 49 pst. av ukrainerne. Forskjellen på Norge og Danmark er at der vi fortsatt setter ukrainere på passive

ytelser gjennom introduksjonsprogrammet, velger Danmark i større grad å kjøre arbeidslinjen og at opplæring i språk og samfunn foretas ved siden av jobb – i stedet for å passivisere.

Det er mye som trengs å gjøres her. Fremskrittspartiet er også positiv til samarbeid og forlik, for det tror vi trengs i den situasjonen vi står i. Da håper jeg også at regjeringen ser til hele Stortinget, og ikke lener seg mot Sosialistisk Venstreparti, som i dag – når regjeringen roper varsku om for høye ankomsttall – går ut og krever en femdobling av antall kvoteflyktninger, noe som ville gjort situasjonen enda vanskeligere.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [12:46:41]: Eg vil takke justisministeren for utgreiinga.

Eg trur at vi aldri skal gløyme det perspektivet i denne krisa at dei som søker tilflukt i Noreg, er i verkeleg djup naud. Ein rømmer ikkje frå krig og konflikt utan ein grunn. Det er fortvilninga over krig og vanskelege forhold som går på livet laus, som gjer at folk legg ut på flukt.

Vi i vårt land, med vårt velorganiserte demokrati med pengar på bok, må aldri gløyme at det gjev oss eit særskilt ansvar for å hjelpe ukrainarar, men også kvoteflyktningane, for dersom FN's kvoteflyktningssystem ikkje fungerer, er det ingen lovleg veg for den som rømmer frå krig og konflikt. Vi må vere klare over at kvoteflyktningane er dei mest sårbare av dei sårbare i verda. Det er dei som ikkje kan beskyttast i nærmiljøet og som er desperate etter å få hjelp, FN prøver å hjelpe. Der har vi som eit land med ambisjonar om å følgje både menneskerettar og konvensjonar, eit stort ansvar for å ta vår del.

Så må eg rose kommunane som har teke imot store mengder med fordrevne frå Ukraina den siste tida, 800–1 000 per dag, og det er ganske formidabelt. Det som vi trudde og håpte at skulle bli ein spurt – at krigen skulle vere kortvarig – ser ut til å bli langvarig. Det tenkjer eg at regjeringa og vi som storting må ta inn over oss alvoret i, for det betyr at alle som skal stå på for å få det til å fungere rundt nye som kjem, treng å bli sett, og dei treng å bli tekne vare på gjennom både budsjett og prioriteringar frå vår side.

Særleg viktig er språk og busetjing. Det er klart: Kjem ein frå ei krigssone og har traume, lærer ein ikkje lett språket det første halvåret. Det kan vere mange som treng lengre tid for å kunne kome seg i arbeid. Då vi var på komitéreise, var det bekymring for dei første som kom frå Ukraina. Dei har begynt å kome så langt at dei er ferdige med introduksjonsprogram osv., men kva om ein ikkje greier å finne jobbar til desse og dei må over på sosialhjelp? Eg vil be justisministeren ta med til regjeringa at det er kjempeviktig å ha god kontakt med kommunane om dette, for å rigge kommunane til å kunne hjelpe.

Eg trur det i denne situasjonen er å skyte seg sjølv i foten om ein ikkje set inn ressursane tidleg til dei som kjem, for vi har faktisk behov for arbeidskraft, vi har behov for mykje av den kompetansen som kjem, men då må folk ha tak over hovudet, og ein må også få hjelp til å forstå og kome seg inn i det norske samfunnet. Sjølv om Ukraina er vårt nærområde, er det også kulturforskjellar som må taklast.

Både sosialhjelp, skule- og barnehageplassar og barns beste er viktig. Dei eg møtte i Agder, var opptekne av kompetansetolkar. Det er ikkje utan vidare gjeve at ein lærar eller ein som skal ta vare på barn gjennom barnevernstenestene våre, kan nok om ukrainsk kultur og språk til at ein får ein god kommunikasjon. Mange flyktningar som møter barnevernet i Noreg, er redde for offentlegheita. Dei har hatt ei tillitskrise overfor sine eigne myndigheiter, og det må vi forstå og ta høgde for når vi skal møte og hjelpe dei.

Når det gjeld busetjing, er det klart – og vi i SV har no føreslått det i det alternative budsjettet vårt – at ein må setje inn meir ressursar på å hjelpe kommunane med busetjing, og tilskot til utleigebustader er kjempeviktig for at det ikkje skal bli konflikter internt også i Noreg mellom sårbare grupper. Dette handlar om folk, det handlar om livet til folk og korleis dei har det, og det å setje inn dei rette tiltaka er kjempeviktig for at folk skal kunne gjere det som dei aller helst ønskjer: greie seg sjølve og forsørge seg sjølve.

Tobias Drevland Lund (R) [12:52:13]: Jeg vil starte med å takke statsråden for å komme hit og redegjøre for Stortinget i dag. Den brutale og folkerettsstridige angrepskrigen mot Ukraina har snart vart i to år, og millioner av mennesker er drevet på flukt fra hjemmene sine til land i resten av Europa, eller er internt fordrevne. Vi har ikke sett en flyktningkrise som dette siden andre verdenskrig.

Siden Russlands invasjon av Ukraina har det kommet nærmere 70 000 flyktninger til Norge, og alt tyder for øyeblikket på at det vil komme enda flere, for det er dessverre lite som tilsier at denne krigen vil ta slutt med det første. I møte med denne flyktningkrisen har land i Europa og Norge valgt ulike strategier for hvordan de har tilnærmet seg denne situasjonen – noen velger mer kortsiktige, noen mer langsiktige. Vi vet ikke hvordan situasjonen er om ett, to eller i verste fall tre år. Vi vet ikke hvor mange som vil komme, hvor mange som vil bli, og hvor mange som vil reise tilbake den dagen krigen er over. Vi håper jo alle at krigen skal ta slutt, og at Ukraina gjenvinner sin suverenitet og uavhengighet, slik at folk kan dra tilbake til hjemmet sitt, men vi vet ikke hva slags land som ligger igjen. Vi har ingen mulighet til å vite noe som helst sikkert.

Ukrainerne skal tas godt imot og godt hånd om. De skal bosettes i landets kommuner. Vi skal gi dem muligheter til å arbeide, gå på skole og i barnehage, fortsette utdanningen sin og skape et trygt liv all den tid de er her i Norge hos oss. Jeg vil derfor takke kommunene og deres ansatte, frivilligheten, utlendingsmyndighetene og øvrig mottaksapparat for å ha håndtert en krevende situasjon på en svært god måte.

Når ankomstene øker, vil mottaksapparatet også måtte økes ytterligere, og siden krigens utbrudd har mottakssystemet vårt blitt kraftig oppskalert. Dette var helt nødvendig etter at systemet hadde vært nedbygd i tiden før krigen brøt ut. Dessverre har denne oppskaleringen ført til nærmest en lekegrind for store og små velferdsprofitorer, som ofte søker profitt på bekostning av tilbudet og boforholdene for dem som bor på mottakene. Rødts klare mening om dette er at vi må ha bedre kontroll med hvem som får lov til å drifte de ulike asyl- og akuttmottakene. Vi mener også at regjeringen burde ta tilbake kontrollen over driften av asyl- og akuttmottak. Det er det offentlige og de ideelle aktørene som burde drive dette velferdstilbudet, til det beste for dem som bor på mottakene – ikke de som skal berike seg på egen profitt fra drift av mottak.

Det er ingen enkel oppgave å ta imot så mange mennesker på så kort tid som Norge her har gjort. Det merkes, og presset begynner å merkes ute i kommunene. Det er ikke viljen det står på, det er heller det at både innbyggerne og kommunene i dette landet som har stilt opp fra dag én, merker at ressursene begynner å skranke. Flere kommuner merker at det blir vanskeligere å øke kapasiteten når det gjelder boliger, språkopplæring, plasser i skole og barnehage og å forbedre kollektivtilbudet og andre tjenester. Dette vet jeg at regjeringen er klar over, og jeg vet at de må vurdere tilpasninger og flere tiltak underveis.

Regjeringen har varslet at dette nok vil føre til at ukrainere som kommer hit, må regne med å bo lenger på mottak. Da er Rødts mening at stønadene til beboere på asylmottak og i akuttinnkvartering burde økes mer enn det som er dagens satser. Vi vet at mange av de ukrainske flyktningene som bor på mottak, og også de som er bosatt, oppsøker matutdeling og matkøer for å sette mat på bordet. At de som kommer hit på flukt, skal leve et liv i fattigdom, er ikke en situasjon vi skal finne oss i.

I sitt forslag til statsbudsjett har regjeringen varslet at de kommer til å kutte ankomsten av antall overføringsflyktninger, kvoteflyktninger, enda en gang, fra 2 000 til 1 000. Det mener Rødt er helt feil. I en verden der over 100 millioner mennesker er på flukt, trenger vi også å vise solidaritet med flere av dem som kommer fra andre land enn Ukraina. Det er helt naturlig at vi som

europaisk land stiller opp for ukrainerne, men det er verdt å minne om at de som lever i de overfylte flyktningleirene i både Italia og Hellas, også befinner seg innenfor Europas grenser, og derfor er i vårt nærområde. FNs høykommissær for flyktninger er klar og tydelig i sin tale. Han anbefaler Norge å ta imot 5 000 kvoteflyktninger. Det er et råd vi også burde følge framover, og derfor er det trist å se at man velger å kutte i antall kvoteflyktninger i en tid hvor over 100 millioner mennesker er på flukt.

Ingvild Wetrhus Thorsvik (V) [12:57:18]: Nordmenn har vist sterk støtte til ukrainere, som er i en forferdelig vanskelig situasjon. Enkeltpersoner, organisasjoner, kommuner og virksomheter har lagt ned en enorm innsats for å hjelpe ukrainere på flukt. Det er veldig godt å se.

Det er behov for å understreke at antallet ukrainske flyktninger som kommer til Norge, i seg selv ikke er et problem. Det som kan bli en utfordring, er å istandsette samfunnet, og da spesielt kommunene, til å kunne håndtere det på en god nok måte.

Kommunene trenger støtte, og de trenger hjelp fra regjeringen til ikke minst å håndtere den situasjonen vi ser i dag, men også det økte antallet flyktninger som vi forventer at kan komme framover. Ting bør gjøres mye enklere for kommunene. Kommunene er bl.a. frustrert over bortfall av tilskudd til utleieboliger, fordi det har stor betydning for kommuneøkonomien. Dette er noe som særlig treffer storbyene og de andre pressområdene for bolig, og det som treffer dem hardt, er forskriften som regulerer tilskuddet.

Istandsettelse av boliger treffes av tilskudd, men omgjøring av bygg og oppsett av modulbygg treffes ikke. Årsaken til det er at de ikke nødvendigvis er regulert til boligformål. Modulbygg settes f.eks. opp på tomter som ikke er regulert til boligformål, eller et hotell gjøres om til å huse flyktninger – de vil altså heller ikke treffes. En omregulering er tidkrevende selv med prioritering hos plan- og bygningsmyndighetene. Dette er et eksempel på noe som hemmer kommunene i å skaffe gode boforhold for flyktningene som kommer. Kommunene må rustes for mottak av flyktninger og for god integrering, og det er viktig at boligsituasjonen settes i stand sånn at man har så lite botid på mottak som mulig.

Introduksjonsprogrammet er svært viktig for integreringen, og samtidig er det noe av det som kan gjøre det attraktivt å komme hit. Regjeringens spissing av programmet kan gå på bekostning av språkopplæringen. Vi kan ikke komme i en situasjon som gjør at vi forringer integreringen. Vi vet fra tidligere flyktningsstrømmer at mange mennesker blir igjen i mottaksland til tross for at situasjonen i hjemlandet blir trygg. Det er derfor en risi-

kabel strategi å svekke språkopplæringen. Språk er den viktigste faktoren for å sikre god integrering og stabil tilknytning til arbeidslivet for de mange nye innbyggerne. Det vil være å gjøre seg selv en bjørnetjeneste å svekke integreringen for denne gruppen.

Vi må ikke glemme nabolandene til Ukraina som har tatt imot ekstraordinært mange flyktninger. Vi er også i nærområdet, og sånn sett er det ikke unaturlig at mange ønsker å komme hit til Norge, slik det er i mange andre konflikter rundt omkring i verden.

Ministeren ytrer at det skjer arbeid i EU knyttet til en europeisk fordelingsmekanisme, men det sa ministeren også i mars. Norge må være en pådriver for at en slik mekanisme kommer på plass. Det høye antallet som kommer til Norge og naboland av Ukraina, understøtter at vi allerede skulle hatt på plass denne fordelingsnøkkelen for Europa. Norge må dytte på for å lage en slik fordelingsnøkkel. Dette er ikke første gang vi har store flyktningsstrømmer. Dessverre vil folk måtte legge på flukt også i framtiden, og flyktningsstrømmer vil komme igjen.

Det er behov for en fordelingsmekanisme som gjør at norske politikere ikke trenger å kutte i ting som faktisk fungerer godt for integreringen, slik det ser ut til at regjeringen ønsker nå. Situasjonen med flyktninger fra Ukraina er en veldig god mulighet for EU til å få dette på plass, og her må Norge være med på løsningene.

Jeg må si det er paradoksalt at regjeringen begrunner innstramningen i antallet kvoteflyktninger i statsbudsjettet med at det kommer så mange ukrainere, og så skal altså ressursbruken knyttet til de ukrainske flyktningene også reduseres – med andre ord mindre av alt.

Da vi diskuterte dette i mars, sa jeg i mitt innlegg at vi skal ta imot flyktningene med varme og omsorg. Samtidig skal vi planlegge med ansvarlighet og kontroll, slik at de løsningene vi nå legger opp til, vil stå seg over tid, også når hverdagen kommer rundt omkring i Norge.

Nå har hverdagen kommet. Det var ikke så veldig mye nytt i innlegget fra Mehl, men nå må regjeringen vise at de evner balansekunsten på en god måte som ikke svekker integreringen for de ukrainske flyktningene.

Masud Gharaikhani hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Statsråd Emilie Mehl [13:02:28]: Jeg vil takke for en fin og nyttig runde fra de andre partiene. Det er nyttig for regjeringen å få tilbakemeldinger og innspill. Jeg vil si, etter det jeg har hørt her, at Norge fortsatt skal vise solidaritet med Ukraina, som jeg også sa i innlegget mitt. Vi skal ta imot ukrainerne som kommer hit. Det er en krig i vårt nærområde, og det er utgangspunktet. Vi skal også fortsette å ha god integrering. Vi skal gjøre tiltak for å få enda flere i jobb. Det er vi helt avhengige av.

Jeg vil også si at bakgrunnen for at jeg ba om å få holde denne redegjørelsen i dag – og jeg takker på nytt for det – er at vi må forstå alvoret i hva det gjør med samfunnet vårt når det kommer så mange tusen mennesker på så kort tid som det har gjort. Det er et alvor som vi til en viss grad kan løse med tilpasninger, med penger og med tiltak for å ta imot flyktingene, men vi har bare en begrenset kapasitet i kommunene våre og i folkene som bor her fra før. Det er viktig for regjeringen å varsle at dette kan komme til å bli tøffere fordi det totale presset med de mange tusen ukrainerne som har kommet hit, kan skape utfordringer, selv om vi gjør alt vi kan for å gjøre det så skånsomt som mulig. Det kan handle om den totale belastningen på tjenestetilbudet i en kommune. Selv om man skulle klare å etablere mer innkvartering, skal man også ha et skoletilbud og et helsetilbud. Det kan handle om personell som skal stå i dette. Hvis det kommer mange flere ukrainere hit, blir det en oppgave som også skal løses av f.eks. politiressurser og utlendingsmyndighetene. Hvis vi skal opprettholde solidariteten i samfunnet vårt, tror jeg det er viktig å være ærlig om det, sånn at vi gjør det sammen i størst mulig grad.

Vi skal også ta på alvor at vi ser at ankomstene øker så mye til Norge sammenlignet med våre naboland. Når vi ser at Norge nå har endt opp med å motta flere ukrainere enn våre naboland til sammen, må vi spørre oss om det er riktig. Alt jeg har sagt i redegjørelsen, er også bakgrunnen for at regjeringen nå vurderer å gjøre justeringer eller innstramminger i rammene for hvordan vi håndterer ukrainere, og det vil vi altså komme tilbake til om kort tid.

Det er flere som har nevnt kvoteflyktinger i sine innlegg. Regjeringen har som et tydelig utgangspunkt at vi må se kvoteflyktingene i sammenheng med asylankomstene. Det er bakgrunnen for at vi reduserte antall kvoteflyktinger fra 3 000 i 2022 til 2 000 i 2023, og at vi i budsjettet for 2024 har foreslått å gå ytterligere ned til 1 000. Jeg mener også det er riktig at vi har mer enn null, som Fremskrittspartiet tok til orde for.

Til Venstre, som pekte på viktigheten av EUs fordelingsmekanisme, vil jeg først slå fast at Norge ikke er en del av EUs asylpakt. Vi er tjent med å ha et godt samarbeid med EU. Jeg vil imidlertid gjøre oppmerksom på at jeg i samtaler med europeiske land opplever at det har skjedd en viss endring. Før diskuterte man mye hvordan flyktinger skal fordeles internt i Europa, men nå snakker flere og flere land om hvordan man skal forhindre migrasjon hit med forebyggende tiltak – jeg nevnte det så vidt i innlegget mitt – fordi belastningen blir veldig høy, og vi må ha kontroll på migrasjonen til Europa i større grad enn i dag. For Norges del har vi bl.a. tatt til orde for at bedre returarbeid og kontroll på yttergrensene til Schengen er viktige tiltak i så måte.

Jeg ser fram til å ha god dialog med Stortinget videre og vil igjen takke for debatten og de tilbakemeldingene som har kommet fra de andre partiene.

Presidenten [13:06:52]: Debatten om redegjørelsen er dermed avsluttet.

Presidenten vil foreslå at justis- og beredskapsministerens redegjørelse om høye asylankomster fra Ukraina i Stortingets møte den 9. november 2023 vedlegges protokollen. – Det anses vedtatt.

Sak nr. 7 [13:07:03]

Interpellasjon fra representanten Sveinung Stensland til justis- og beredskapsministeren:

«Regjeringen har varslet at de vil gjennomføre en såkalt tillitsreform i offentlig sektor. Samtidig ser vi at politiet detaljstyres med bemanningskrav på nye politikontor og at politifaglige anbefalinger settes til side til fordel for distriktpolitiske hensyn. Det er behov for å redusere den politiske detaljstyringen av politiet, og sikre mer langsiktig og forutsigbar styring.

Hvordan vil statsråden arbeide for å redusere detaljstyringen av politiet, og vil statsråden ta initiativ til en langtidsplan for politiet?»

Sveinung Stensland (H) [13:07:45]: Regjeringen har varslet at de vil gjennomføre en såkalt tillitsreform i offentlig sektor. Jeg tror ikke så mange helt har fått taket på hva den reformen er for noe. Samtidig ser vi at politiet blir detaljstyrt i større og større grad. En oppretter nye politikontorer – mot faglige råd – en detaljerer bemanningskravene, og plutselig fikk vi en ny politiutdanning i Alta, uten at det har vært særlig debatt om det på forhånd, og samtidig som over 400 personer med politiutdanning står uten jobb. Sist ute er Økokrims bedragerienhet, som ble lagt et sted på tvers av det som ble anbefalt av Økokrim, og med en ekstrakostnad på 15 mill. kr.

Igjen og igjen blir politifaglige anbefalinger satt til side til fordel for politiske hensyn. Vi ser nå en uro i politiet en må langt tilbake i tid for å oppleve. Det er oppsiktsvekkende når både fagforeninger, Kripos, Politidirektoratet og flere politimestre er samstemt om at politiet sliter med å oppfylle sitt samfunnsoppdrag.

Det er behov for å redusere den politiske detaljstyringen av politiet og sikre mer langsiktig og forutsigbar styring. Det har over tid, også under vår regjering, vært for kort perspektiv i ressursbehandlingen i politiet. Det er rett og slett for kort tid fra årets budsjett blir vedtatt, til dette skal materialisere seg som driftsrammer i distriktene. Det gir jo effekter, det gir flere midlertidige stillinger, og det blir uforutsigbart både for ledelse og for de ansatte ute i politidistriktene.

Jeg mener at vi, uavhengig av hvor mye som blir bevilget, må tenke annerledes i styringen av politiet. Vi må skape rom for god ledelse i politiet, og vi må gi en lengre horisont. Det er lettere å styre når en har blikket opp og frem. Vi ser stadig tendenser til at politiet styres ad hoc, etter aktuelle saker i samfunnsdebatten, og en mister gjerne blikket for de langsiktige målene for politiet. Politiet har behov for en langtidsplan, gjerne en tilhørende økonomiplan, og om mulig også et investeringsbudsjett som er mer frikoblet fra driftsbudsjettet. Det vil gi en mer stabil styring av politiet. Det vil også fordre en annerledes budsjettmodell. Alt dette er ting som vi ikke kan løse i budsjettdebatten i Stortinget. Det er et langsiktig arbeid, det må gis tid, og det må gjøres fra regjeringshold og ikke herfra.

Det er også behov for en ny debatt om hva slags oppgaver politiet skal ha i samfunnet. Den forrige politirolemeldingen, som alle senere reformer har bygd på, ble lagt frem i 1981 – for 42 år siden. Samfunnet og politiet har utviklet seg etter den tid, og politirolemeldingen er mindre og mindre relevant.

Flere ansatteorganisasjoner i politiet har i et felles brev i september foreslått at det så snart som mulig blir igangsatt arbeid med et nytt politifaglig råd med henblikk på å legge premisser for statsbudsjettet for 2025. De har også foreslått at det settes i gang et offentlig utvalg som blir bedt om å utrede politiets rolle i et bredt samfunnsmessig perspektiv, herunder arbeidsdeling mellom politi og andre offentlige etater og instanser. Dette er gode forslag fra de organiserte. Det gir uttrykk for en konstruktiv linje fra de ansatte. Å ta de ansatte på alvor er å vise tillit. Jeg tror de ansatte i politiet ikke opplever å bli tatt på alvor for tiden. Det hadde vært en god start for bedre tillit å gjøre nettopp det – heller det enn en tillitsreform ingen helt skjønner hva er.

Så da spør jeg: Hvordan vil statsråden arbeide for å redusere detaljstyringen av politiet, og vil statsråden ta initiativ til en langtidsplan for politiet?

Statsråd Emilie Mehl [13:11:54]: Jeg vil starte med å ta opp et par ting som ble sagt i representantens innlegg. Jeg opplever at selv om spørsmålet her dreier seg om redusert detaljstyring i politiet og tillitsreformen, brukes dette som en inngang til å framføre mye av Høyres argumentasjon i politipolitikken. Det spørres også om man vil ta initiativ til en langtidsplan for politiet, noe jeg tidligere har sagt at vi har til vurdering.

Hvis vi går noen år tilbake i tid – da var ikke jeg justis- og beredskapsminister, da var jeg stortingsrepresentant, og Høyre hadde akkurat gjennomført nærpolitireformen – satt vi her i salen og diskuterte ganske mye kritikk mot den daværende regjeringen, med Høyre, fordi man hadde gjennomført en nærpolitireform som ikke

var finansiert godt nok. Det gjorde at ja, man fikk bygd opp en del viktige fagmiljøer og enheter i politiet, men det var altfor lite ressurser til å klare å fylle opp strukturen ute i politidistriktene.

Hvis Høyre hadde lagt fram en langtidsplan for politiet da de satt i regjering, altså for litt over to og et halvt år siden, ville den fortsatt ikke hatt mulighet til å ta inn over seg mange av de utfordringene som har oppstått etterpå. Siden Arbeiderpartiet og Senterpartiet kom i regjering, har veldig mye skjedd som påvirker politibudsjettene, noe som gjør at vi nå har en veldig krevende økonomisituasjon i politiet som kommer på toppen av den nærpolitireformen som ble gjennomført. Vi fikk en krig i våre nærområder, i Ukraina, veldig kort tid etter at vi kom inn. Det har vært en strømpriskrise. Nå har vi en krig i Midtøsten, og i sommer hadde vi ekstremvær. Mange av de tingene som brukes som argument for å ha en langtidsplan, har skjedd etter Høyres forrige periode, og det er egentlig ikke så veldig lenge siden.

Jeg ville bare si det, sånn at vi har det med oss som et bakteppe i det videre.

Regjeringen vil ha en tillitsreform i offentlig sektor, og det er et viktig prosjekt for oss. Vi jobber med å redusere detaljstyringen og øke handlingsrommet for virksomhetene, men det handler jo ikke om hvorvidt vi skal føre politikk for politiet eller ikke. Det handler bl.a. om hvilke rapporteringskrav vi har i tildelingsbrevene. Tildelingsbrevene har over mange år vært ganske detaljerte og fulle av mange rapporteringskrav. Vi har over tid jobbet for å forenkle og fjerne detaljerte rapporteringskrav.

Tillitsreformen innebærer også at jeg ikke har noen intensjon om å sette i gang nye sentraliserende reformer som skaper store enheter med lange ansvarslinjer fra beslutningstaker til dem som skal gjøre jobben i førstelinjen. For meg handler tillitsreformen mye om at de som er i førstelinjen, har tid og tillit til å gi bedre tjenester. Det betyr at vi må ha få, tydelige og relevante mål for sektoren. Vi må ha en justissektor som forebygger bedre, hvor ressursene er tilgjengelige og finner hverandre, og hvor politiet og nødetatene er til stede i hele landet.

Dialog med virksomhetene og arbeidstakerorganisasjonene er viktig når vi jobber med tillitsreformen, og derfor har vi også gjennomført møter og bedt om skriftlige innspill for hvordan vi kan implementere den i justis- og beredskapssektoren. Også der har det kommet flere innspill om behovet for å redusere detaljstyringen i politiet. Det var bakgrunnen for at vi har gjennomført en spesiell gjennomgang av styringssignaler og rapporteringskrav i politiet, noe som har resultert i færre styringsparametere med definert ambisjonsnivå fra departementet til Politidirektoratet, og at Politidirektoratet også har redusert de interne styringskravene i 2023.

Sveinung Stensland (H) [13:16:12]: Jeg opplever ikke at jeg fikk så mange svar her, annet enn at justisminneren mente jeg snakket om Høyres politikk. Vel, det jeg målbar, er jo det som kommer av innspill fra alle mulige aktører der ute. Når Politidirektoratet, POD, er ute og kritiserer budsjettet for at det er for svakt, blir det som hvis Helsedirektoratet hadde gått ut og sagt at helsebudsjettet er så dårlig at vi ikke kan drive sykehusene. Det er faktisk absurd – jeg vil bruke det uttrykket – når POD gjør nettopp det. Det er ikke politikk, det er bare å oppsummere status. Senest i dag har noen av oss vært i møte med tillitsvalgte i politiet i Rogaland. Det de forteller, er ikke bra.

Når jeg tar opp dette spørsmålet, handler det ikke om hvem som har gjort hva, det handler ikke om hvem som har bevilget hvor mye, det handler ikke om hva som skjer i verden rundt oss, men det handler om hvordan vi kan planlegge bedre. Hvordan kan vi skaffe mer forutsigbarhet? Hvordan kan vi få en litt mer langsiktig styring? Er det rom for å få på plass en langtidsplan? Det opplevde jeg ikke at jeg fikk svar på.

Et begrep som brukes mye, er et litt vanskelig ord: ressursallokeringsmodellen, RAM. Det er interessant. Jeg tar med meg litt fra helsepolitikken: Da vi fastsatte lignende fordeling mellom helseforetakene, var det en stor prosess, og det var skjevheter. Så var det enda en ny, stor prosess, det var innom i regjering, det var innom i storting, det var en politisk og demokratisk prosess rundt det. Men RAM blir bare fastsatt, og det er veldig vanskelig for noen i det hele tatt å skjønne hvordan den blir fastsatt, og det er veldig vanskelig å kontrollere den. Det jeg også stiller spørsmål ved, er: Er det den rette måten å gjøre det på? Hvis vi hadde hatt en god prosess rundt en langtidsplan, på samme måte som vi har med langtidsplanen for Forsvaret, hadde vi kanskje fått et bedre syn på hvordan dette var.

Dette er bakgrunnen for min interpellasjon. Jeg hadde håpet at vi skulle legge vekk partipolitikken i det. Jeg brukte noen eksempler på den misnøyen vi ser der ute, som jeg tror hadde vært mindre hvis folk visste hvor vi skal. Det er det som er noe av hovedkritikken akkurat nå, at det føres en justispolitikk uten retning. Det er det ikke jeg som har funnet på, det er det noen ansatte i politiet som har sagt høyt på NRK.

Statsråd Emilie Mehl [13:19:06]: Stensland begynner sitt andre innlegg med å vise til at POD har sagt at budsjettet er for svakt. Vel, budsjettdebatten skal vi ha senere i høst.

Representanten har lagt fram en interpellasjon om hvordan man skal redusere detaljstyring i politiet, og det var det jeg svarte på i mitt første innlegg. Jeg sa at når det gjelder initiativet til en langtidsplan, er det noe man

må vurdere over tid. En av grunnene til at det ikke er helt rett fram, er det budsjettreglementet som vi alle forholder oss til, som ligger til grunn for Stortingets behandling, nemlig et ettårsprinsipp for utarbeidelsen av statsbudsjettet. Vi har et grunnleggende prinsipp i Norge om at statsbudsjettet skal føres for ett år av gangen, og det gjelder for politiet som for andre virksomheter. Det skal sørge for en god oversikt over utgifter og inntekter, og at man kan gjøre tilpasninger hvis noe skjer, som Senterpartiet og Arbeiderpartiet i regjering f.eks. har gjort knyttet til den ekstraordinære situasjonen som har oppstått for Ukraina, eller som forrige regjering måtte gjøre på grunn av pandemien.

Det er litt vanskelig å få tak i hva representanten egentlig ønsker å oppnå med denne interpellasjonen. For oss har det i hvert fall vært viktig at vi reduserer rapporteringskrav og detaljstyring, som både binder opp ressurser i byråkrati, og som gjør at det som skal gjøres av jobb ute i politidistriktene, ute i førstelinjen, blir vanskelig. Man har gjort en gjennomgang av styringssignaler og rapporteringskrav. Det er hele tiden en vanskelig balanse mellom hva som skal være de overordnede politiske prioriteringene, og hvor langt vi skal gå inn og gi føringer til politidistriktene.

I sitt innlegg trakk representanten fram som eksempel en tilbakemelding fra tillitsvalgte i politiet i Rogaland, og jeg antar at det var knyttet til Spiderweb. Det er en sak som er besluttet av politiet i Sør-Vest politidistrikt selv, og hvor det ville vært detaljstyring hvis jeg la meg opp i det, så det som kommer fra Høyre i denne saken, er ikke helt ensartet.

Det er i hvert fall viktig for Senterpartiet og Arbeiderpartiet å ha en seriøs styring av politipolitikken. Det innebærer at når det skjer endringer i forholdene rundt oss, må vi tilpasse oss, f.eks. i budsjettene, samtidig som vi jobber med å redusere rapporteringskrav som vanskeliggjør politiets arbeid.

Maria Aasen-Svensrud (A) [13:22:00]: En tillitsreform i offentlig sektor er helt nødvendig. Gjennom høyregjeringens styring over flere år har vi sett en manglende tillit til offentlig sektor. Arbeiderpartiet har tro på offentlig sektor og vet at bl.a. tjenestetilbudene som utgjør vår velferdsstat, er grunnlaget for vårt samfunns resiliens. Arbeiderpartiet har grunnleggende tro på at høy tillit i offentlig sektor fører til bedre kvalitet på tjenestene og mer effektiv oppgaveløsning. Vi tror at det er de som har skoene på, som best vet hvilke oppgaver som kan flyttes ut, hvor avgjørelsene bør tas, og hva som er meningsløs, og hva som er viktig målstyring og rapportering.

Vi tror at dersom ansatte får mer tid og rom til å bruke sin kompetanse på det de først og fremst er ansatt for,

vil ressursene i det offentlige bli brukt bedre, og brukerne vil få bedre tjenester. Tillitsreformen kan derfor handle om å legge til rette for at medarbeidere skaper bedre resultater gjennom å utnytte sin kompetanse, ta større ansvar, vise initiativ og kreativitet og å benytte det økte handlingsrommet som en tillitsreform kan skape, i sin egen arbeidshverdag. Derfor er vi bl.a. opptatt av å stoppe uhensiktsmessig kontroll og at regelstyringen reduseres.

Dette er ikke noe regjeringen har kommet opp med kun etter eget forgodtbefinnende. Grunnlaget for tillitsreformen er lagt i et tett samarbeid med de ansattes representanter, som med sitt erfaringsgrunnlag fra arbeidsplassen kunne peke på hva som fungerer, og hva som kan bli bedre.

Med all respekt for interpellanten vil jeg si at det er et blindspor å gå løs på opprettelse av tjenestestedene i denne anledning. Om det skulle gjøres, vil jeg si: Det er da mye mer detaljstyrende å legge ned 122 tjenestesteder enn det er å opprette 20. Derimot er det helt i takt med tillitsreformen at regjeringen jobber med å redusere detaljstyringen og dermed øker handlingsrommet for våre virksomheter. At regjeringen ikke setter i gang sentraliserende reformer som skaper store enheter med lange avstander fra beslutningstaker til dem som utfører jobben i førstelinjen, er også i takt med tillitsreformen.

At regjeringen har tett dialog med virksomhetene og arbeidstakerorganisasjonene, er essensielt for å treffe tiltak i lys av tillitsreformen. Statsråden gjorde rede for dette i sitt innlegg, og vi ser at denne formen for arbeid allerede har gitt gode resultater i sektoren.

Så vil jeg til slutt si et par ord knyttet til langtidsplan for politiet. Det kan være flere gode grunner til å lage et langsiktig planarbeid for politiet, slik bl.a. arbeidstakerorganisasjonene er opptatt av. Da regjeringen opprettet totalberedskapskommisjonen og forsvarskommisjonen, var dette nettopp med tanke på å styrke den langsiktige planleggingen innenfor beredskapsfeltet. Når disse kommisjonenes arbeid nå skal effektueres, er det essensielt at nettopp de berørte sektorene, med partene, er en naturlig del av den videre prosessen. Derfor er jeg glad for at statsråden understreket nettopp dette. Arbeiderpartiet er opptatt av at kommisjonenes arbeid følges opp, og at dette vil føre til langsiktig planlegging, også for den sivile beredskapen, som nettopp politiet står i spissen for.

Kari Henriksen hadde her overtatt presidentplassen.

Per-Willy Amundsen (FrP) [13:25:45]: Norsk politi står i en krise, en krise som – dersom man snakker med ansatte i politiet – aldri har vært tilsvarende til stede i nyere tid. Det forsterkes av det jeg vil definere som en

perfekt storm, et sammenfall av forhold som delvis regjeringen og regjeringspartiene er skyldige i, og som delvis handler om eksterne faktorer.

Det handler om en eksplosiv økning i kriminalitet, særlig kriminalitet blant de yngste. Det handler om en nedgang i oppklaringsprosent. Det handler om import av svenske kriminelle nettverk. Det skjer altså samtidig som regjeringen med viten og vilje nedprioriterer og nedbygger norsk politi. Når det skjer samtidig som man detaljstyrer det samme politiet og forteller politiledere hvordan de skal bruke sine budsjetter nesten på mikro-nivå, er vi på ville veier. Det er det vi ser i dag, det er det vi ser resultatet av i dag. Når slikt som Spiderweb nedlegges, er det fordi man ikke i tilstrekkelig grad har stilt opp med de ressursene politiet trenger for å gjennomføre sitt oppdrag. Samtidig tvinger man altså det samme politiet til å opprette politikontor der det nesten ikke finnes kriminalitet.

Den situasjonen politiet nå står i, er et alvorlig politisk ansvar. Det er i den sammenheng at jeg synes det er forbilledlig av representanten Stensland fra Høyre å ta opp forslag om – eller i hvert fall drøfte – å innføre en langtidsplan for politiet, etter vilkår og modell av det Forsvaret opererer med. Vi har en langtidsplan for Forsvaret som vedtas her i denne sal. Jeg tror det er en forutsetning for å kunne gi politiet den forutsigbarheten som er nødvendig for å kunne drive langsiktig og godt politiarbeid. Det er den nærmeste og mest åpenbare problembeskrivelsen som både Politiets Fellesforbund og ansatte i politiet kommer med; de uforutsigbare betingelsene de opererer under. Da bør man ta dette forslaget på alvor.

Fremskrittspartiet støtter opprettelsen av en langtidsplan for politiet. Vi kommer til å fremme forslag om det i forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet, og vi håper at det etter hvert også etableres en forståelse som gjør at vi med tid og stunder kan danne flertall for det i Stortinget. Det er en forutsetning for å lykkes, når man ser den jojoeffekten politiet stadig utsettes for, med opp- og nedbemanning, med uforutsigbare budsjetter og – på toppen av det hele – med detaljstyring fra politisk nivå. Når man samtidig ikke kan prioritere å oppklare saker med kjent gjerningsmann, skjønner man hva som er i ferd med å skje. Tilliten til norsk politi forvitrer, og det er et politisk ansvar at så skjer.

Vi er altså over halvveis ut i denne stortingsperioden. Fremdeles hører vi statsråden og representanter fra regjeringspartiene snakke om forrige regjering, hva forrige regjering gjorde eller eventuelt ikke gjorde, og hva de burde ha gjort. Det handler om at man på et eller annet tidspunkt må skjønne at man har ansvar for den situasjonen Norge står i, den situasjonen justissektoren er inne i, den situasjonen politiet opplever, og ikke minst

at borgere i landet opplever at politiet ikke er i stand til å levere på sitt samfunnsoppdrag.

Det nytter ikke å snakke om snøen som falt i fjor. Lytt til de oppsiktsvekkende reaksjonene som kommer. Politidirektoratet sender ut en pressemelding når statsbudsjettet legges fram, om at det er et for dårlig budsjett. Noe tilsvarende har aldri skjedd i norsk historie. Det forteller noe om hvor grunnleggende problematisk situasjonen i norsk politi er. Nå er det på tide å våkne opp, nå er det på tide å se de røde lampene blinke. Det er på tide å ta ansvar, og det er på tide at politiet styrkes og gis forutsigbare rammebetingelser.

Sveinung Stensland (H) [13:30:59]: Selv om moren min er lærer, er jeg ingen god pedagog, virker det som, så statsråden skjønnte ikke helt hva jeg ville oppnå med denne interpellasjonen. Det skal jeg fortelle statsråden. Jeg vil ha en langtidsplan for politiet, og jeg lurte på om regjeringen vil igangsette arbeidet med det. Det var vel det jeg spurte om, og jeg har prøvd å beskrive hvorfor vi trenger det. Det er Høyres politikk at vi vil ha en langtidsplan, og det kommer det til å være når vi lager et stortingsprogram, men vi styrer ikke landet nå – dessverre, synes jeg.

Når det er sagt, kunne jeg skrevet under på innlegget til representanten Amundsen. Det er på tide at regjeringen tar inn over seg at de styrer nå, og det oppstår alltid noe. Det er en ting som er sikkert i et samfunn, og det er at det alltid oppstår noe som gjør at vi må legge kursen litt om. Det er egentlig det vi er ute etter. Vi må ha langsiktige mål, men vi må også korrigere kursen underveis når en ser at det dukker opp nye hindringer.

Det ble referert til møtet vi hadde i dag med politiet i Rogaland, dvs. tillitsvalgte i Sør-Vest politidistrikt og Politiets Fellesforbund. De tok opp mye av det som jeg allerede hadde skrevet inn i denne interpellasjonen. Helt tilfeldig hadde vi avtalt dette møtet for flere uker siden, så det er tilfeldig at det var samme dag, men jeg skal kort fortelle om de fire utfordringene jeg fikk, så har jeg overbrakt det med en gang.

De ønsker en langtidsplan for politiet. De vil ha en ny offentlig debatt og utredninger om politiets rolle. De lurte på hvorfor Sør-Vest politidistrikt har en oppklaringsprosent på 37,2 pst. når åtte av tolv politidistrikt har 50 pst. Som innbygger i Rogaland: Det finner jeg meg faktisk ikke i. Sør-Vest politidistrikt har 1,51 politiansatte per 1 000 innbyggere. Sør-Vest politidistrikt er et ganske dynamisk område. Det er mye som skjer, mye inn og ut med arbeidskraft, og de har mye å gjøre.

De ba også om rammer til å ansette flest mulig av de 400 nye politiutdannede uten en stilling i politiet. Det var det de snakket om. Til slutt sa de – og det var representanter fra de fleste partier til stede – at når det gjaldt

Spiderweb, hadde de tillitsvalgte i politiet ingen problemer med beslutningen om å avvikle det. Det viktigste for dem var at de var i stand til å etterforske det løpende kriminalitetsbildet, og det er de ikke i stand til. Det var det de ville overbringe til sine representanter på Stortinget. Det var et meget godt møte, og punkt én var en langtidsplan. Jeg noterer at Fremskrittspartiet og Høyre vil ha det, så får vi se hvor mange som hiver seg på.

Takk for debatten.

Statsråd Emilie Mehl [13:34:03]: Jeg synes det er fascinerende å debattere med to erfarne menn som har vært på Stortinget lenge – den ene har til og med vært justis- og beredskapsminister – som ikke klarer å ta inn over seg at når man har gjennomført en kjempepolitireform, ganske nylig, er det fortsatt en viktig del av historien om hvor vi er i dag, og at når vi har en kjempeomfattende flyktningkrise, en krig i våre nærområder, en ny sikkerhetspolitisk situasjon og en inflasjon som har vært mye høyere enn vi trodde den kunne bli, påvirker det politibudsjettene og også forklaringen på hvor vi er i dag. Med en så kortsiktig tenkning som de to forklarer her, argumenterer man for en langtidsplan. Det henger ikke på greip i det hele tatt.

Jeg mener vi må redusere detaljstyring og rapporteringskrav i politiet. Det gjør vi bl.a. i tildelingsbrevene, i hvordan vi styrer politiet, men jeg mener fortsatt at vi skal gjøre politiske prioriteringer, f.eks. i budsjettene, i hva vi velger å gjøre når vi setter i gang arbeidet med stortingsmeldinger. Derfor har f.eks. Senterpartiet og Arbeiderpartiet i budsjettene våre prioritert arbeidet med vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner. Vi har prioritert økonomisk kriminalitet, vi har prioritert gjengkriminalitet og grensekryssende kriminalitet, og vi har prioritert politidistriktene. Hvis Høyre og Fremskrittspartiet er imot de tingene, vil jeg gjerne høre det, men det er altså det vi prioriterer, som de kaller detaljstyring. Den detaljstyringen vi har jobbet med å redusere, er bl.a. rapporteringskrav som hang igjen fra forrige regjering. Jeg mener at dette også er noen viktige sammenhenger å ha med seg når vi står her og diskuterer dette.

Presidenten [13:35:55]: Sak nr. 7 er dermed ferdigbehandlet.

Stortinget tar pause i forhandlingene fram til votering kl. 14.

Stortinget gjenopptok forhandlingene kl. 14.01.

President: Kari Henriksen

Votering

Presidenten [14:01:57]: Da kan vi gå til votering.

Votering i sak nr. 1, debattert 9. november 2023

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om tre representantforslag om vann og avløp (Innst. 35 S (2023–2024), jf. Dokument 8:139 S (2022–2023), Dokument 8:177 S (2022–2023) og Dokument 8:183 S (2022–2023))

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt 15 forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Anne Kristine Linnestad på vegne av Høyre, Fremskrittspartiet og Rødt
- forslag nr. 2, fra Anne Kristine Linnestad på vegne av Høyre og Fremskrittspartiet
- forslagene nr. 3–5, fra Helge André Njåstad på vegne av Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt
- forslagene nr. 6–8, fra Helge André Njåstad på vegne av Fremskrittspartiet og Rødt
- forslagene nr. 9–13, fra Birgit Oline Kjerstad på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Rødt
- forslag nr. 14, fra Helge André Njåstad på vegne av Fremskrittspartiet
- forslag nr. 15, fra Tobias Drevland Lund på vegne av Rødt

Forslag nr. 5 ble endret i løpet av debatten og lyder nå:

«Stortinget ber regjeringen sikre at nytt avløpsdirektiv blir tilpasset norske forhold.»

Det voteres over forslag nr. 15, fra Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede hvordan man kan unngå at innbyggerne i arealrike kommuner med lave befolkningsfall får uforholdsmessig høye utgifter som følge av utbedringer i VA-sektoren.»

V o t e r i n g:

Forslaget fra Rødt ble med 93 mot 5 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.03.05)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 14, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en finansieringsløsning for vann- og avløpssektoren og en modell for hvordan sektoren kan organiseres slik at det kan drives mer effektivt.»

V o t e r i n g:

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 85 mot 13 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.03.22)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 9, 10 og 13, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at alle norske kommuner skal være tilknyttet en kunnskapsdelingsportal for kommunalt vann og avløp innen 2026.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at det åpnes for felles gebyrsatser på selvkostområdet på tvers av kommunegrensene der det er inngått forpliktende interkommunale samarbeid i vann- og avløpssektoren.»

Forslag nr. 13 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme nødvendige forslag for å sikre vannkompetanse i årene som kommer.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g:

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 86 mot 13 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.03.45)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 11 og 12, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber regjeringen lage en nasjonal handlingsplan for å møte utfordringene i vann- og avløpssektoren. Målet er å få koordinert innsatsen til det beste for miljø og mennesker. Både ivaretagelse av vannkretsløpet og å unngå feilinvesteringer eller overinvesteringer er nødvendig.»

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sette av tilstrekkelige ressurser til å følge opp forslagene i NOU 2015:16, herunder utrede spørsmålet om ansvar for skader, og fremme nødvendige forslag for å modernisere lov- og forskriftsreguleringen av vann- og avløpsgebyrene.»

Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g:

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 83 mot 16 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.04.05)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 6–8, fra Fremskrittspartiet og Rødt.

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en modell for et spleiselag for investeringer i nitrogenrensing av avløpsvann i områder som blir pålagt nye rensekrav.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at det ikke innføres krav om renseanlegg for lokalsamfunn som har få innbyggere og god rensegrad allerede.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at implementeringen av det reviderte avløpsdirektivet tilpasses norske forhold for å skåne norske innbyggere for unødige utgifter.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet og Rødt ble med 82 mot 17 stemmer ikke vedtatt.
(Voteringsutskrift kl. 14.04.23)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 4 og 5, fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt.
Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede en rentekompensasjonsordning for vann og avløp, og komme tilbake til Stortinget med et forslag om dette i statsbudsjettet for 2025.»

Forslag nr. 5 lyder – med den foretatte endring:

«Stortinget ber regjeringen sikre at nytt avløpsdirektiv blir tilpasset norske forhold.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 74 mot 25 stemmer ikke vedtatt.
(Voteringsutskrift kl. 14.04.41)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 3, fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for harmonisering av de maksimale avskrivningstidene i kommunelovens regnskapsregler opp mot selvkostregelverkets, i vann- og avløpssektoren.»

Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 69 mot 30 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.05.02)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 2, fra Høyre og Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen starte arbeidet med å etablere en nasjonal benchmarking-modell for kommunalt vann og avløp, basert på en objektiv nasjonal oversikt.»

Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre og Fremskrittspartiet ble med 63 mot 36 stemmer ikke vedtatt.
(Voteringsutskrift kl. 14.05.23)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Høyre, Fremskrittspartiet og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en objektiv nasjonal oversikt over vedlikeholds- og investeringsbehov i vann- og avløpssektoren.»

Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre, Fremskrittspartiet og Rødt ble med 54 mot 45 stemmer ikke vedtatt.
(Voteringsutskrift kl. 14.05.47)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

I

Dokument 8:139 S (2022–2023) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Helge André Njåstad, Hans Andreas Limi, Bård Hoksrud, Morten Wold, Bengt Rune Strifeldt og Frank Edvard Sve om å etablere en benchmarking-modell for vann- og avløpssektoren – vedtas ikke.

II

Dokument 8:177 S (2022–2023) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Grete Wold, Lars Haltbrekken, Kari Elisabeth Kaski og Birgit Oline -Kjerstad om styrket satsing på vann og avløp – vedtas ikke.

III

Dokument 8:183 S (2022–2023) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sofie Marhaug og Tobias Drevland Lund om å ta nasjonalt ansvar for å demme opp for gebyrsjokk for innbyggerne som følge av EUs revidering av avløpsdirektivet og rehabilitering og utbygging i VA-sektoren – vedtas ikke.

Presidenten: Det voterer over II og III.

Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 71 mot 25 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.06.11)

Presidenten: Det voterer over I.

Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 85 mot 13 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.06.35)

Votering i sak nr. 2, debattert 9. november 2023

Innstilling frå utanriks- og forsvarskomiteen om Endringer i forsvarsloven mv. (militær disiplinærmyndighet) (Innst. 32 L (2023–2024), jf. Prop. 133 L (2022–2023))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

l o v

om endringer i forsvarsloven mv.
(militær disiplinærmyndighet)

I

I lov 12. august 2016 nr. 77 om verneplikt og tjeneste i Forsvaret m.m. gjøres følgende endringer:

§§ 7 og 65 oppheves.

Ny § 57 a skal lyde:

§ 57 a *Behandling av personopplysninger*

Forsvaret kan behandle personopplysninger, inkludert personopplysninger som nevnt i personvernforordningen artikkel 9 og 10, når det er nødvendig for å utøve myndighet eller utføre andre oppgaver etter loven her.

Klagenemnda for disiplinærsaker i Forsvaret kan behandle personopplysninger som nevnt i første ledd når det er nødvendig ved klagebehandling etter loven her.

Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om behandlingen av personopplysninger, blant annet om formålet med behandlingen, behandlingsansvar, hvilke personopplysninger som kan behandles, hvem det kan behandles personopplysninger om, adgangen til viderebehandling, utlevering, registerføring og tilgang til registre.

§ 58 skal lyde:

§ 58 *Forsvarets rett til å innhente personopplysninger og andre aktørers plikt til å gi opplysninger til Forsvaret*

Forsvaret kan innhente personopplysninger om norske statsborgere og personer som oppholder seg i Norge uten å være norske statsborgere, når det er nødvendig for å

- a. *avgjøre hvem som anses skikket til tjeneste*
- b. *innkalle tjenestepliktige til tjeneste*
- c. *holde verneplikts- og tjenesteregisteret oppdatert*
- d. *utbetale godtgjøring til tjenestepliktige.*

Opplysningene i første ledd bokstav a til c kan innhentes fra offentlige og private registre fra det året personer fyller 17 år. Opplysningene registreres i Forsvarets verneplikts- og tjenesteregister.

Offentlige myndigheter, arbeidsgivere, utdannings- og helseinstitusjoner, prester og forstandere i tros- og livssynssamfunn skal på forespørsel fra Forsvaret og uten hinder av lovpålagt taushetsplikt gi opplysninger som nevnt i første ledd, om personer som er knyttet til dem eller registrert hos dem. Det kan ikke kreves betaling for slike opplysninger. Opplysningene i første ledd bokstav a til c kan gis fra det året personene fyller 17 år.

§ 64 andre ledd skal lyde:

Forvaltningsloven §§ 16, 17 og 21 og kapittel V og VI gjelder ikke ved behandlingen av disiplinærsaker etter §§ 65 til 83.

Nåværende andre ledd blir nytt tredje ledd.

Kapittel 8 skal lyde:

Kapittel 8 Refselse og straff

§ 65 *Hvilke handlinger det kan ilegges refselse for*

Den som overtrer eller forsømmer militære tjenesteplikter som følger av lov, reglement, instruks, direktiv, forskrift eller rettmessig ordre, kan refses disiplinært.

Det samme gjelder den som overtrer eller forsømmer seg mot militær skikk og orden.

Refselse kan også ilegges den som gjør seg skyldig i andre straffbare forhold

- a. *på militært område,*
- b. *overfor tjenestepliktige, jf. § 2 første ledd*
- c. *mot eller ved bruk av militært materiell.*

§ 66 *Grunnvilkår for straffansvar i disiplinærsaker*

Grunnvilkårene for straffansvar etter straffeloven kapittel 3 gjelder tilsvarende i disiplinærsaker med de unntak som følger av paragrafen her.

Forsøk kan refses uavhengig av lovbruddets strafferamme.

Refselse kan ilegges for forsettlig og uaktsomme forhold.

§ 67 Hvem som kan ilegges refselse

Refselse kan ilegges tjenestepiktige, jf. § 2 første ledd.

Refselse kan også ilegges krigsfanger med de særregler som følger av Genève-konvensjonen 12. august 1949 om behandling av krigsfanger, og overfor den som omfattes av lov 17. mars 1916 om straffebestemmelser for utenlandske militærpersoner som er internert her i riket under krig mellom fremmede magter.

Med unntak av det som gjelder i krig eller når krig truer, jf. § 82, kan sivilt ansatte i Forsvaret ikke ilegges refselse.

§ 68 Disiplinærbestemmelsenes virkeområde i tid

Refselse kan ilegges for forhold som finner sted i tjenestetiden.

Utenfor tjenestetiden kan refselse brukes når det gjelder

- forhold som kan straffes etter § 84
- overtredelse av militær straffelov § 34
- forhold utvist mens vedkommende på offentlig sted eller militært område lovlig var iført militær uniform
- unnlatelse av å besvare tjenstlige henvendelser om forhold oppstått i tjenestetiden
- bruk av utlevert militær bekledning, effekter eller utstyr i strid med militære bestemmelser.

Adgangen til å legge refselse faller bort to år etter det refsbare forholdet.

§ 69 Refselsesmidlene

Som refselsesmiddel kan brukes

- irettesettelse
- overtredelsesgebyr
- frihetsinnskrenkning.

Overtredelsesgebyret fastsettes på grunnlag av tjenestetillegget som gjelder for menig inne til førstegangstjeneste. Overtredelsesgebyret kan kreves inn ved trekk i tjenestetillegg, dimisjonsgodtgjørelse eller lønn.

Refselsesvedtak som går ut på overtredelsesgebyr og som ikke blir brakt inn for domstolene ved søksmål, jf. § 77, har samme virkning som en rettskraftig dom og kan fullbyrdes etter reglene for dommer.

Frihetsinnskrenkning består i forbud mot til visse tider av døgnet eller hele døgnet å

- gå utenfor leiren eller annet nærmere avgrenset område eller fartøy for et tidsrom av inntil 30 dager
- forlate et fartøy for bestemte landgangsturer innen samme tidsrom.

Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om refselsesmidlene, blant annet om gjennomføringen av frihetsinnskrenkningen, de maksimale grensene for

overtredelsesgebyr, utmålingen og trekk i tjenestetillegg, dimisjonsgodtgjørelse eller lønn ved innkreving av overtredelsesgebyr.

§ 70 Plikt til å forelegge forhold for påtalemyndigheten

Forhold som kan kvalifisere til straff, skal etter nærmere retningslinjer fra riksadvokaten forelegges påtalemyndigheten for avgjørelse av om det skal iverksettes etterforskning.

Plikten til å forelegge forhold for påtalemyndigheten ligger til militære sjefer med disiplinærmyndighet og sivilt ansatte ledere i Forsvaret med tilsvarende funksjon.

Dersom det er grunn til å anta at både straff og refselse kan være en aktuell reaksjon mot samme forhold, må disiplinærmyndigheten i samråd med påtalemyndigheten avklare om forholdet skal forfølges strafferettslig, disiplinært eller begge deler.

§ 71 Hvem som har disiplinærmyndighet

Enhver offiser som fast eller for tilfellet fører kompanisjefs eller tilsvarende eller høyere kommando, har myndighet til å legge undergitt personell refselse.

Disiplinærmyndighet kan ikke delegeres.

Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om hvem som har begrenset og full disiplinærmyndighet.

§ 72 Plikt til å sørge for at saken er tilstrekkelig opplyst

Den som utøver disiplinærmyndighet, skal sørge for at saken er tilstrekkelig opplyst før det avgjøres om refselse skal ilegges. Det kreves klar sannsynlighetsovervekt for de faktiske omstendigheter som ligger til grunn for et vedtak om å legge en refselse.

Før refselse ilegges, skal den som disiplinærundersøkelsen er rettet mot, gjøres kjent med de opplysninger som foreligger om det aktuelle forholdet. Vedkommende skal også gis adgang til å forklare seg muntlig eller skriftlig og oppgi bevis.

Første og andre ledd gjelder også ved Klagenemnda for disiplinærsaker i Forsvarets klagebehandling etter loven her.

§ 73 Rett til bistand

Ut over det som følger av forvaltningsloven § 12, har den som disiplinærundersøkelsen retter seg mot, rett til å la seg bistå av tillitsvalgt eller en tjenestepiktig i tjeneste. Valget av bistandsperson må ikke vesentlig forsinke saken.

Første ledd gjelder også ved Klagenemnda for disiplinærsaker i Forsvarets klagebehandling etter loven her. Nemnda kan beslutte om det på Forsvarets bekostning skal oppnevnes advokat til å bistå klageren.

§ 74 Underretning om avgjørelse og klageadgang

Den disiplinærundersøkelsen har rettet seg mot, skal uten opphold underrettes om avgjørelsen i saken. Dersom det er en personlig fornærmet i saken, skal også vedkommende underrettes om avgjørelsen i saken.

Dersom avgjørelsen går ut på refselse, skal den refsede underrettes om klageadgangen og klagefristen.

Dersom forholdet vil bli forelagt påtalemyndigheten, skal den som disiplinærundersøkelsen har rettet seg mot, underrettes om dette med mindre det vil kunne være til hinder for oppklaring av saken. Dersom det er en personlig fornærmet i saken, skal også vedkommende på samme vilkår underrettes om dette.

Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om avgjørelsen og hvordan underretningen skal gjennomføres, inkludert om bruk av elektronisk kommunikasjon.

§ 75 Adgang til å oppheve og omgjøre en avgjørelse i saken

Offiser som har ilagt en refselse, kan innen tre måneder fra ileggelsen oppheve eller omgjøre refselsen, dersom det viser seg at vedtaket er uriktig, eller det på grunn av etterfølgende omstendigheter er urimelig at det blir stående.

Den refsende sjefs foresatte kan oppheve eller omgjøre avgjørelsen i saken innen tre måneder fra den undergitte sjefen tok en avgjørelse i saken.

Adgangen til omgjøring etter første og andre ledd faller bort når klage over refselsen er sendt til klagenemnda etter § 76.

Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om adgangen til å oppheve og omgjøre en avgjørelse i saken.

§ 76 Klage til Klagenemnda for disiplinærsaker i Forsvaret

Den som er ilagt en refselse, kan klage på refselsen til Klagenemnda for disiplinærsaker i Forsvaret. Vedkommende må fremsette klagen innen to virkedager etter å ha blitt underrettet om vedtaket. Klagen fremsettes for den som har ilagt refselsen (den refsende sjef). Dersom den refsende sjef ikke tar klagen til følge, sender vedkommende saken til klagenemnda.

En personlig fornærmet i en disiplinærsak som ikke blir avgjort med refselse, har samme klageadgang til klagenemnda som den undersøkelsen har rettet seg mot og på de samme vilkår, jf. første ledd.

Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om klagen, klagebehandlingen og klagenemnda.

§ 77 Særskilte begrensninger i adgangen til å bringe en disiplinærsak inn for domstolene

Søksmål etter tvisteloven kan bare reises når klageadgangen er uttømt. Søksmål må være reist innen to måneder etter at den refsede fikk underretning om avgjørelsen og om fristen for å reise søksmål.

Søksmål har ikke oppsettende virkning for iverksetting av refselsen, jf. § 79.

§ 78 Begrensninger som følger av folkeretten eller avtale

Utøvelsen av disiplinærmyndigheten skjer med de begrensninger som er anerkjent i folkeretten eller følger av avtale med fremmed stat eller med en internasjonal organisasjon.

Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om utøvelsen av disiplinærmyndighet etter første ledd.

§ 79 Iverksetting av refselse

Et endelig vedtak om refselse skal iverksettes uten opphold. Iverksetting kan skje senest tre måneder etter at vedtaket ble endelig.

Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om unntak fra første ledd første punktum.

§ 80 Erstatning

Blir en refselse opphevet, skal den refsede ha erstatning av staten for det økonomiske tapet vedkommende måtte ha lidt.

Blir en refselse som medfører frihetsinnskrenkning opphevet etter at den er gjennomført, kan det gis oppreisning.

Erstatning tilkjennes ikke når vedkommende ved tilståelse eller på annen måte ved eget forsettlig forhold har fremkalt disiplinærundersøkelsen.

Har den refsede medvirket til skaden på en måte som kan legges vedkommende til last, kan erstatningen settes ned eller falle helt bort.

Erstatningsspørsmålet avgjøres av departementet.

§ 81 Rådgivning, tilsyn og kontroll

De militære sjefer skal bistås av Forsvarets jurister ved utøvelsen av disiplinærmyndigheten.

Enhver sjef skal føre tilsyn med sine undergittes utøvelse av disiplinærmyndigheten.

Forsvaret skal gjennomføre legalitetskontroll av ilagte refselser og føre en sentral oversikt over disse.

Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om rådgivning, tilsyn og kontroll.

§ 82 Særregler i krig eller når krig truer

I krig kan refselse anvendes mot enhver som kan straffes etter militær straffelov § 9, i tillegg til personer som

nevnt i § 67. Det samme gjelder når krigstruer, for personer i de avdelinger som er under styrkeoppbygging.

I tilfeller som nevnt i første ledd kan frihetsinnskrenkning innebære frihetsberøvelse, forutsatt derogasjon fra den europeiske menneskerettskonvensjon artikkel 5, jf. artikkel 15.

I tilfeller som nevnt i første ledd gjelder ikke bestemmelsene i § 76 om klagenemnd. Den refsende sjefs nærmeste foresatte er klageinstans. De øvrige reglene for klagebehandlingen ved klagenemnda gjelder så langt de passer.

Bestemmelsen i første, andre og tredje ledd gjelder også i de tilfeller hvor Kongen har truffet bestemmelse i medhold av straffeprosessloven § 463 andre ledd.

Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser som gjelder i krig eller når krig truer om begrenset disiplinærmyndighet, økning av satser for overtredelsesgebyr, økning i antall dager frihetsinnskrenkning kan anvendes, saksbehandling for krigsfanger og internerte og forenkling i saksbehandlingen, inkludert om rådgivning, frist for iverksetting og kontroll.

§ 83 Forskrifter i medhold av loven

Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om forholdet til forvaltningsloven, hvilke handlinger det kan ilegges refselse for, skyldkravet, virkeområde i tid, foreleggelsesplikten, opplysningsplikten, rett til bistand og erstatning. Departementet kan i forskrift også gi nærmere bestemmelser om gjennomføring av kapittel 8 i forbindelse med tjenestegjøring ved internasjonale enheter, i internasjonale operasjoner og lignende.

Kongen kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om gjennomføring av kapittel 8 for øvrig.

Nåværende § 66 blir § 84.

I kapittel 9 gjøres følgende endringer:

Nåværende § 67 blir § 85.

Nåværende § 68 blir § 86.

Nåværende § 69 blir § 87.

Nåværende § 70 blir § 88.

II

I militær straffelov 22. mai 1902 nr. 13 gjøres følgende endringer:

§ 4 nr. 4 skal lyde:

4. Civilmilitære Personer i tilsvarende Stillinger med Undtagelse af de ved *Udskrivningsvæsenet* ansatte Tjenestemænd.

§ 9 første ledd nr. 1 skal lyde:

1. alle ved rikets vebnede makt ansatte eller dertil hørende personer;

§ 9 første ledd nr. 3 skal lyde:

3. enhver, som i hvilken som helst egenskap gjør tjeneste ved den vebnede makt eller følger avdeling av samme;

III

I lov 29. juni 1951 nr. 19 om militære rekvisisjoner skal § 16 andre ledd lyde:

Reglene i § 15 annet til fjerde ledd gjelder tilsvarende, likevel slik at reglene i *tvisteloven* § 19-3 fjerde ledd kommer til anvendelse når det ikke er flertall for noe løp.

IV

I lov 21. november 1952 nr. 3 om tjenesteplikt i politiet skal § 6 lyde:

Forsvarsloven kapittel 8 får anvendelse med de avvikelser som etter Kongens bestemmelse anses påkrevd av hensyn til tjenesten i politiet.

V

I lov 26. juni 1953 nr. 8 om oppfinnelser av betydning for rikets forsvar skal § 10 lyde:

Den som forsettlig eller uaktsomt overtreders denne lovs § 2, første eller tredje ledd, eller unnlater å gi opplysninger som kreves etter § 4, eller gir ufullstendige eller uriktige opplysninger, eller som overtrer bestemmelser utferdiget med hjemmel i § 6, annet ledd, eller § 7, første ledd, straffes med bøter eller fengsel inntil 1 år hvis ikke forholdet rammes av et strengere straffebud. Medvirkning straffes ikke.

VI

I lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker gjøres følgende endringer:

Overskriften til tiende del skal lyde:

Tiende del. Straffesaker med tilknytning til Forsvaret

Kapittel 33 skal lyde:

Kap 33. Straffesaker med tilknytning til Forsvaret

§ 463

Straffesaker med tilknytning til Forsvaret følger lovens alminnelige regler med de unntak som følger av denne del. Sakene behandles i fred og i krig ved de alminnelige domstoler.

Kongen kan bestemme at krigstidsbestemmelsene i militær straffelov og i forsvarsloven kapittel 8 helt eller delvis skal kunne anvendes ved handlinger foretatt av

norsk militært personell i internasjonale operasjoner eller i annen internasjonal innsats.

§ 464

Militærpolitiet, offiserer og befal kan etterforske de straffesaker som fremgår av lov om politimyndighet i forsvaret § 5.

Personer som nevnt i første ledd likestilles med polititjenestemenn ved etterforskning og bruk av tvangsmidler.

Påtalemyndigheten kan i etterforskningen gi pålegg til personer som nevnt i første ledd.

§ 465

I saker som gjelder overtredelse av militær straffelov § 34, jf. § 95 eller § 35, jf. § 96 og hvor tiltalte ikke er til stede, kan hovedforhandling i krig fremmes etter reglene i § 281 uten hensyn til den straff som vil bli påstått idømt, eller etter § 336 andre ledd uten hensyn til den straff som er idømt.

§ 466

Riksadvokaten utpeker et antall tjenestepersoner i påtalemyndigheten som skal ha ansvar for å behandle straffesaker med tilknytning til Forsvaret når riket er i krig eller krig truer eller rikets selvstendighet eller sikkerhet er i fare.

Slikt utpekt personell har etter søknad fra riksadvokaten fritak fra tjeneste i Forsvaret ved krig, når krig truer og ved styrkeoppbygging.

§ 467

Kongen kan for straffesaker med tilknytning til Forsvaret gi forskrift om

- a. påtalemyndighetens behandling av slike saker
- b. særskilt verneting
- c. fagkyndige meddommere
- d. adgangen til å sette rett i utlandet.

Kapittel 34, 35 og 36 oppheves.

VII

Lov 20. mai 1988 nr. 32 om militær disiplinærmyndighet oppheves.

VIII

I lov 13. juni 1997 nr. 42 om kystvakten gjøres følgende endringer:

§ 9 første ledd bokstav c oppheves.

§ 35 femte ledd skal lyde:

For øvrig gjelder bestemmelsene om arrest i *twisteloven kapittel 32 og 33* tilsvarende for hefte etter denne paragraf så langt de passer.

IX

1. Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. De enkelte bestemmelsene kan settes i kraft til ulik tid.
2. Kongen kan gi nærmere overgangsregler.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 3, debattert 9. november 2023

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Lov om militær politimyndighet (militærpolitiloven) (Innst. 33 L (2023–2024), jf. Prop. 134 L (2022–2023))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

lov

om militær politimyndighet (militærpolitiloven)

Kapittel 1. Innledende bestemmelser

§ 1 Formål

Loven skal ivareta Forsvarets behov for sikkerhet, disiplin, ro og orden. Den skal også legge til rette for samarbeid mellom politiet og personell med militær politimyndighet, og ivareta grunnleggende krav til kvalitet i straffesaksbehandlingen.

§ 2 Forholdet mellom politiet og personell med militær politimyndighet

(1) Bestemmelsene i loven her gjør ingen innskrenkninger i politiets ansvar og oppgaver.

(2) Ved samarbeid med sivil politimyndighet er militær politimyndighet underordnet denne, med mindre noe annet er besluttet etter beredskapsloven § 6.

(3) Når det utøves militær politimyndighet utenfor militært område, skal dette så langt det er mulig varsles stedlig politi.

(4) Politiet og personell med militær politimyndighet har gjensidig plikt til å yte hverandre nødvendig bistand innenfor rammene av loven her.

§ 3 Virkeområde

(1) Bestemmelsene i loven her gjelder også i utlandet overfor militært personell og andre som er tilsatt i Forsvaret, når disse er i utlandet på grunn av tjenesten.

(2) Loven gjelder med de begrensninger som er anerkjent i folkeretten eller følger av overenskomst med fremmed stat.

Kapittel 2. Avgrensning av den militære politimyndigheten

§ 4 Hvem som har militær politimyndighet, hvor og overfor hvem den gjelder

(1) Militærpoliti, befal, offiserer og militære vakter har militær politimyndighet overfor enhver som

- a. befinner seg på militært område
- b. befinner seg i et område som er i umiddelbar nærhet til militært område, når det er nødvendig for å beskytte formål som angitt i § 1
- c. befinner seg i et forbudsområde etter sikkerhetsloven § 7-5 eller på annet sted der adgang er forbudt eller begrenset etter sikkerhetsloven § 7-5 bokstav a til c, dersom forbudet er fastsatt av forsvarshensyn
- d. opptrer i strid med forbud gitt i medhold av lov 21. juni 2017 nr. 88 om informasjon om bestemt angitte områder, skjermingsverdige objekter og bunnforhold, dersom forbudet er fastsatt av forsvarshensyn.

(2) Utenfor områdene som følger av første ledd, har militærpolitiet militær politimyndighet overfor personer som kan ilegges refselse etter forsvarsloven, og overfor utenlandsk militært personell og følgepersonell til den utenlandske styrken.

(3) Utenfor områdene som følger av første ledd, har befal og offiserer militær politimyndighet overfor underordnet personell, men likevel slik at myndigheten som hovedregel skal utøves av den foresatte.

(4) Utenfor områdene som følger av første ledd, kan militærpoliti, befal og offiserer gi pålegg om fjerning eller bortvise eller fjerne personer som er til hinder for lovlig militær aktivitet eller setter slik aktivitet i fare.

§ 5 Militært område og umiddelbar nærhet til militært område

(1) Med militært område menes

- a. et område som Forsvaret har rådighet over og som ved kunngjøring, skilting, inngjerding eller på annen måte er angitt som militært område
- b. et område der det under feltøvelser eller militære operasjoner etableres leir, bivuakk, stilling, kommandoplass, logistikkpunkt eller lignende
- c. militært fartøy, luftfartøy, kjøretøy eller annet transportmiddel

- d. sivilt eid fartøy, luftfartøy, kjøretøy eller annet transportmiddel som i sin helhet disponeres av Forsvaret til militære formål
- e. et område som er erklært som midlertidig militært område etter andre ledd
- f. et område eller et objekt som sikres av militære styrker når riket er i krig eller krig truer eller rikets selvstendighet eller sikkerhet er i fare.

(2) Departementet kan erklære et midlertidig militært område etter første ledd bokstav e når det er nødvendig og forholdsmessig av hensyn til rikets sikkerhet, beredskap, forsvarshensyn eller for å legge til rette for sikkerheten under militære operasjoner og øvelser. Departementet fastsetter i forskrift nærmere regler om erklæring av midlertidige militære områder, herunder unntak fra forvaltningslovens kapittel VII om forhåndsvarsling og kunngjøring.

(3) Militært område skal avgrenses med inngjerding eller annen fysisk avgrensning, eller angis ved kunngjøring, skilting eller merking som gjør det synlig for allmennheten at området er militært, så langt det er praktisk mulig og ikke anses utilrådelig av sikkerhetshensyn.

(4) Umiddelbar nærhet til militært område omfatter vei som hovedsakelig tjener som adkomst til militært område, og andre steder som ligger så nært et militært område etter første ledd, at aktivitet kan forstyrre sikkerhet, disiplin, ro eller orden på militært område. Ved vurderingen av hva som utgjør umiddelbar nærhet til militært område, skal det blant annet legges vekt på trusselnivået generelt, den mulige trusselens art og grad, bebyggelsestetthet, topografi, kontrollhensyn og muligheten for inngripen fra sivilt politi.

(5) Utenfor faste militære områder skal det tas særlig hensyn til sivilbefolkningen. Dersom militær aktivitet vesentlig fortrenger sivil aktivitet i området, skal det militære området i fredstid opprettes ved erklæring etter andre ledd.

Kapittel 3. Nærmere om hvem som har militær politimyndighet

§ 6 Militærpoliti

(1) Militært personell som er sertifisert som militærpoliti av Forsvaret, har militær politimyndighet etter loven her når de er i tjeneste som militærpoliti.

(2) Forsvarssjefen fastsetter krav til utdanning og sertifisering av personell i militærpolitiet og gir instruks for utøvelse av militærpolititjenesten etter loven her.

§ 7 Befal og offiserer

(1) Befal og offiserer som er i tjeneste har militær politimyndighet etter loven her.

(2) Hvem som er befal og offiser, følger av de til enhver tid gjeldende personellordninger i Forsvaret.

§ 8 Militære vakter

(1) Militære vakter har militær politimyndighet etter loven her når de utøver vakttjeneste. Myndigheten er begrenset til objektet eller området de er satt til å bevokte.

(2) En sivil vakt for militær installasjon kan også regnes som en militær vakt når vakten er ansatt i Forsvaret og har en militær sjef. Myndigheten er begrenset til objektet eller området vakten er satt til å bevokte.

Kapittel 4. Håndhevelse og utøvelse av militær politimyndighet

§ 9 Generelle regler for utøvelsen av militær politimyndighet

(1) Personell med militær politimyndighet har i overensstemmelse med det som er angitt i § 4 rett og plikt til å gripe inn for å ivareta sikkerhet, disiplin, ro og orden og for å avverge eller stanse lovbrudd.

(2) Personell med militær politimyndighet skal fortrinnsvis søke å løse sine oppgaver etter loven her gjennom opplysning, råd, advarsel, pålegg eller ved iverksettning av forebyggende eller regulerende tiltak.

(3) Personell med militær politimyndighet skal ikke ta i bruk sterkere midler uten at svakere midler forgjeves har vært forsøkt eller må antas å være utilstrekkelige eller uhensiktsmessige. Midlene som anvendes må være nødvendige og stå i forhold til situasjonens alvor, tjenestehandlingens formål og omstendighetene for øvrig.

(4) Personell med militær politimyndighet skal opptre saklig, upartisk og med omtanke for personers integritet slik at den som er gjenstand for inngrep, ikke utsettes for belastning i større grad enn gjennomføringen av tjenestehandlingen krever.

(5) Personell med militær politimyndighet kan anvende makt under tjenesteutøvelsen i den utstrekning det er nødvendig og forsvarlig. Maktbruken må stå i forhold til situasjonens alvor, tjenestehandlingens formål og omstendighetene for øvrig.

(6) Utenfor faste militære områder skal personell som utøver militær politimyndighet i fredstid ta særlig hensyn til sivile.

(7) På forespørsel skal personell med militær politimyndighet legitimere seg med militært tjenestebevis.

§ 10 Håndhevelse av militær politimyndighet

(1) Personell med militær politimyndighet kan gripe inn på et sted eller overfor en person eller virksomhet som angitt i § 4 for å

- a. stanse forstyrrelser av ro og orden eller når omstendighetene gir grunn til å frykte slike forstyrrelser
- b. opprettholde eller gjenopprette den militære disiplinen
- c. ivareta enkeltpersoners eller Forsvarets sikkerhet
- d. avverge eller stanse lovbrudd.

(2) Ved håndhevelse etter første ledd kan personell med militær politimyndighet blant annet regulere ferdselen, forby eller begrense opphold i bestemte områder, visitere person, bagasje eller transportmiddel, uskadeliggjøre eller ta farlige gjenstander i forvaring, avvise, bortvise, fjerne eller anholde personer eller påby aktivitet eller virksomhet stanset, endret eller fjernet.

§ 11 Vilkår for bruk av skytevåpen under utøvelse av militær politimyndighet

(1) Skytevåpen kan brukes under utøvelse av militær politimyndighet når det er absolutt nødvendig og hvor lempeligere midler forgjeves har vært forsøkt eller åpenbart ikke vil føre frem, i situasjoner hvor

- a. personell med militær politimyndighet selv eller andre trues med eller utsettes for en grov voldshandling eller annen grov integritetskrenkelse, og bruk av våpen fremstår som nødvendig for å hindre tap av menneskeliv eller alvorlig personskade
- b. det anses påkrevd å pågripe eller stanse person som anses som særlig farlig for menneskers liv eller helse, eller som alvorlig truer rikets sikkerhet, forsvar, beredskap eller grunnleggende nasjonale interesser.

(2) I situasjoner som nevnt i første ledd kan skytevåpen også brukes til å forstyrre eller avlede en gjerningsperson.

(3) Skytevåpen kan brukes under utøvelse av militær politimyndighet til å beskadige eller gjøre ubrukelig en farlig gjenstand eller et objekt som utgjør en fare for sikkerheten, når svakere midler forgjeves har vært forsøkt eller må antas å være utilstrekkelige eller uhensiktsmessige.

§ 12 Plikt til å følge pålegg

(1) Enhver plikter å etterkomme pålegg fra personell som utøver militær politimyndighet etter bestemmelsene i loven her.

(2) Kunngjøring, skilt eller oppslag på stedet om adgangsbegrensninger eller adgangsforsbud ved militært område, likestilles med et pålegg gitt av militær politimyndighet etter første ledd.

§ 13 Avhenting

Den som rettsstridig forlater, blir borte fra eller unnlater å møte opp et sted der vedkommende har en mili-

tær plikt til å være til stede, kan avhentes av politiet, militærpolitiet, offiser eller befal.

§ 14 *Innbringelse*

(1) Personell med militær politimyndighet kan innbringe til et egnet lokale den som

- a. ikke etterkommer pålegg fra personell med militær politimyndighet om å fjerne seg fra et sted som nevnt i § 4 første ledd når omstendighetene gir rimelig grunn til å frykte for forstyrrelse av sikkerheten, den alminnelige ro og orden eller den lovlige ferdsel
- b. på et sted som nevnt i § 4 første ledd ikke oppgir navn, fødselsdato, stilling og bopel når personell med militær politimyndighet forlanger det, eller som gir slike opplysninger som det er grunn til å tvile på riktigheten av
- c. uten lovlig adgang treffes på sted underlagt adgangstreksjoner eller adgangsforbud og bortvisning ikke anses tilstrekkelig
- d. treffes på eller ved et sted der det må antas å være begått et lovbrudd umiddelbart forut
- e. forstyrrer offentlig ro eller orden utenfor militært område og dets umiddelbare nærhet, dersom vedkommende er militært personell i tjeneste, på reise til eller fra tjeneste, eller som er iført militær uniform på offentlig sted.

(2) Innbrakte personer som er uten tilknytning til Forsvaret, skal overlates til politiet omgående dersom bortvisning ikke er tilstrekkelig.

(3) Innbringelsen skal være så hensynsfull som omstendighetene tillater.

(4) Ingen må holdes tilbake lenger enn nødvendig etter paragrafen her og ikke ut over fire timer.

§ 15 *Visitasjon*

(1) Personell med militær politimyndighet kan visitere for å bringe en persons identitet på det rene dersom personen nekter å oppgi navn, fødselsdato, stilling og bopel eller når det er grunn til mistanke om at opplysningene er uriktige og vedkommende påtreffes i et område som angitt i § 4 første ledd. Personell med militær politimyndighet kan også visitere dersom det er et behov for å fastslå identitet i situasjoner som omfattes av §§ 13, 16, 17 og 18.

(2) Personell med militær politimyndighet kan visitere enhver som blir avhettet, fjernet, anholdt eller innbrakt for å søke etter våpen, ammunisjon, andre farlige gjenstander eller utstyr for ulovlig informasjonsinnhenting.

(3) Personer som blir innbrakt eller satt i arrest, kan fratras alle gjenstander som er egnet til å skade vedkommende selv eller andre eller som antas å utgjøre bevis for

et lovbrudd. Dersom den innbraktes tilstand eller forholdene i arresten tilsier det, kan vedkommende også fratras penger og andre gjenstander slik at de ikke blir ødelagt eller kommer bort.

(4) Personell med militær politimyndighet kan ta gjenstander som nevnt i annet og tredje ledd, i forvaring. Med mindre gjenstandene kan beslaglegges med hjemmel i lov, skal de leveres tilbake til besitteren når formålet med forvaringen opphører.

§ 16 *Inngrep overfor berusede personer*

(1) Personell med militær politimyndighet kan avvise, stanse, bortvise eller innbringe enhver person som de har politimyndighet over og som på grunn av beruselse forårsaket av alkohol eller andre berusende eller bedøvende midler forstyrrer den alminnelige ro og orden, utgjør en fare for sikkerheten, den lovlige ferdsel, forulemper andre eller volder fare for seg selv eller andre.

(2) Innbrakte personer som er uten tilknytning til Forsvaret, skal omgående overlates til politiet dersom bortvisning ikke er tilstrekkelig.

(3) Den som blir innbrakt etter første ledd, skal holdes under oppsyn og kan settes i arrest.

(4) Ingen må holdes i arrest lenger enn nødvendig, og ikke i noe tilfelle lenger enn til vedkommende er blitt edru.

(5) Dersom den innbrakte på grunn av beruselsen er ute av stand til å ta vare på seg selv, skal det straks vurderes å overføre vedkommende til sykehus, legevakt eller avrusingsstasjon. Finner slik overføring ikke sted, skal vedkommende ha tilsyn i arresten, fortrinnsvis av medisinsk personell.

(6) Når det er grunn til å tro at den som er innbrakt, har hodeskade, indre skade eller betydelig kroppsskade, eller helsetilstanden for øvrig er slik at helsetilsyn anses nødvendig, skal det straks tilkalles lege eller annet helsepersonell.

(7) I påvente av overføring til sykehus mv. eller gjennomføring av lege- eller helsetilsyn, skal den som er innbrakt, ha skjerpel tilsyn.

(8) Dersom den som er innbrakt ber om det, skal det formidles kontakt med lege eller annet helsepersonell.

§ 17 *Hjelp til syke mv.*

(1) Personell med militær politimyndighet skal hjelpe eller sørge for hjelp til personer som ikke er i stand til å ta vare på seg selv, når foresatte i Forsvaret, pårørende eller andre ansvarlige ikke er til stede og kan ta seg av dem. Personell med militær politimyndighet skal i slike tilfeller straks tilkalle medisinsk bistand dersom en persons helsetilstand gir grunn til å anta at medisinsk hjelp kan være nødvendig.

(2) Når det er åpenbar grunn til å frykte at en person som personell med militær politimyndighet må ta hånd om etter første ledd, kan være til fare for seg selv eller andre, kan vedkommende tas i midlertidig forvaring inntil betryggende plassering er funnet eller personen er overlevert til politiet. Forvaringen skal være så kort som mulig og ikke overstige 24 timer.

§ 18 Foreløpig arrest

(1) Den som blir avhentet etter § 13, kan settes i foreløpig arrest, med mindre personen straks kan overleveres til sine militært foresatte. Det samme gjelder den som sannsynligvis vil forsøke å forlate tjenestestedet uten gyldig grunn, og den som setter sikkerheten på militært område i fare.

(2) Når noen skal settes i foreløpig arrest, skal den nærmeste foresatte med disiplinærmyndighet snarest mulig underrettes.

(3) Foreløpig arrest skal være så kort som mulig og ikke overstige 24 timer.

(4) Departementet fastsetter i forskrift nærmere regler om foreløpig arrest, gjennomføringen av den og krav til arrestlokaler.

§ 19 Militær inspeksjon

(1) For å forebygge hendelser som kan true sikkerheten og for å opprettholde ro, orden og disiplin kan personell med militær politimyndighet, uten at det foreligger konkret mistanke mot enkeltpersoner om lovbrudd, gjennomføre inspeksjon av følgende:

- a. militære forlegninger og ethvert rom på militært område
- b. militære transportmidler
- c. kjøretøy, luftfartøy eller fartøy ved inn- og utpassering av militært område eller som befinner seg på militært område
- d. personer ved inn- og utpassering eller personer som befinner seg på militært område
- e. gjenstander, vesker og lignende som bringes inn eller ut av militært område eller som befinner seg på militært område.

(2) Kontroll av en person kan også omfatte kroppsvisitasjon som innebærer en ytre inspeksjon av en persons kropp med formål å avdekke gjenstander som er plassert utenpå kroppen, eller som er gjemt i klærne.

(3) Personer som nekter å bli kontrollert ved innpassering til militært område, kan nektes adgang eller bortvises.

(4) Dersom det under inspeksjon blir funnet en gjenstand som er uønsket på militært område, skal eieren eller besitteren av gjenstanden pålegges å fjerne den fra militært område. Dersom eieren eller besitteren ikke

lar seg identifisere eller ikke vil fjerne gjenstanden, kan den inndras.

(5) Dersom den som gjennomfører inspeksjonen, finner en gjenstand eller avdekker forhold som kan knyttes til et antatt lovbrudd, skal gjenstanden behandles etter reglene i straffeprosessloven.

(6) Dersom det under gjennomføring av militær inspeksjon fremkommer rimelig grunn til å anta at en person har begått et lovbrudd eller forsøk på et lovbrudd, kan personen holdes tilbake, eller innbringes i tråd med § 14. Dersom personen er sivil, skal vedkommende snarest mulig overlates til politiet.

(7) Beslutningen om militær inspeksjon eller at militær inspeksjon er gjennomført skal nedtegnes, med mindre inspeksjonen skjer som ledd i en fast innarbeidet praksis for eksempel knyttet til adgangskontroll eller daglig inspeksjon av forlegninger eller rom.

(8) Forsvarssjefen gir nærmere bestemmelser om hvem som kan beslutte militær inspeksjon, kravene til den og hvordan den skal gjennomføres.

§ 20 Trafikkrelaterte bestemmelser

(1) Militærpolitiet kan gjennomføre trafikk kontroll etter vegtrafikkloven § 10 på områdene som fremgår av § 4 første ledd.

(2) Militærpolitiet kan foreta alkotest (foreløpig blåseprøve) og foreløpig test for andre berusende eller bedøvende midler etter vegtrafikkloven § 22 a av enhver som fører motorvogn på et område som fremgår av § 4 første ledd. På samme måte kan militærpolitiet foreta alkotest (foreløpig blåseprøve) og foreløpig test for andre berusende eller bedøvende midler av fører og mannskap på militært kjøretøy, fartøy og luftfartøy uavhengig av sted.

(3) Utenfor områdene som nevnt i § 4 første ledd, kan militærpolitiet gjennomføre trafikk kontroll av kjøretøy som Forsvaret eier eller disponerer og overfor føreren og mannskapet. Tilsvarende gjelder for militært fartøy eller luftfartøy.

(4) Utenfor områdene som nevnt i § 4 første ledd, kan militærpolitiet dirigere trafikk etter vegtrafikkloven § 9 når dette er nødvendig av militære hensyn.

Kapittel 5. Etterforskning

§ 21 Militære etterforskere

Med militære etterforskere menes etterforskere ved militærpolitiets spesialiserte etterforskningsenheter.

§ 22 Hva militære etterforskere kan etterforske

- (1) Militære etterforskere kan etterforske
  - a. overtredelser av loven her, militær straffelov og forsvarsloven

- b. andre lovbrudd som bestemt av riksadvokaten, dersom lovbruddet er begått i eller i anledning tjenesten på militært område, overfor militært personell eller mot eller ved bruk av militært materiell på militært område
- c. andre lovbrudd etter beslutning fra påtalemyndigheten.

(2) Militære etterforskere kan også foreta innledende etterforskningskritt for å hindre at bevis går tapt ved ethvert annet lovbrudd som er begått på et sted eller av en person som nevnt i § 4 første ledd.

(3) Ved vurderingen av om og i hvilket omfang militære etterforskere skal etterforske et lovbrudd, skal det blant annet legges vekt på om handlingen har hatt kroppsskade eller død til følge, om bruk av militære etterforskere er egnet til å svekke tilliten til habiliteten, om en sivil part er skadelidende og sakens art og omfang for øvrig.

§ 23 Forholdet mellom militære etterforskere og påtalemyndigheten

(1) Militære etterforskere er underlagt påtalemyndigheten under etterforskning. Med mindre annet er bestemt, er dette stedlig påtalemyndighet i politiet.

(2) Påtalemyndigheten kan gi pålegg til militære etterforskere. I forbindelse med innledende undersøkelser, bevissikring og gjennomføring av tvangstiltak, kan påtalemyndigheten gi pålegg til alt personell med militær politimyndighet, som da har samme adgang som politiet til å motta bevis som er undergitt taushetsplikt.

§ 24 Bistand til etterforskning fra befal og offiserer

Befal og offiserer kan foreta bevissikring og innledende undersøkelser når påtalemyndigheten gir pålegg om det. De kan også bistå i etterforskning under politifaglig ledelse av en militær etterforsker.

Kapittel 6. Straff

§ 25 Straff

(1) Den som forsettlig eller uaktsomt unnlater å etterkomme pålegg fra personell med militær politimyndighet etter § 12, eller forsettlig eller uaktsomt hindrer eller setter seg til motverge mot lovlig avhenting etter § 13, innbringelse etter § 14, visitasjon etter § 15, inngrep overfor berusede personer etter § 16, foreløpig arrest etter § 18, militær inspeksjon etter § 19 eller trafikkrelaterte tiltak etter § 20, kan straffes med bot eller fengsel inntil 6 måneder.

(2) Forsøk eller medvirkning kan straffes på tilsvarende vis.

Kapittel 7. Utenlandske militære styrker i Norge

§ 26 Utenlandske militære styrker i Norge

(1) Avtale mellom partene i Traktat for det nordatlantiske område om status for deres styrker av 19. juni 1951 (NATO SOFA) artikkel VI og VII gjelder som norsk lov. Tilsvarende gjelder for avtale mellom de stater som er parter i Traktat for det nordatlantiske område og de øvrige deltakerstater i Partnerskap for fred, om status for deres styrker av 19. juni 1995 (NATO Pfp SOFA).

(2) Etter NATO SOFA artikkel VII nr. 10, eller etter NATO Pfp SOFA, skal besøkende styrkes militære enheter eller avdelinger ha rett til å treffe nødvendige og forholdsmessige tiltak for å opprettholde orden og sikkerhet innenfor alle områder på leirer, anlegg og andre militære områder som de bruker etter avtale med norske myndigheter. Slike tiltak kan blant annet innebære å utøve ID-, adgangs-, utstys-, atferdskontroll, og å bortvise uvedkommende.

(3) Utenfor områder som nevnt i andre ledd skal slik militærpolitimyndighet bare anvendes etter avtale med og i samarbeid med norske myndigheter, og bare så langt det er nødvendig for å opprettholde disiplin og orden blant styrkens medlemmer.

(4) Følgende beføyelser kan tildeles utenlandske styrker etter vedtak fattet av Forsvarsdepartementet:

- a. Utenfor militært område og dettes umiddelbare nærhet kan utenlandsk militærpoliti få tildelt adgang til å dirigere trafikk som del av en flernasjonalt militærpolitistyrke, som ledes av norsk militærpoliti og er i et underordnet kommandoforhold til disse.
- b. Etter anmodning fra politiet kan militær politimyndighet tildeles utenlandsk militærpoliti, befal og militære vakter i fredstid, for å forestå vakthold på definerede objekter under ledelse av norsk militærpoliti.
- c. Besøkende styrkers militærpoliti, befal og militære vakter kan bortvise personer som er til hinder for lovlige militære besøk, operasjoner, eller øvelser.

Kapittel 8. Forskrifter, ikrafttredelse og endringer i andre lover

§ 27 Forskrifter

(1) Kongen kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om militær politimyndighet.

(2) Når riket er i krig eller krig truer eller rikets selvstendighet eller sikkerhet er i fare, kan Kongen gi forskrift som avviker fra bestemmelser gitt i eller i medhold av denne lov.

§ 28 Ikrafttredelse

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. De enkelte bestemmelsene kan settes i kraft til ulik tid.

Fra den tid loven trer i kraft, oppheves lov 20. mai 1988 nr. 33 om politimyndighet i forsvaret.

Kongen kan gi overgangsregler.

§ 29 Endringer i andre lover

Fra den tid loven trer i kraft, gjøres følgende endringer i andre lover:

1. I lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker skal § 464 lyde:

Militære etterforskere kan etterforske de straffesaker som fremgår av militærpolitiloven § 22.

Militære etterforskere likestilles med polititjenestemenn ved etterforskning og bruk av tvangsmidler.

Påtalemyndigheten kan i etterforskningen gi pålegg til militærpolitiet og annet personell med militær politimyndighet.

2. I lov 12. august 2016 nr. 77 om verneplikt og tjeneste i Forsvaret m.m. skal § 65 tredje ledd bokstav a lyde:
  - a. på militært område, *jf. militærpolitiloven § 5*

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 4, debattert 9. november 2023

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Per-Willy Amundsen, Hans Andreas Limi, Silje Hjemdal, Himanshu Gulati, Marius Arion Nilsen, Dagfinn Henrik Olsen, Sylvi Listhaug og Christian Tybring-Gjedde om å nedsette en tverrpolitisk arbeidsgruppe med mål om å etablere en økonomisk opptrappingsplan for Forsvaret (Innst. 24 S (2023–2024), jf. Dokument 8:238 S (2022–2023))

Presidenten: Under debatten er det satt fram to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Hårek Elvenes på vegne av Høyre og Venstre
- forslag nr. 2, fra Christian Tybring-Gjedde på vegne av Fremskrittspartiet og Rødt

Det voteres over forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen, i tråd med Forsvarskommisjonens anbefaling, om å ta initiativ til å

nedsette en tverrpolitisk arbeidsgruppe med mål om å etablere en økonomisk opptrappingsplan for Forsvaret.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Rødt ble med 82 mot 17 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.08.21)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Høyre og Venstre. Forslaget lyder:

«Dokument 8:238 S (2022–2023) – Representantforslag om å nedsette en tverrpolitisk arbeidsgruppe med mål om å etablere en økonomisk opptrappingsplan for Forsvaret – vedlegges protokollen.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre og Venstre ble med 72 mot 27 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.08.43)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:238 S (2022–2023) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Per-Willy Amundsen, Hans Andreas Limi, Silje Hjemdal, Himanshu Gulati, Marius Arion Nilsen, Dagfinn Henrik Olsen, Sylvi Listhaug og Christian Tybring-Gjedde om å nedsette en tverrpolitisk arbeidsgruppe med mål om å etablere en økonomisk opptrappingsplan for Forsvaret – vedtas ikke.

Presidenten: Høyre, Fremskrittspartiet, Rødt og Venstre har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 53 mot 46 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.09.28)

Votering i sak nr. 5, debattert 9. november 2023

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marius Arion Nilsen, Terje Halleland, Helge André Njåstad, Erlend Wiborg, Dagfinn Henrik Olsen, Per-Willy Amundsen, Christian Tybring-Gjedde, Bengt Rune Strifeldt og Himanshu Gulati om styrket suverenitet, sysselsetting og energisikkerhet på Svalbard (Innst. 31 S (2023–2024), jf. Dokument 8:253 S (2022–2023))

Presidenten: Under debatten er det satt fram seks forslag. Det er

- forslagene nr. 1–3, fra Marius Arion Nilsen på vegne av Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti
  - forslagene nr. 4–6, fra Marius Arion Nilsen på vegne av Fremskrittspartiet
- Det voteres over forslagene nr. 4–6, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre kullgruvedrift på Svalbard utover 2025 og om nødvendig skalere driften opp, med målsetting om at kullet først og fremst skal brukes som innsatsfaktor i industri.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gi relevante aktører på Svalbard, som Store Norske AS, mandat og midler til videre utforskning av gull- og mineralforekomster nord for Longyearbyen og eventuelt andre geologisk lovende steder.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem helhetlige planer for Svalbard om styrket norsk tilstedeværelse, suverenitetshevdelse, sysselsetting samt bergverksdrift for både kull, gull og mineraler i ny svalbardmelding innen 1. kvartal 2024.»

Votering:

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 86 mot 13 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.10.11)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:253 S (2022–2023) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marius Arion Nilsen, Terje Halleland, Helge André Njåstad, Erlend Wiborg, Dagfinn Henrik Olsen, Per-Willy Amundsen, Christian Tybring-Gjedde, Bengt Rune Strifeldt og Himanshu Gulati om styrket suverenitet, sysselsetting og energisikkerhet på Svalbard – vedtas ikke.

Presidenten: Det blir votert alternativt mellom innstillingen og forslagene nr. 1–3, fra Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere ytterligere å styrke kommunikasjon og beredskap på Svalbard,

spesielt innen energi, eventuelt ved en ekstra sjøka-
bel eller andre redundante løsninger.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede muligheten for å benytte kjernekraft eller LNG og LBG (flytende naturgass og biogass) som en fremtidig energiløsning på Svalbard i forbindelse med arbeidet med den endelige energiplanen for Svalbard.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede muligheten for oppbygging av infrastruktur for ladefasiliteter for skip med strøm fra kjernekraftverk eller gasskraftverk (LNG og LBG) og/eller bunkersløsning for LNG og LBG.»

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslagene fra Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti ble innstillingen vedtatt med 85 mot 14 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 14.11.03)

Presidenten: Sak nr. 6 var redegjørelse.

Sak nr. 7 var interpellasjon.

Sak nr. 8 [14:11:18]

Referat

1. (75) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Guri Melby, Sveinung Rotevatn, Ola Elvestuen, Ingvild Wetrhus Thorsvik og Grunde Almeland om bekjempelse av transnasjonal undertrykkelse av eritreere i Norge (Dokument 8:30 S (2023–2024))
2. (76) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Olaug Vervik Bollestad, Dag-Inge Ulstein og Kjell Ingolf Ropstad om en ny handlingsplan mot antisemittisme (Dokument 8:31 S (2023–2024))
Enst.: Nr. 1 og 2 sendes kommunal- og forvaltningskomiteen.
3. (77) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Anna Molberg, Kari-Anne Jønnes, Mahmoud Farahmand, Olve Grotle og Trond Halleland om å sikre bedre betingelser for næringsliv i statsallmenningene (Dokument 8:32 S (2023–2024))
Enst.: Sendes næringskomiteen.

Presidenten [14:11:36]: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet.

Forlanger noen ordet før møtet heves? – Så synes ikke, og dermed er møtet hevet.

